Høgskolen i Sørøst-Norge
Fakultet for sosiallfag
Mastergradsavhandling
Studieprogram: Flerkulturelt forebyggende arbeid med barn og unge
Høst 2016

Hazbije Krasniqi & Camilla Tangerås

Minoritetsforeldres møte med barnevernet

Høgskolen i Sørøst-Norge
Fakultet for helse og sosialvitenskap
Institutt for sosialfag
Postboks 235
3603-Kongsberg

http://www.usn.no

SAMMENDRAG

Tema for denne masteroppgaven er minoritetsforeldre og det norske barnevernet. Vi har tatt utganspunkt i hvilke erfaringer foreldrene opplever i møtet med barnevernet. Bakgrunnen for valg av tema er vår interesse på feltet. Vi ønsker å tilegne oss mer kunnskap og bidra til økt innsikt og forståelse for hvordan minoritetsforeldrene selv opplever samarbeidet med barnevernet.

Metoden i denne avhandlingen er basert på kvalitative intervju, der vi har intervjuet 7 informanter som alle hadde erfaring med barnevernet. Informantene hadde bakgrunn fra 5 ulike land og 3 ulike verdensdeler. Vi har valgt å presentere våre data og deretter analysere disse dataene etter ulike temaer.

Hovedfunn i denne studien viser at minoritetsforeldre har lite tillit til barnevernet. Men materialet viser oss at mangel på tillit til barnevernet ikke primært er relatert til deres egne negative erfaringer, men heller relatert til oppfatninger av barnevernet som informantene forklarte var vanlige blant minoritetsforeldre generelt. Dette gikk blant annet ut på fortellinger og rykter om barnevernet som ble spredd mellom familier.

Materialet viser oss også at minoritetsforeldre opplever avmakt i møte med barnevernet. Dette på bakgrunn av at de ikke følte seg inkludert i barnevernets beslutningsprosesser. Informantene forteller at all makt ligger hos barnevernet, alt skal skje på deres premisser og foreldrene får ikke bestemme hva som er best for deres barn.

SUMMARY

The theme of this thesis is minority parents and the Norwegian child welfare. We have based our study on the parents' experiences in their meeting with the child welfare services. The reason behind our choice of theme is our interest in the field. We want to acquire more knowledge and contribute to greater insight and understanding of how minority parents experience interacting with the child welfare services.

The method used to collect data in this study is through qualitative interviews, where we interviewed 7 informants, who all had experience with the child welfare system. The informants were from five different countries and three different continents. We have chosen to present our data and then analyze these data under different topics.

The main findings of this study show that minority parents have little confidence in the child welfare system. But the data collected shows us that lack of confidence are not primarily related to their own negative experiences, but is a result of a number of negative perceptions of the Norwegian child welfare, as the informants experience as common among minority parents in general. This was partly due to stories and rumors of child welfare which were spread between families.

The material also shows us that minority parents feel powerless when in contact with the child welfare services. This is based on the parents not feeling included in the decision making made by the child welfare. The informants say that all power rests with the child welfare, that everything has to happen on their premisses and that the parents have no power to decide what is best for their own children.

INNHOLDSFORTEGNELSE

SAMMENDRAG **3**

SUMMARY **4**

1 FORORD **7**

2 INNLEDNING **8**

2.1 PRESENTASJON AV TEMA 8
2.2 BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA 8
2.3 TIDLIGERE FORSKNING PÅ TEMAET 10
2.4 FORMÅL MED OPPGAVEN 18
2.5 FORFORSTÅELSE 18
2.6 AVGRENSNING OG PROBLEMSTILLING 19
2.7 STRUKTUR AV OPPGAVEN 20

3 TEORIKAPITTEL **22**

3.1 KAPITAL BEGREPENE 22
3.2 MIGRASJON 25
3.3 KATEGORISERING 29
3.4 TILPASNINGSMETODER 34
3.5 PSYKISK HELSE BLANT INNVANDRERE 39
3.6 OPPDRAGELSE 43
3.7 KOMMUNIKASJON 51
3.8 KULTUR 54

4 METODEKAPITTEL **59**

4.1 VALG AV METODE 59
4.2 VURDERING AV METODEN 59
4.3 INTERVJU 61
4.4 UTVALG OG REKRUTTERING AV INFORMANTER 62
4.5 ANALYSEPROSESSEN 63
4.6 ETISKE KRAV 64
4.7 RELIABILITET OG VALIDITET 65

5 PRESENTASJON AV DATA **68**

5.1 MIGRASJONENS BETYDNING FOR FORELDREROLLEN 68
5.1.1 «Jeg lærte språket, og derfra gikk det greit..» Viktigheten av å beherske språket 68
5.1.2 «Bekjente, men ingen nære venner» Mangel på sosial kapital 71
5.1.3 Integrering – kultursjokk og fordommer 73
5.2 MØTE MED BARNEVERNET 76
5.2.1 «Her kan barna gjøre det de tenker og vil» - Minoritetsforeldres første oppfatning av barnevern 76
5.2.2 «Ikke lenger herre over mitt hus» - Barnevernets maktposisjon 80
5.2.3 «Det er kun barna de hører på, ikke deg» - Tillit/Mistillit 82

5.2.4 «Barnevernet tolker ikke kontekster» - Kommunikasjon 87
5.2.5 «Veien mot dialog er viktig» - Minoritetsforeldres forslag til tiltak 89
5.3 OPPDRAGELSE 92
5.3.1 «Mine, eller Norges barn?» - Barneoppdragelse i Norge og hjemland 93
5.3.2 «De tror vi slår barn hele tiden» - Fysisk og psykisk vold i oppdragelsen 96
5.3.3 Omplassering av barn 100
5.3.4 «Det er vanskelig for utlendinger å forstå alle regler med en gang» - Dialog og informasjonsprogram 101
6 ANALYSEDEL 104
6.1 OPPDRAGELSE 104
6.1.1 Vold og streng kontroll 104
6.1.2 Barnets beste 110
6.2 FRYKTEN FOR BARNEVERNET 113
6.2.1 Inkludering og samarbeid 113
6.2.2 Barnevernet bare tar barn 116
6.2.3 Språklige barrierer 119
6.3 TAP AV FORELDREAUTORITET 122
7 AVSLUTTENDE DRØFTING OG KONKLUSJON 126
7.1 AVSLUTTENDE DRØFTING 127
7.1.1 Oppdragelse 127
7.1.2 Frykten for barnevernet 128
7.1.3 Tap av foreldreautoritet 129
7.1.4 Hovedfunn 129
7.2 SOSIAL KAPITAL 130
7.3 INFORMANTENES EGNE FORSLAG TIL BEDRE SAMARBEID 132
7.4 VEIEN VIDERE 133
REFERANSELISTE. 135
VEDLEGG 141

1 FORORD

Da er vi kommet mot slutten av nok et kapittel i våre liv. Tre år er nå gått, og vi er om ikke lenge ferdig med masterutdannelsen vår innenfor flerkulturelt forebyggede arbeid med barn og unge. Dermed er tiden inne for å føre praksis og teori sammen. Utfordringene gjennom disse tre årene har vær mange. Allikevel står vi her i dag sammen, og har klart å fullføre. Det har ikke vært en enkel vei, men som Albert Einstein en gang sa*: Lær fra gårsdagen, lev for i dag, håp for morgendagen.* Det er ikke alltid like enkelt å tenke slik, men det er viktig å prøve.

Først og fremst vil vi takke dere informanter som har vist oss tillit og valgte å dele deres tanker og erfaringer med oss. Dette har medført at vi har fått bredere innsikt i minoritetsforeldres opplevelser i møte med barnevernet. Samtidig har mange av historiene deres satt sine spor hos oss, noe som vi vil ta med oss videre. Nok en gang tusen takk!

Videre ønsker vi å rette en stor takk til vår veileder Ketil Eide, Institutt for sosialfag Høgskolen i Telemark. Ketil du har med dine tilbakemeldinger og engasjement bidratt til inspirasjon og motivasjon for oss gjennom hele denne prosessen.

Det å skrive en masteravhandling har også krevd støtte fra familie og venner. Takk for at dere har hjulpet oss å holde motet oppe. Takk for deres gode ord og tilbakemeldinger.

Fredrikstad & Ås, desember 2016

Hazbije Krasniqi

Camilla Tangerås

2 INNLEDNING

I dette kapittelet vil vi presentere temaet vi har valgt for masteravhandlingen og bakgrunnen for valg av dette temaet. Vi vil se nærmere på tidligere forskning som er gjort på området og deretter si litt om formålet med oppgaven og vår forforståelse. Til slutt i kapittelet viser vi til hvordan vi har strukturert oppgaven.

2.1 Presentasjon av tema

De siste årene har møtet mellom minoritetsfamilier og barnevern vært et tema i media, fagmiljøer, minoritetsmiljøer og i den offentlige debatten. Vi har inntrykket av at møtet mellom disse to partene har vært preget av blant annet mistillit, konflikt og frykt. Dette kan være med på å skape et dårlig samarbeid. Vi har dermed valgt å se nærmere på minoritetsforeldres møte med den norske barnevernstjenesten i vår masteroppgave. Vi har intervjuet sju minoritetsforeldre som har bakgrunn fra fem ulike ikke-vestlige land hvor alle har vært i kontakt med barnevernet. Hovedfokuset i oppgaven vil være rettet mot hva minoritetsforeldrene selv beskriver rundt deres erfaringer i møtet med barnevernet. Vi har også valgt å se på hvordan sosial kapital kan påvirke erfaringene fra disse møtene.

2.2 Bakgrunn for valg av tema

Bakgrunnen for at vi har valgt dette temaet skyldes nysgjerrighet rundt minoritetsfamilier og barnevernet. Vi hører stadig om det norske barnevernet, både gjennom media og gjennom muntlige historier. Den siste tiden har det vært endel avisartikler både nasjonalt og internasjonalt som snakker om det norske barnevernet og hvordan de har gått inn i familier og overtatt omsorgen for barn. Det er mange rykter og fortellinger som blir spredd i minoritetsmiljøene og også i majoritetsmiljøer og det virker som om barnevernet har fått en negativ betegnelse. Vi ønsker å finne ut hva som ligger bak all denne omtalen rundt barnevernet og deres arbeid. Vi har lest om hvordan barnevernet også syntes det er vanskelig å samarbeide med minoritetsfamilier blant annet på grunn av ulikt språk, men også på grunn av det som blir nevnt som kulturforskjeller og ulike syn på oppdragelse og så videre. Paulsen, Thorshaug og Berg påpeker i kunnskapsstatusen fra 2014 at kunnskap om innvandrere i møte med barnevernet har økt betraktelig de siste årene, men at det generelt er for lite kunnskap på

feltet som har et brukerperspektiv (Paulsen, Thorshaug & Berg, 2014). Vi ønsker derfor å se nærmere på hvordan minoritetesforeldre selv erfarer møtet med barnevernet. Vi vil snakke med minoritetsforeldre som har vært i kontakt med barnevernet på en eller annen måte, og høre deres erfaringer. Følte de seg godt ivaretatt? Var språk et problem? Tillit/mistillit? Makt/avmakt?

Gjennom vår omgangskrets fikk vi ved et tidlig tidspunkt i våre studier kjennskap til at det ble arrangert møter i det somaliske miljøet i en by i Norge som omhandlet barnevernssaker. Disse møtene var basert på at flere barn med somalisk bakgrunn hadde blitt tvangsflyttet av barnevernet og det somaliske miljøet ønsket nå å sitte sammen for å diskutere hvorfor det var så mange omsorgsovertagelser og hvordan dette kunne unngås. Disse møtene fant sted uten noen representanter fra barnevernstjenesten tilstede og skulle være en slags kamp eller kampanje mot barnevernet. Som oppsummering fra disse møtene kom foreldrene frem til noen punkter på hvorfor de trodde at deres barn ble fratatt, altså at barneovertagelse fant sted. Vi var ikke selv tilstede ved disse møtene, men vi fikk snakke med en representant for det somaliske miljøet som stod bak disse møtene og fikk lov til å gjengi hva de kom frem til:

- Det er for store kulturforskjeller i Norge i forhold til deres hjemland.
- Norske foreldre og minoritetsforeldre oppdrar barna forskjellig.
- I hjemlandet er foreldrene vant til at barna enten er på skolen eller hjemme, og de trenger ikke bekymre seg for at barna er mye ute alene. Her i Norge er det annerledes, barna har mye fritid og er mye ute og foreldrene er ikke vant til at de må passe nøye på hva barna driver med ute.

Det at disse møtene fant sted ga oss enda større vilje til å gjennomføre denne studien. Vi så at det var mye frustrasjon blandt foreldrene og et behov for en større kartlegging av hvordan minoritetsforeldre opplever møtet med barnevernet og hva som ligger til grunn for omsorgsovertakelser.

Dernest har vi også vært så heldige og få delta på et åpent dialogmøte mellom minoritetsforeldre og barnevernet, arrangert av flerkulturelt utvalg. På dette møtet ble det fokusert på hva barnevernet var, hvilke rolle barnevernet hadde i samfunnet og hvordan de jobbet. Det var en anledning der vi fikk være med og observere minoritetsforeldrenes frustrasjon og engasjement ovenfor barnevernet. Det ble vist til ulike episoder som hadde forekommet mellom barnevernstjenesten og foreldrene. Vi fikk intrykk av at det var flest negative episoder som ble tatt opp av foreldrene, men det var også noen positive erfaringer som ble nevnt. Minoritetsforeldrene hadde et sterkt ønske om å få mer kunnskap og veiledning rundt barneoppdragelse i Norge og ønsket mer fokus på forebyggende arbeid istedet for omsorgsovertakelse. Det ble reist reflekterende spørsmål hvor minoritetsforeldrene ønsket mer hjelp fra barnevernstjenesten og andre institusjoner som kunne bidra med kunnskap og veiledning på hvordan de skulle oppdra barn i en norsk kontekst. Representanten fra barnevernet som deltok på møtet, møtte mye kritikk fra foreldrene, men viste samtidig forståelse og anerkjennelse overfor minoritetsforeldrenes erfaringer. Videre var barnevernets ønske å kunne bidra til å forbedre kommunikasjon og samarbeid i møte med foreldrene.

Ut ifra disse to møtene kan man se at barnevernet har en jobb å gjøre for å kunne bli mer synlig i samfunnet, informere bedre og skape tillit i minoritetsmiljøene. Berggrav (2013) sier at det er kun gjennom samarbeid og informasjon at man kan øke tillit og fjerne frykt for barnevernet. Og vi vil påstå at dialogmøtet vi deltok på var en god start for å skape bedre samarbeid mellom disse partene i fremtiden.

2.3 Tidligere forskning på temaet

I løpet av året 2015 var det 53 440 barn og unge som fikk tiltak fra barnevernet. Av disse var 7 500 innvandrere og 6 250 norskfødte med innvandrerforeldre (Statistisk sentralbyrå, 2016a). Barn og unge med innvandrer bakgrunn fikk altså oftest tiltak fra barnevernet i forhold til befolkningen. Men et forhold som bidrar til den høye statistikken er at alle enslige mindreårige flyktninger også er inkludert i ”innvandrer-gruppen” som får barneverntiltak.

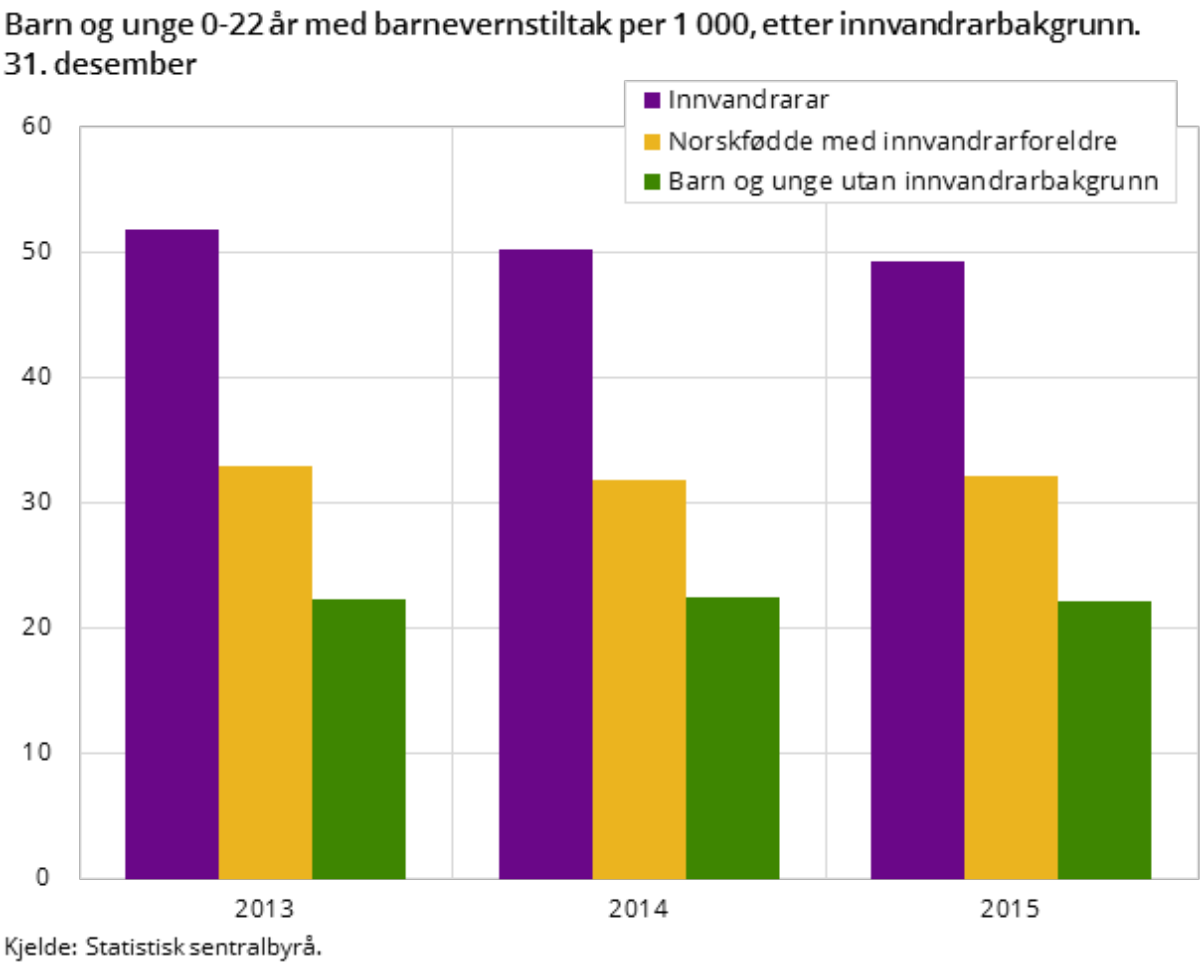

(Statistisk Sentralbyrå, 2016).

Ut ifra Statistisk sentralbyrå sin statistikk ser man også at det er innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre med bakgrunn fra Asia og Afrika som er overrepresentert i barnevernet. Hvis man sammenligener innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre med bakgrunn fra EU-land i forhold til barn uten innvandrerbakgrunn så er det ikke store forskjellen (2016). Viser disse tallene at det er større forskjeller når det kommer til barneoppdragelse og hvordan man utfører foreldrerollen i Afrika og Asia sammenlignet med Norge? Er det vanskelig for barnevernsarbeidere å vurdere familiers omsorg for barn når det ligger til grunn helt andre verdier og kulturelle koder? I følge Fylkesnes, Iversen, Bjørknes og Nygren diskuteres det i medier og blant fagpersoner om barnevernet ivaretar minoritetsbarns interesser og behov. Er barnevernstjenesten tilpasset en kulturelt mangfoldig befolkning, og behandles minoritetsbarn likeverdig? (2015).

Når det kommer til kulturforskjeller mellom minoritetsfamilier og barnevernet som ble tatt opp på møtet arrangert i det somaliske miljøet så er det noe som går igjen i forskningslitteraturen. Allerede i 1986 gjorde Inger Lise Lien en undersøkelse om vietnamesiske og pakistanske familiers møte med sosialkontoret. Et av funnene i denne undersøkelsen var at sosialarbeiderne manglet kulturperspektiv. Det ble vist at sosialarbeiderne tolket familienes situasjoner ut ifra en norsk målestokk og at foreldrene ble tillagt de samme verdiene som sosialarbeiderne hadde (Moen, 1996). Dette førte til at det ikke var nok forståelse i møtet mellom sosialarbeiderne og familiene.

En annen undersøkelsen ble gjort av Bjørg Moen i 1996 blant 7 familier fra Pakistan, India og Irak. Denne undersøkelsen hadde som mål å kartlegge erfaringene og synspunktene som innvandere hadde om barnevernets arbeid. Også her ble det vist til at familiene ga uttrykk for at det lett oppstod misforståelser på grunn av ulike kulturelle koder og verdier (Moen, 1996). Paulsen m.fl. underbygger dette i kunnskapsstatusen fra 2014 hvor det kommer frem at kulturelle misforståelser er en faktor som går igjen i barnevernssakene og at det er en barriere for samarbeidet (2014).

Norsk innvandrerforum (2013) er en organisasjon som jobber for et flerkulturelt og antirasistisk samfunn. I 2013 hadde de et prosjekt hvor de gjennomførte 5 dialogmøter i Oslo mellom barnevernet og etniske minoriteter. Målet for prosjektet var å informere om barnevernets oppgaver og samtidig få til en dialog mellom partene. Funnene fra prosjektet viste at foreldrene også her ga uttrykk for at de ønsket et mer kultursensitivt barnevern som ville forstå at det finnes ulike måter å oppdra barn på (Norsk Innvandrerforum, 2013). Ulik forståelse av barneoppdragelse var også et tema som ble nevnt på møtet i det somaliske miljøet. Dette ble også diskutert på dialogmøtet vi deltok på arrangert av flerkulturelt utvalg. Paulsen m.fl. viser til at barn med innvandrerbakgrunn er overrepresentert i barnevernet blant annet på bakgrunn av at minoritetsforeldre og barnevernet har ulik fortolkning av hva som er god omsorg for barn (Paulsen m.fl., 2014).

Vi ser her at samtlige funn fra tidligere forskning viser at minoritetsforeldre i Norge har en grad av mistillit til barnevernstjenesten. Mistillit mot det norske barnevernet var noe vi kunne lese om i avisene tidligere i år. I VG den 19.01.16 kunne vi lese om at det forgikk massedemonstrasjon mot det norske barnevernet i 19 ulike land, spesielt i Øst-Europa. Bakgrunnen for demonstrasjonene var en barnevernssak som omhandlet et foreldrepar med tilknytning til Romania. Hundrevis av mennesker demonstrerte med bannere og norske flagg, med slagord som ”hvorfor er Europa tause? Norge kidnapper barna deres”. Det norske barnevernet ble beskyldt for overgrept og det ble startet underskriftskampanjer mot barnevernet (Norman, 2016).

I artikkelen kunne vi lese om Marta Bivand Erdal som er migrasjonsforsker ved Institutt for fredsforskning (PRIO). Hun sier at det varierer stort hvor mye tillit innvandrere har til offentlige institusjoner, som for eksempel barnevern. Videre sier hun at hvis barnevernet velger å ta vekk et barn fra foreldrene er det lett at de mister mer tillit hos innvandrerbefolkningen, hvis innvandrernes tillit til barnevernet er lav i utgangspunktet. Erdal mener at det er utfordrendre å sikre befolkningens tillit til offentlige institusjoner ettersom migrasjon øker (Norman, 2016).

Hvis vi ser på tater og romanifolket, som er en nasjonal minoritet i Norge viser det seg at også her er det sterk mistillit til norske myndigheter. Tater/romaniutvalget utga i juni 2015 en rapport der de har forsket på Norges politikk ovenfor romanifolket. Knut Vollebæk som er leder for tater romanifolkutvalget, skriver at mange tatere/romanifolk har en sterk mistillit til barnevernet og norske myndigheter på grunn av tidligere overgrep og politikken som har vært ført overfor folkegruppen. Det vises også til at denne mistilliten går i arv og at mistillit til barnevernet er utbredt også blant mange unge. Denne mistilliten spres gjennom blant annet historier om hva som har skjedd før, og også gjennom diskriminering og fordommer som de blir møtt med ellers i samfunnet (Vollebæk, 2015).

I en studie gjort av Fylkesnes, Iversen, Bjørknes og Nygren (2015) undersøkte de foreldre med flyktningbakgrunn og deres erfaringer fra kontakt med barnevernet. De fant at frykten for barnevernet var et sentralt tema selv om minoritetsforeldrene hadde både positive og negative

opplevelser, og viste både tillit og mistillit i forhold til barnevernet. Men denne frykten var ikke kun preget av minoritetsforeldrenes egne erfaringer, men også av oppfatninger som foreldrene sa var gjentagende i minoritetsmiljøene. Funnene fra undersøkelsen viste at de vanligste oppfatningene av barnevernet ble beskrevet som at barnevernet bare tar barn, barnevernet går ikke i dialog med foreldrene og barnevernet diskriminerer.

Når det kom til at barnevernet først og fremst var ute etter å ta barna og ikke hjelpe familien så var det en av bakgrunnene for frykten for barnevernet. I tillegg følte ikke foreldrene seg inkludert i beslutningene som ble tatt av barnevernet. Dermed opplevde foreldrene en frykt for å bli krenket ved at de følte at deres forståelse av hva som var best for deres barn ikke ble tatt hensyn til (Fylkesnes m. fl. 2015). Bjørg Moen (1996) viste også i sin undersøkelse til at familiene ofte følte skam i møte med barnevernet og avmakt i forhold til å ikke bli inkludert i avgjørelser som ble tatt i forhold til deres familier.

Fylkesnes m. fl. viste videre til at foreldrene ga uttrykk for at de manglet opplæring om oppdragelse i en norsk kontekst og at de generelt fikk lite informasjon om barnevernets oppgaver. Dette førte til at noen oppfattet at barnevernet hadde skjulte hensikter. At barnevernets egentlige mål var at foreldrene skulle være mindre egnet til å møte barnevernets krav og forventninger og at minoritetsforeldrenes barn ble plassert i norske familier slik at de skulle bli oppdratt til å bli så norske som mulig (Fylkesnes m. fl., 2015). I studien til Moen (1996) ga familiene også uttrykk for at de manglet informasjon om barnevernets oppgaver (Moen, 1996). Mangel på informasjon var også et av hovedpunktene foreldrene tok opp i prosjektet til Norsk Innvandrerforum (2013).

Hagen og Qureshi presenterer i boken *Barnevernets møte med etniske minoriteter,* 14 familier, der de viser til funn som sier at at noen minoritetsfamilier består av storfamilier hvor det er moren som er hjemmeværende og har ansvar for barneoppdragelsen. Flere av mødrene de intevjuet i studien ga uttrykk for at de manglet evner og opplæring i barneoppdragelse (Bø, 2008).

Norsk innvandrerforum fant også dette i sitt prosjekt. Blant funnene deres var det mange minoritetsforeldre som ønsket mer informasjon og opplæring i forhold til oppdragelse i en norsk kontekst, hvor det også skulle bli vist til metoder for grensesetting av barn uten bruk av vold (2013). Opplæring i barneoppdragelse innenfor en norsk kontekst var også et tema som ble tatt opp på dialogmøtet vi deltok på. En av minoritetsdamene som deltok sa at hun ønsket et alternativ til bruk av oppdragervold når man skulle displinere barna; ”Hva skal man gjøre når man ikke kan slå?”

Dette temaet om oppdragervold kan være ganske utfordrende. I følge Berggrav blir oppdragervold brukt bevisst for å disiplinere eller kontrollere barnets oppførsel og begrepet blir definert som bruk av vold mot kroppen med den hensikt å påføre barnet smerte, men ikke å skade barnet (2013). Oppdragervold blir altså i mange deler av verden sett på som en helt naturlig del av det å oppdra barn. Men problemet er hvor grensen skal gå for når oppdragervolden glir over til barnemishandling. I følge Berggrav (2013) befinner det seg en såkalt gråsone her. Hun mener at ”mild” vold som pågår systematisk over tid burde defineres som mishandling. Barnemishandling vil altså si impulsiv vold, som ofte er spontan og ukontrollert og er et resultat av sinne- og frustrasjonsutbrudd.

Vi både hører og leser om barnevernssaker der bruken av vold har vært et sentralt tema. Selv om avstraffelse i noen kulturer blir sett på som en del av oppdragelsen, ble det i Norge allerede i 1981 opprettet en lov mot avstraffelse av barn. Denne loven ble vedtatt på bakgrunn av forskning og kunnskap rundt det å bruke vold mot barn og hvilken betydning det har for barnets utvikling. På lovdata sine nettsider kan vi lese at det er et forbud mot avstraffelse som en del av oppdragelsen jf. lov om foreldre og barn av 8. april 1981 nr. 7, § 30. Loven omfatter både fysisk og psykisk vold jf. § 30 tredje ledd (Barnelova, 1981). Barn i dag har også beskyttelse mot alle former for vold gjennom FNs barnekonvensjon art. 19 (Barnekonvensjonen, 1989).

Når majoriteten av samfunnet ser på bruk av vold mot barn som hemmende for utviklingen, mens enkelte minoritetskulturer ser på bruk av vold som et ledd i disiplinering av barna, bidrar dette til å skape frustrasjon både for foreldrene og barnevernet. Dermed kan forståelsen av foreldrenes bakgrunn spille en sentral rolle og være avgjørende for at et godt samarbeid

skal finne sted. Berggrav (2013) presenterer i prosjektrapporten for Redd Barna "Tåler noen barn mer juling?", en rekke funn om kartleggingen av hjelpeapparatets håndtering av vold mot minoritetsbarn i minoritetsfamilier. Rapporten viser at det kan være naturlig for foreldre som selv har vokst opp med bruk av fysisk og psykisk vold som en del av oppdragelsen, å bruke den samme oppragervolden mot deres barn. Dette er fordi det er den eneste metoden de kjenner til for å disiplinere barna.

I en artikkel fra Aftenposten 04.03.16 uttrykker stortingsrepresentant Abid Raja bekymring når det gjelder vold mot barn i innvandrermiljøer. Han påpeker at han selv ble slått under sin oppvekst, og at nesten alle han kjente fikk en form for fysisk medfart hjemme. Derfor mener han at det er høye mørketall som ikke alltid kommer frem i undersøkelser. Han mener at så mye som opp til 50 prosent av minoritetsungdommer fra kollektivistiske kulturer har vært utsatt for vold i oppdragelsen (Skogstrøm, 2016, 04.03). Hvis dette er tilfellet, så vil det være viktig å komme frem til en løsning for hvordan disse tallene kan bli lavere. Et godt poeng Abid Raja kommer med er at i mange tilfeller blir minoritetsforeldre som kommer til Norge ikke forklart hvofor de ikke skal slå barna. Han sier at alle får vite at det å slå er forbudt i Norge, men hvorfor det ikke er bra for barna det er det ingen som forteller dem. Foreldrene må få vite at vold mot barn er skadelig for deres utvikling og for deres selvfølelse (Skogstrøm 2016). Som vi så fra funnene i rapporten til Berggrav (2013) så bruker foreldrene den eneste metoden de kjenner til for å disiplinere barna. Flere har selv vokst opp med oppdragervold som en naturlig del av disiplineringen og dermed fortsetter de med det de tenker er best for sine barn igjen. Er det behov for mer informasjon og opplæring rundt barneoppdragelse i en norsk kontekst? Abid Raja sier i Aftenposten at foreldre bør delta på foreldreveiledningskurs som er spesielt rettet mot innvandrermiljøer og også få tett oppfølging gjennom helsestasjon. Han mener informasjonskampanjer ikke vil være nok for foreldrene (Skogstrøm, 2016, 04.03).

Generalsekretær i likestilling, integrering og mangfold, Sylo Taraku, viser til at det er større aksept for vold mot barn i minoritetsmiljøene, ettersom det brukes som en del av oppdragelsen og korrigering av dårlig oppførsel. I en norsk kontekst er reaksjonene sterke rundt dette. Taraku sier at når foreldrene advares mot bruk av vold i oppdragelsen så viser de frykt for å havne i fengsel eller at barna skal bli fratatt av barnevernet, ikke nødvendigvis

frykt for hvilke konsekvenser volden har på barna (Skogstrøm, 2016, 04.03). Dette kan igjen være tegn på at noen minoritetsforeldre trenger mer kunnskap om hvilke konsekvenser vold har for barnas utvikling.

Advokat Cecilia Dinardi jobber for advokatfirmaet Elden og har lang erfaring med familievoldssaker. Hun er også medlem av barnevoldutvalget. Hun sier at det viktigste arbeidet man kan gjøre for å hindre bruk av oppdragervold er å finne årsaken til hvorfor foreldrene utøver vold mot barna. Hun mener at man må være forsiktig med å legge all skyld på kulturell bakgrunn når det kommer til bruk vold i oppdragelsen og man må se nærmere på faktorer som fattigdom, psykiske lidelser og andre sosioøkonomiske forhold. (Skogstrøm, 2016, 04.03). Taraku mener at bruk av vold delvis skyldes foreldrenes kulturelle bakgrunn, men også at de som immigranter sliter med foreldrerollen. Han sier at foreldrene kan føle avmakt når barna orienterer seg mot det norske samfunnet og begynner å integrere seg. Taraku mener at en slik følelse av avmakt kan føre til at foreldrene bruker vold som en måte å kunne gjenvinne kontrollen på (Skogstrøm, 2016, 04.03).

Når det kommer til hva som er grunnen til at barn med minoritetsbakgrunn er overrepresentert i barnevernet så skriver Norsk innvandrerforum at innvandrere har i gjennomsnitt vanskeligere levekår, hvor det blant annet er lavere inntekt og dårligere helse enn resten av befolkningen. Og disse faktorene kan være med å bidra til økt behov for hjelp fra barnevernet (2013).

Kunnskapsstatusen, som vist til tidligere tar opp møter mellom innvandrere og barnevernet. I statusen ble det fokusert på norsk forskning, men det ble også inkludert forskning fra andre nordiske land og også internasjonal forskning som kunne være overførbar til en norsk kontekst. De viste også til at årsaker for overrepresenteringen i barnevernet kan være at mange minoritetsfamilier lever i fattigdom og kan dermed få problemer ut i fra det. I tillegg kommer konsekvensene av flukt, krig og lange opphold i asylmottak som kan gi utslag på minoritetsforeldres psykiske helse, noe som igjen kan påvirke deres evne til å ta vare på barna (Paulsen m.fl., 2014). Dermed kan det oppstå en såkalt omsorgssvikt.

Hagen Qureshi skriver at omsorgssvikt i stor grad handler om opphoping av mange ulike proplemer i minoritetsfamilier. Blant annet mangel på kunnskap om oppdragelse i en norsk kontekst (Paulsen m. fl. 2014).

2.4 Formål med oppgaven

Vi ønsker med denne studien å gi minoritetsforeldre en stemme.Vi har som formål å sette søkelyset på hvordan minoritetsforeldre erfarer møtet med det norske barnevernet og vi ønsker å bidra med økt kunnskap om minoritetsforeldres erfaringer i møtet med barnevernet. Videre vil vi forsøke å forstå hva som forekommer i samhandlingen mellom minoritetsforeldrene og barnevernsarbeidere. Samtidig er det nødvendig å vise til at hensikten med denne undersøkelsen ikke har vært å sette søkelyset på hva som er rett og galt, men heller å presentere en del dilemmaer som forekommer i møtet mellom minoritetsforeldre og barnevernsarbeidere. Selv om fremstillingen i noen sammenhenger kan oppfattes som skarp kritikk av barnevernet ønsker vi kun å skape et bredere perspektiv rundt barnevernets arbeid. Vi har ingen konkrete svar på de mange utfordringene som forekommer i møtet mellom disse to partene. Det er absolutt behov for videre undersøkelser innenfor dette feltet.

2.5 Forforståelse

Vi har fra før av lite kjennskap til hvordan barnevernet arbeider , men vi har noe mer kjennskap til hvordan minoritetsforeldre erfarer møtet med barnevernet gjennom personlige nettverk. Vi har heller ingen arbeidserfaring i feltet. Men ettersom vi gjennom våre nettverk har fått erfare hvilke problemer og erfaringer endel minoritetsforeldre har møtt i møte med barnevernet, føler vi at vi har en viss forståelse for deres bekymring og maktesløshet. Samtidig har vi forståelse for at møtet mellom minoritetsforeldre og barnevernet må være utfordrende også for barnevernsarbeiderne.

2.6 Avgrensning og problemstilling

Ressurs- og tidsbegrensning har bidratt til at vi har avgrenset masteravhandlingen til å kun gjelde minoritetsforeldrenes erfaringer i møte med barnevernet. Dermed har vi bevisst utelukket barnevernsarbeidernes erfaringer i møte med minoritetsforeldrene selv om det kunne vært interessante for oppgaven. Vi har også valgt å fokuserer på minoritetsforeldre fra ikke-vestlige land. Utvalget vårt består av et begrenset antall på 7 informanter. Selv om antallet informanter er begrenset ble det gjennomført dybdeintervju som kan bidra til videre refleksjoner.

Problemstillingen vi ønsker å belyse er:

Hvilke erfaringer har minoritetsforeldre i møte med barnevernet?

Når det kommer til begrepet minoritetsforeldre så ser vi fra Store Norske Leksikon at minoritet ofte blir brukt om en folkegruppe som er i mindretall i forhold til landets befolkning. Det er det motsatte av majoritet som betyr flertall. I Norge har vi for eksempel kvener som har en offisiell status som nasjonal minoritet (Wæhle, 2015. 06.10).

Vi har kommet frem til at begrepet ”minoritetsforeldre” vil være best å bruke fordi det fokuserer på foreldrenes situasjon som minoriteter i Norge. Men minoritetsforeldre er ikke èn enkel gruppe. Foreldrene kan ha helt ulik kulturell, etnisk, språklig eller religiøs bakgrunn og dermed kan karaktertrekk som passer for noen minoritetsforeldre være totalt fraværende hos andre.

”Ikke-vestlig land” omfatter i vår oppgave Asia, inkludert Tyrkia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika og Øst-Europa.

Det blir også referert til ”innvandrere” i oppgaven. Innvandrere som felles betegnelse omhandler en person som er bosatt i Norge, men med utenlandsk opprinnelse. Personen er født og oppvokst i utlandet, men har flyttet, uansett flyttemotiv, til Norge. Etter denne definisjon kan en innvandrer være enten arbeids- eller familieinnvandrer, flyktning, asylsøker eller student. Ordet innvandrer blir ofte brukt også i dagligtale som en felles betegnelse på alle de kategoriene som beskrives ovenfor. Men det vil gjerne ta litt tid før en flyktning blir

betegnet som en innvandrer. Gjerne etter at de har flyttet fra flyktningmottaket og har fått etablert seg både på det private boligmarkedet og i arbeidslivet (Kaya, 2010). Mange assosierer også etniske minoriteter med innvandrere. Men begrepet er imidlertid mer omfattende enn det og inkluderer også andre folkegrupper (Javo, 2010). Eksempler på etniske minoriteter i Norge er urbefolkningen i nord, altså samene, og urbane minoriteter, altså innvandrere, flyktninger og deres barn og barnebarn. I tillegg kommer nasjonale minoriteter som kvener, tatere og sigøynere (Eriksen, 2011).

2.7 Struktur av oppgaven

I kapittel to vil vi presentere temaet vi har valgt. Her vil vi redegjøre for møtet mellom minoritetsforeldre og barnevernet og nevne hvordan vi skal se på sosial kapital i forhold til temaet. Vi vil gå inn på bakgrunnen for valg av tema og vise til tidligere forskning som er gjort på området. Problemstillingen vil bli presentert her, og vi vil definere begrepet minoritetsforelde som er brukt i problemstillingen.

Kapittel tre inneholder en redegjørelse av det teoretiske rammeverket som er brukt i oppgaven. Her går vi inn på teori som omhandler kapitalbegrepene, migrasjon, klassifisering, tilpasning, oppdragelse, kommunikasjon og kultur.

Den metodiske tilnærmingen som er brukt i studiet vil bli presentert i kapittel fire. Vi begrunner de metodiske valgene vi har tatt og beskriver tilnærmingen grundig slik at oppgaven skal bli så gjennomsiktig som mulig. På denne måten vil det være lettere for leseren å vurdere kvaliteten på arbeidet vårt. Vi vil vise til hvordan vi har rekruttert informanter og hvordan vi har analysert funnene våre. For å øke kvaliteten på oppgaven har vi prøvd å være kritiske til eget arbeid. Til slutt har vi diskutert oppgavens reliabilitet og validitet samt etiske prinsipper.

I kapittel fem presenterer vi de empiriske funnene våre. Vi har valgt å presentere empirien under ulike kategorier og har presentert hele sitater fra de ulike informantene. Informantene har fått fiktive navn for å beskytte deres indentitet. Kategoriene er ikke de samme som i intervjuguiden, men er brukt for å lettere se sammenheng og likheter mellom ulike sitater.

Analysen og drøftingen av dataene bli presentert i kapittel seks.Vi har valgt å dele kapittelet inn i tre hovedemner som vi gjennom vår analyse av dataene fant at var gjentakende; oppdragelse, frykten for barnevernet og tap av foreldreautoritet. Vi har drøftet vår problemstilling i lys av empiri som var dataene vi innhentet fra intervju, samt aktuell teori.

Kapittel syv viser avsluttende refleksjoner rundt oppgaven og funnene. Vi presenterer her hovedfunnene våre samt forslag til videre forskning. Vi har også valgt å presentere informantenes egne forslag til eventuelle tiltak for å bedre møtet mellom minoritetsforeldre og barnevernet.

Helt til slutt i oppgaven følger referanseliste, intervjuguide, samtykkeskjema og godkjenning fra nsd.

3 TEORIKAPITTEL

I dette kapittelet ønsker vi å presentere teori som tar for seg ulike faktorer som kan påvirke blant annet minoritetsforeldres liv i Norge, deres foreldrerolle og deres syn på barnevernstjenesten. Først vil vi presentete kapitalbegrepene. Slik vil vi få en bedre forståelse av sosial kapital som vi ønsker å bruke når vi analyserer dataene i kapittel 6. For og få et innblikk i hva som kan påvirke samspillet mellom minoritetsforeldre og barnevernet ønsker vi å se nærmere på deres migrasjonshistorie og hvordan dette påvirker dem i hverdagslivet, samt ulike måter å tilpasse seg et nytt samfunn på. I tillegg vil vi se på betydningen av klassifiseringen i samfunnet og hvordan dette kan sette mennesker i bås. Deretter vil vi ta for oss ulike former for oppdragelse, vi vil se på betydningen av kommunikasjon og til slutt gå litt nærmere inn på kultur.

3.1 Kapital begrepene

Pierre Bourdieu var en fransk sosiolog som levde fra 1930-2002. Han tilhørte en vitenskapsteoretisk retning som omtales som kritisk teori og var opptatt av sosiale konflikter i samfunnet. Han ønsket et rettferdig samfunn og var dermed ute etter å finne skjulte former for makt i samfunnet. Han ville bruke fornuft og vitenskap til å kritisere det gjeldende samfunnet og deretter ville han etablere et bedre og mer rettferdig samfunn. Bourdieu mente at det var kun når vi så hvordan aktører og strukturer var bundet sammen på en måte som gikk utenfor vår hverdagskunnskap, at vi kunne bli kritiske til det gjeldende samfunnet. Derfor var det en nødvendighet å løse aktør/struktur-problemet. Noe han kalte skillet mellom ”subjektivistisk” og ”objektivistisk” sosiologi (Aakvaag, 2008).

I Aakvaag (2008) kan vi lese at kapitalbegrepet er svært viktig for å forstå Bourdieus syn på sosialt liv. Alt samfunnsliv består i følge Bourdieu i at individer og grupper kjemper om mer kapital. Kapital kan gi personen makt ved å være ressurser som kan brukes til å oppnå fordeler i det sosiale livet.

Bourdieu viser til tre hovedformer for kapital. Først skal vi se på økonomisk kapital. Aakvaag skriver at denne kapitalen består av alle former for økonomiske ressurser som kan investeres og gi økonomisk avkastning, som foreksempel penger, eiendom, aksjer og råvarer (2008).

Minoritetsforeldre stiller allerede her svakt, ettersom de har migrert til Norge der livet starter på nytt og de må bygge opp alt fra bunn. Sandberg og Pedersen (2006) sier at mennesker med minoritetsbakgrunn i tillegg har lite eller ingen utdanning. På bakgrunn av dette holdes de utenfor arbeidsmarkedet, og også boligmarkedet. Dette er med på å sette disse aktørene nederst i samfunnshierarkiet. De blir dermed tilhørende underklassen.

Den andre kapitalen vi skal se på heter kulturell kapital. Aakvaag beskriver kulturell kapital som det å tilegne seg og mestre den dominerende kulturelle koden i samfunnet (2008). For minoritetsforeldre som er nye i Norge vil mange av de kulturelle kodene og verdiene virke helt ukjent. Berggrav skriver at i Norge kan det for eksempel oppfattes som uhøflig og svekke tillit dersom blikket ikke møtes. Dette er koder som krever tid og krefter å lære (2013). Kulturell kapital gir også makt gjennom blant annet resultater i utdanningssystemet og tilgang til attraktive posisjoner på arbeidsmarkedet (Aakvaag, 2008). Minoritetsforeldre kan mangle andre voksne kontakter eller slektninger som har utdanning og som kan hjelpe til og veilede dem eller barna i forhold til utdanning og yrkesliv, eller fungere som brobyggere i slike sammenhenger (Backe-Hansen, 2010). I følge Nordahl (2007) klarer elever med foreldre med minoritetsbakgrunn seg relativt dårligere i skolen. Det forklares med at opplæringstilbudet i skolen er tilpasset elever som kommer fra hjem som har tid og ressurser til å følge opp barna i forhold til skolens krav og forventninger. Dette er da gjerne hjem som har akademisk utdannende foreldre. Skolesystemet er tilpasset majoritetsbefolkningen og disse vil ha lettere for å dekode systemet, mens minoritetsbarna selv må læres til a dekode skolens system.

Den tredje og siste kapitalen vi skal se på kalles sosial kapital. Det er denne kapitalen vi vil legge mest vekt på når vi skal analysere våre data i kapittel 5. Denne kapitalen handler om tilgang til sosiale nettverk og medlemskap i grupper som familie, venner, bekjente, kolleger og naboer. Sosial kapital gir makt fordi slike nettverk kan mobiliseres hvis man ønsker å oppnå noe (Aakvaag, 2008). Sosiologer som Coleman (1988) og Bourdieu (1997) har først og fremst vært interessert i hvordan enkeltindivider har nytte av de sosiale relasjonene de har med andre. Sosial kapital er tilknytning til sosiale nettverk som gir fordeler i å hevde seg over andre i konkurransen om knappe goder innenfor et gitt sosialt felt (Lauglo, 2010). Rådet for psykisk helse (2007) skriver at flere minoritetsforeldre opplever å være ufrivillig atskilt fra sine nærmeste slektningere og venner over lengre tid, og det er veldig belastende. Dette kan

føre til problemer med blant annet å konsentrere seg og å lære norsk fordi de savner og bekymrer seg veldig for familien i hjemlandet. Støtte fra venner og familie har ikke bare betydning for den sosiale kontakten, men også med tanke på praktisk hjelp og støtte når man skal bygge opp en ny tilværelse i et nytt land. Et sosialt nettverk er også viktig når man prøver å få seg en jobb fordi mennesker ofte får jobbtilbud gjennom anbefalinger fra bekjente.

Når det kommer til ”det sosiale rom” så er det dette som er utgangspunkt for Bourdieus klasseteori. Hvis du befinner deg høyt oppe i det sosiale rom, så har du i sum mye kapital, uansett hva slags type det er snakk om. De som befinner seg i omtrent samme posisjon i det sosiale rom, tilhører også samme klasse. Det finnes tre hovedklasser. Den dominerende klasse (borgerskapet), middelklassen (småborgerskapet) og den dominerte klassen (arbeiderklassen eller underklassen). Forholdet mellom disse klassene er ifølge Bourdieu basert på konflikt, fordi alle de tre klassene ønsker å forsvare og forbedre sin posisjon (Aakvaag, 2008).

Stefansen og Farstad (2008) viser i sine studier at middelklasseforeldreskapet er betinget av et helt sett av ressurser som arbeiderklasseforeldre ikke har tilgang til. Middelklasseforeldre anvender både økonomisk, kulturell og sosial kapital for at barna skal få de beste muligheter i framtiden. Ettersom minoritetsforeldre ofte tilhører arbeiderklassen og har lav sum av kapital kan det være vanskelig for dem og gi deres barn de samme mulighetene. Et annet viktig poeng er at måten disse ressursene anvendes på, bidrar til å skape barn som også opptrer på bestemte måter. Subjektiviteten blir altså klassemessig formet. Hva som kan forstås som et godt foreldreskap, er med andre ord avhengig av hvilken klasse du tilhører og hvor mye kapital du besitter.

Bourdieu mener at mennesker gjør det de gjør for å ivareta sine interesser ettersom de har noe å tjene på det. Han sier videre at personens væremåte og handlinger blir styrt av habitus, og habitus er et produkt av personens posisjon i samfunnet. Slik blir altså personens handlinger og væremåte i stor grad påvirket av samfunnets struktur (Aakvaag, 2008).

Habitus er kjernen i Bourdieus handlingsteori og aktørforståelse. Habitus er et integrert system av varige og kroppsliggjorte disposisjoner som regulerer hvordan vi oppfatter, vurderer og handler i den fysiske verden (Aakvaag, 2008). I sammenheng med foreldrerollen

så kan vi se at foreldre med minoritetsbakgrunn allerede her møter problemer. Nettopp fordi de har kommet til ett nytt land der de vil gå gjennom en stor omveltning. Kumar og Viken skriver at det å skulle finne seg til rette i et nytt land med alt det dette innebærer av nye utfordringer, belastninger og nyorientering, er en sammensatt oppgave. Måten den enkelte mestrer denne situasjonen på, vil kunne henge sammen med en mengde ulike forhold både når det gjelder personlige forutsetninger, bakgrunnsforhold i eget land, forhold rundt migrasjonsprosessen, samt mottakelse og muligheter i det nye landet (2010). Dermed er det stor sannsynlighet for at minoritetsforeldre vil ha vanskeligheter med å forstå hvordan nye situasjoner skal håndteres uten å tenke seg om. Minoritetsforeldres væremåter og handlinger vil kanskje ikke være like instinktive som det er for majoritetsforeldre hvor "vi bare vet" hvordan man skal handle.

Aakvaag (2008) skriver videre at habitus er sosiale forhold som er omgjort til natur. Dette kan vi se ved barn som er oppdratt og disiplinert ved bruk av vold. For disse barna blir det å kunne forsvare seg allerede i ung alder svært viktig. Dermed kan barn som vokser opp i et miljø preget av vold, mishandling eller krenkelse utvikle toleranse for vold. Habitus gir oss vår personlighet og lar seg ikke uten videre endre. Vi kan ikke bare bestemme oss for at nå vil vi bli en annen (Aakvaag, 2008).

3.2 Migrasjon

Ifølge statistisk sentralbyrå var det ved årsskifte 2015/2016, 698 600 innvandrere og 135 600 norskfødte med innvandrerforeldre i Norge. Totalt er det 805 936 innvandrere, noe som utgjør 16,3 % av befolkningen. Disse menneskene har bakgrunn fra 223 ulike land og selvstyrte områder (Statistisk sentralbyrå, 2016b). Tabellen nedenfor viser en sterk økning av innvandrere i Norge de siste 50 årene. Norge har dermed en befolkning bestående av mennesker som stammer fra 223 ulike land og selvstyrte områder. Hvordan denne økningen oppfattes blant befolkningen er svært varierende. Det vil være avhengig av ulike perspektiver befolkningen besitter, der noen vil se på økningen som en ressurs mens andre vil se på økningen som et problem.

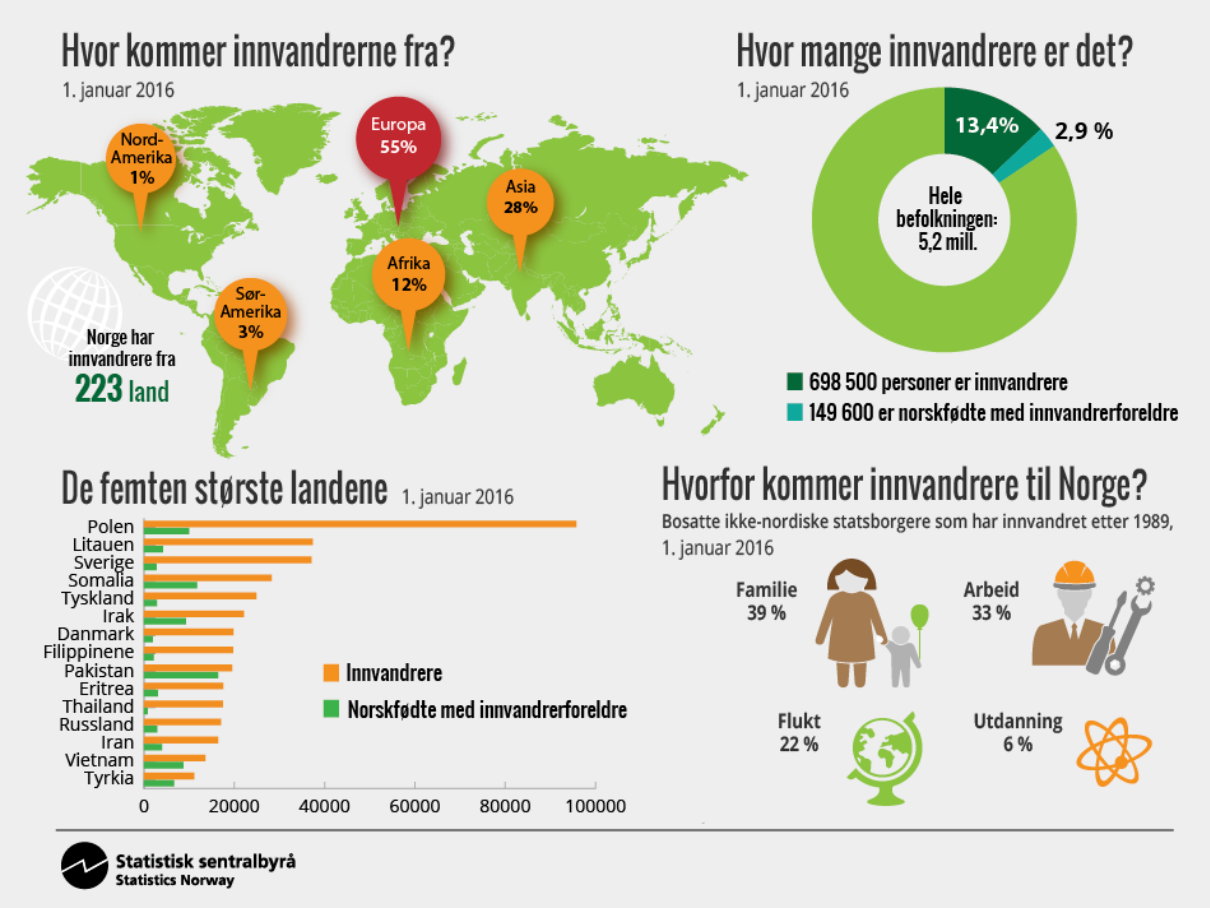

(Statistisk sentralbyrå, 2016c).

Ettersom innvandring til Norge har økt har samfunnet også forandret seg. I dagens Norge lever vi i et pluralistisk samfunn bestående av ulike kulturer, livssyn og levemåter. Som vi ser i tabellen over har Norge blitt mer mangfoldig gjennom gradvis utvikling de siste 40-50 årene, og i enkelte byer så er mangfoldet større enn andre steder i landet (Hylland-Eriksen, 2007). Det å være en del av et mangfoldig samfunn kan være utfordrende for noen. Man må venne seg til kaos og forstyrrelser og tåle kompleksiteten. Samtidig må man også akseptere at det finnes ulike måter å leve på. Ulike måter å forstå og gjøre ting på, ulike måte å leve livet sitt på og man må tørre å møte det som er ukjent (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012).

Allerede på 1600- og 1700 tallet var det innvandrergrupper i Norge som kom til landet enten som handelsmenn, som medlemmer av den politiske eliten eller som eksperter for å hjelpe til med å utnytte naturressursene i landet. Disse innvandrerne var for det meste bestående av dansker, tyskere og nederlendere (Fuglerud, 2008). I dag er det mange ulike årsaker til at mennesker migrerer og foreldrene vi har intervjuet i vår studie har ulike grunner for hvorfor de har migrert. Kumar og Viken (2010) skriver at grunner for migrasjon kan være blant annet søken etter arbeid, ønske om utdanning, familiegjenforening, flukt på grunnlag av krig eller tortur og lignende. Definisjonen av en migrant varierer med den bakgrunn personen har, det finnes ingen fast definisjon av ordet. Begrepet migrant handler både om innflyttere og utflyttere fra et land til et annet og dermed omfatter begrepet både asylsøkere, flyktninger og arbeidsinnvandrere. For noen mennesker kan det å migrere oppleves som ”lykke” fordi at de har klart å komme seg vekk fra en fare og kommet seg til sikkerhet, mens det for andre kan føles som en stor utfordring og belastning ved ankomsten til et nytt land. Det er med andre ord svært individuelt og vil avhenge av tidligere erfaringer.

Når man så har kommet til et nytt land må man møte alt det som er annerledes og prøve å bygge opp en ny tilværelse. Dette kan være veldig krevende og Kumar og Viken skriver at det kan forekomme noen negative opplevelser når noe kommer i strid med holdninger som en tidligere hadde og var vant med fra hjemlandet, i tillegg til andre oppfatninger av ting og andre mestringsforventninger (2010). Man vil oppleve at absolutt alt er annerledes, alt fra klima til lukter, lys, lyder og språk. Folk vil snakke uforståelig, oppføre seg uhøflig og gjøre rare ting sammenlignet med det man er vant med fra hjemlandet. Man vil legge merke til alt på en helt annen måte enn man har gjort i hjemlandet, fordi man der har kjent omgivelsene så godt at man ikke har tenkt over alt som er rundt seg. Når det kommer til språket, så er det vanskelig i seg selv og i tillegg til dette blir det brukt andre uttrykk og koder enn dem man er vant til (Salole, 2013).

For minoritetsforeldre som akkurat har kommet til Norge vil altså mye være fremmed. Salole skriver at man vil oppdage at lover og regler som man tidligere trodde var universelle, faktisk ikke er det (2013). Som tidligere nevnt i kapittel 3.1 beskriver Bourdieu dette som mangel på kulturell kapital. Så hvordan skal man oppdra barn i et samfunn man ikke kjenner og kanskje har vanskeligheter med å forstå? Salole (2013) sier at også synet på livet, måten man oppdrar

barn på, og synet på foreldreskapet vil være annerledes. Bare det å følge opp barn på skolen kan by på problemer når skolesystemet er tilpasset de med høy kulturell kapital som ofte kommer fra akademiske utdannede hjem og har mange ressurser til å følge opp barna i forhold til skolens forventninger.

Salole skriver videre at opplevelsen av å komme til et land hvor alt er snudd på hodet kan være sjokkerende og at denne opplevelsen ofte kalles kultursjokk. I følge Weaver kjennetegnes kultursjokk som at referanserammer blir borte og at det blir vanskelig å kommunisere. Dermed vil man oppleve en identitetskrise. Plutselig vil man ikke lenger være en kulturelt kompetent person og man vil ha vanskeligheter med å forstå samfunnet.

Når man opplever kultursjokk kan man reagere med både frykt og tilbaketrekning. Dette er fordi personen opplever at den måten som man tidligere tenkte på eller oppførte seg på blir avvist i det nye samfunnet. Måten å oppføre seg på, som var normalt i hjemlandet blir kanskje ikke akseptert av majoritetsbefolkningen og dette oppleves som en avvisning av en selv (Salole, 2013). Når det kommer til minoritetsforeldre som opplever kultursjokk kan det dermed bety at noen kan trekke seg vekk fra samfunnet på grunn av frykten for det ukjente og frykten for avvisning.

Det å ha reist fra alt og alle er en belastning i seg selv for minoritetsforeldre. Eide, Rugkåsa, Vike og Qureshi skriver at i tillegg til belastningen som kommer av migrasjonen så må de også møte alt det nye som krever at de skaper seg et nytt sosialt nettverk. Dette er en svært krevende prosess som er preget av både usikkerhet og uvisshet (2009). Det å skape seg et nytt sosial nettverk etter man har migrert til Norge vil ikke alltid være like lett. Frykten for det som er ukjent preger både minoritetsbefolkningen og majoritetsbefolkningen og kan være preget av mange misforståelser.

Media kan ha en god del å si når det kommer til hvordan majoritetsbefolkningen ser på minoritetsbefolkningen. Alt kommer ann på hvordan media fremstiller dem. Det finnes mange ulike utsagn om minoriteter, både fra politikere, journalister og andre talspersoner. Disse kan være med på å skape avstand og negative holdninger hos alle parter i befolkningen. I slike situasjoner er det viktig at en ikke setter mennesker i bås. Når personer som har sentrale

maktposisjoner i samfunnet gir uttrykk for sine negative holdninger til minoriteter vil dette også påvirke andre og gjøre noe med majoritetens holdninger i møte med minoritetene som likeverdige. Da skapes det større avstand (Brenna, 2004).

Ut fra hvordan innvandrere noen ganger blir fremstilt i media kan det virke som om de er en homogen gruppe. Men det stemmer altså ikke. Hylland- Eriksen (2001) skriver at innvandrere er i motsetning svært ulike fra person til person. Innvandrerbefolkningen i Norge representerer et enormt mangfold, både når det kommer til kultur, religion, etnisitet og utdanning. Når vi ser på minoritetsforeldre kan to som er fra samme land blant annet snakke helt ulike språk, praktisere ulike religioner og spise helt forskjellig mat. Dette vil si at det dermed er ganske meningsløst å refere til innvandrere som en homogen gruppe. Becher (2009) skriver at ved å blir referert til som for eksempel ”innvandrer” så har enkeltindividet lett for å bli borte og personen blir definert som representant for en hel gruppe. Salole beskriver dette som stereotypier hvor mennesker blir generalisert basert på forutinntatte forestillinger om hvordan en bestemt gruppe tenker og oppfører seg (2013).

3.3 Kategorisering

Hvordan blir personer påvirket av å bli kategorisert og satt i bås av andre? Hvordan påvirker denne kategoriseringen livet til minoritetsforeldre? Bidrar det til at mennesker tar avstand fra det som er annerledes enn hva man er vant med?

Noen ganger er kategorisering nødvendig. Kaya (2010) skriver at for eksempel så har myndighetene et behov for å kategorisere innvandrere i forhold til hvorfor de har migrert til Norge. Denne kategoriseringen vil avgjøre hvilke rettigheter og muligheter den enkelte innvandreren har. Dermed vil minoritetsforeldres fremtid være avhengig av hvilken kategori de blir sortert i. Det finnes minst fire hovedkategorier, som igjen har flere undergrupper. De fire hovedkategoriene som norske myndigheter bruker er:

1. Arbeids- og familieinnvandrere
2. Flyktninger og asylsøkere
3. Andregenerasjons innvandrere
4. Innvandrere som felles betegnelse

Kaya beskriver arbeids- og familieinnvandrere som personer som frivillig har forlatt sitt hjemland. Norge var i etterkrigstiden avhengig av utenlandsk arbeidskraft og dermed var arbeidsinnvandringen svært ettertraktet frem til 1975 da det ble vedtatt innvandringsstopp (2010).

Familieinnvandring eller familiegjenforening vil si personer som har blitt gjenforent med sine familier fra hjemlandet, blant annet barn og ektefeller. Familiegjenforening vil si at det innvilges oppholdstillatelse eller arbeidstillatelse til familiemedlemmer av en norsk borger, eller en utenlandsk statsborger som har lovlig opphold i Norge (Kaya, 2010).

I følge Kaya (2010) betegner ”flyktning” og ”asylsøker” personer som har blitt tvunget til å forlate sitt hjemland. Det kan være på grunn av frykt for religiøs forfølgelse, politisk forfølgelse og lignende. Flyktninger som kommer til Norge har ofte fått beskyttelse fra FNs Høykommissær slik at de vil ha en garanti for at de ikke kan bli sendt tilbake til hjemlandet. Dette gjelder så lenge det er urolig i hjemlandet. Asylsøkere kommer til Norge på egenhånd og ber om beskyttelse og de har i motsetning til flyktninger tre ulike alternative behandlingsmåter. Enten får de opphold på humanitært grunnlag, eller de får status som flyktninger, eller så blir de sendt hjem dersom de ikke kan dokumentere at de blir systematisk forfulgt i hjemlandet.

Til slutt er det andre og tredjegenerasjonsinnvandrere som enten er født i Norge eller så har de kommet til landet mens de var unge på grunn av familiegjenforening. Andregenerasjons innvandrere var i Norge allerede fra 1980-årene (Kaya, 2010).

Minoritetsforeldrene vi har intervjuet i vår studie tilhører ulike kategorier og har dermed hatt ulike utgangspunkt på hvilke rettigheter og muligheter de har fått i møte med Norge. De ulike rettighetene påvirker hvordan starten i det nye landet blir.

Som forklart tidligere er denne kategoriseringen en nødvendighet fra myndighetenes side, men i tillegg til dette blir migranter som kommer til Norge ofte kategorisert som ”fremmede” eller ”de andre”. Hvilken påvirkning har dette på minoritetsforeldre som personer?

Hylland-Eriksen (2001) skriver at media, politikere og andre talspersoner bruker ulike begreper for å vise til det som er ”fremmed” og ”annerledes” ved minoritetsbefolkningen, og dette har pågått i mange år. Hylland-Eriksen henviser til begreper som ”fremmedkulturell” og ”fjernkulturell” og sier at disse begrepene er veldig upresise og fører til at mennesker blir kategorisert på bakgrunn av generaliseringer om at det er store kulturelle forskjeller.

I følge Rådet for psykisk helse sier barn og unge med innvandrerbakgrunn selv at de opplever at den gjentatte negative omtalen av innvandrere i media preger holdningene til resten av befolkningen, og at det gjør det vanskeligere for dem å vokse opp her i landet (2007). Det bildet som blir presentert av innvandrere i media i dag er primært laget av nordmenn selv og ikke av innvandrere, og ofte gjenspeiler det de norske fordommene og stereotypiene (Hylland-Eriksen & Sajjad, 2011). Fajersson, Karlsson, Becher og Otterstad skriver at mange begreper som brukes i dag uheldigvis er basert på fordommer. Og disse fordommene er med på å tydeliggjøre skillene mellom ”oss” og ”dem” mye mer (2009). Fordommer blir av Salole beskrevet som alt fra det å ha en mild form for skepsis for det som er ukjent, til det å ta fullstendig avstand fra en bestemt gruppe mennesker. Fordommene kan være basert på meninger og påstander om for eksempel hudfarge, religion, seksualitet, nasjonalitet eller hudfarge (2013). Skiller oppstår på grunn av manglende kunnskaper og slike fordommer spres videre av blant annet media. Hvem er egentlig ”vi” og ”dem”?

Som vi ser over er det lett å skape et skille mellom ”oss” og ”dem” istedefor å inkludere alle. Frykten for det som er ukjent overgår ofte det å se det verdifulle i at alle ikke er helt like på alle områder. Vi vil sitere et avsnitt fra Abdu’l- Bahás Visdom fra 1974 som snakker om viktigheten av å se det verdifulle i mangfold.

”Hvis du så en hage hvor alle plantene hadde samme form, farge og duft, ville du ikke synes den var vakker i det hele tatt, men snarere ensformig og kjedelig. Den hagen som behager øyet og gleder hjertet, er den hagen der blomster av enhver sjattering, form og duft gror side om side, og den muntre fargekontrast er det som skaper ynde og skjønnhet. Det er nettopp mangfoldigheten og avvekslingen som utgjør hagens sjarm; hver blomst, hvert tre, hver frukt, ved siden av å være vakker i seg selv, framhever på grunn av kontrasten de andres egenskaper, og lar hver enkelts særlige skjønnhet tre tydeligere frem"

(Abdu’l- Bahá, 1974, s. 28).

Hvorfor kan vi ikke se slik på menneskeheten også? Vi er like på innsiden, hvorfor må vi se negativt på forskjellene som er på utsiden. Vi har alle verdier, normer og regler som vi følger og som er viktige for oss, men de praktiseres kun på ulike måter. Sett slik, så synes vi å være ganske like allikevel. Hvorfor kan vi ikke se på ulikheter som noe positivt og vakkert slik som sitatet om hagen?

Det som skjer når man fokuserer på annerledeshet og vurderer og behandler en person som mindreverdige basert på de fordommene man har om den gruppen de representerer, er at man diskriminerer personen. Diskriminering kan baseres på for eksempel kjønn, alder eller etnisk gruppe (Salole, 2013). Minoritetsforeldre kan havne i slike situasjoner i hverdagen generelt der de opplever å bli møtt med diskriminering. Slike opplevelser vil påvirke hvordan minoritetsforeldre ser på majoriteten og samfunnet generelt, og kanskje vil de ta avstand fra alt. Man kan tenke over hvordan dette også kan påvirke deres samspill med barnevernet og andre statlige institusjoner når de føler at de ikke blir tatt på alvor.

Goffman skriver at ethvert samfunn har normer og regler som man følger og meninger om hva som er ”normalt” og hvordan ting bør være. Bare ut ifra utseende til en person, så kan vi til en viss grad plassere personen i en kategori. Mennesker dømmer og har forventninger til en person, kun utifra utseende. Goffman beskriver dette som den tilsynelatende identiteten til personen. Men den kategorien personen passer inn i etter at man vet hvilke egenskaper han eller hun har, det er den faktiske identiteten til personen (2009). Utifra dette så vil det si at om

man ikke blir kjent med personen så vil man kun gå ut ifra personens tilsynelatende identitet og aldri vite personens egentlige identitet. For minoritetsforeldre så er nok dette ofte utfallet. De får ikke vist deres egentlige identitet, hvem de faktisk er, fordi andre mennesker har forestillinger om hvordan de oppfører seg, tror og tenker kun ved å se utseende til personen.

Men vi mennesker har et behov for å tolke, kategorisere og sortere omgivelsene og hverandre. I følge Bowie (2006) lager vi alle mønstre av mening ut fra våre opplevelser. Med en gang et mønster er laget så blir vi ofte blinde til det som ikke passer inn i mønsteret. Bowie forklarer dette som en innebygd filterings mekanisme. Salole skriver at denne prosessen kan forstås som en absolutt nødvendighet. Automatisk tar vi raske beslutninger om hvorvidt andre mennesker utgjør en trussel for oss eller ikke. Dette er instinkter vi er født med, og dermed vil det som er fremmed og annerledes bli oppfattet som truende fordi det bryter med våre egne oppfatninger. Dette er grunnen til at vi ofte instinktivt fordømmer eller blir skeptiske til andre måter å oppføre seg og forstå verden på. I følge Salole kan kategoriseringer ses på som en mekaniske for å overleve (2013).

Den tyske sosiologen Max Weber som levde fra 1864-1920 beskrev mennesker som noen som må gi en mening til alt. Alle mennesker i alle samfunn gir omgivelsene mening, putter ting i orden og klassifiserer ting. Alt fra etnisitet, kjønn, språk, handikap og lignende blir brukt som er klassifikasjonsmidler. Weber sier også at man umiddelbart klassifiserer andre mennesker når man møter dem, enten det er bevisst eller ikke. Men hvilken betydning de ulike kategoriene har vil være forskjellig fra kultur til kultur, og betydningen av kategoriene avgjør hvordan vi vil oppføre oss mot andre mennesker (Bowie, 2006).

På hvilken måte kan man unngå å sette minoritetsforeldre og andre i bås ved å kategorisere dem og bruke uheldige begreper? Gjervan skriver at man må være mer bevisst over hvilke begreper man bruker fordi det kan gi uheldige signaler. Og for at vi skal oppnå et likeverdig samfunn der alle skal være inkludert i et felleskap må man se på holdningene man har til andre mennesker (2012).

3.4 Tilpasningsmetoder

Når det kommer til minoritetsforeldre og hvordan de tilpasser seg i Norge, er det avhengig av deres individuelle egenskaper og forutsetninger i tillegg til de mulighetene og kravene de offentlige myndighetene stiller (Kaya, 2010). Måten man tilpasser seg på vil ha betydning for hvordan man forstår samfunnet og forstår ulike koder og verdier. Ulike tilpasningsmetoder kan dermed ha betydning for blant annet det sosiale, deltakelse i samfunnet, foreldrerollen og beherskelse av språk. Under ser vi en modell som viser betingelser som påvirker tilpasningsprosessen.

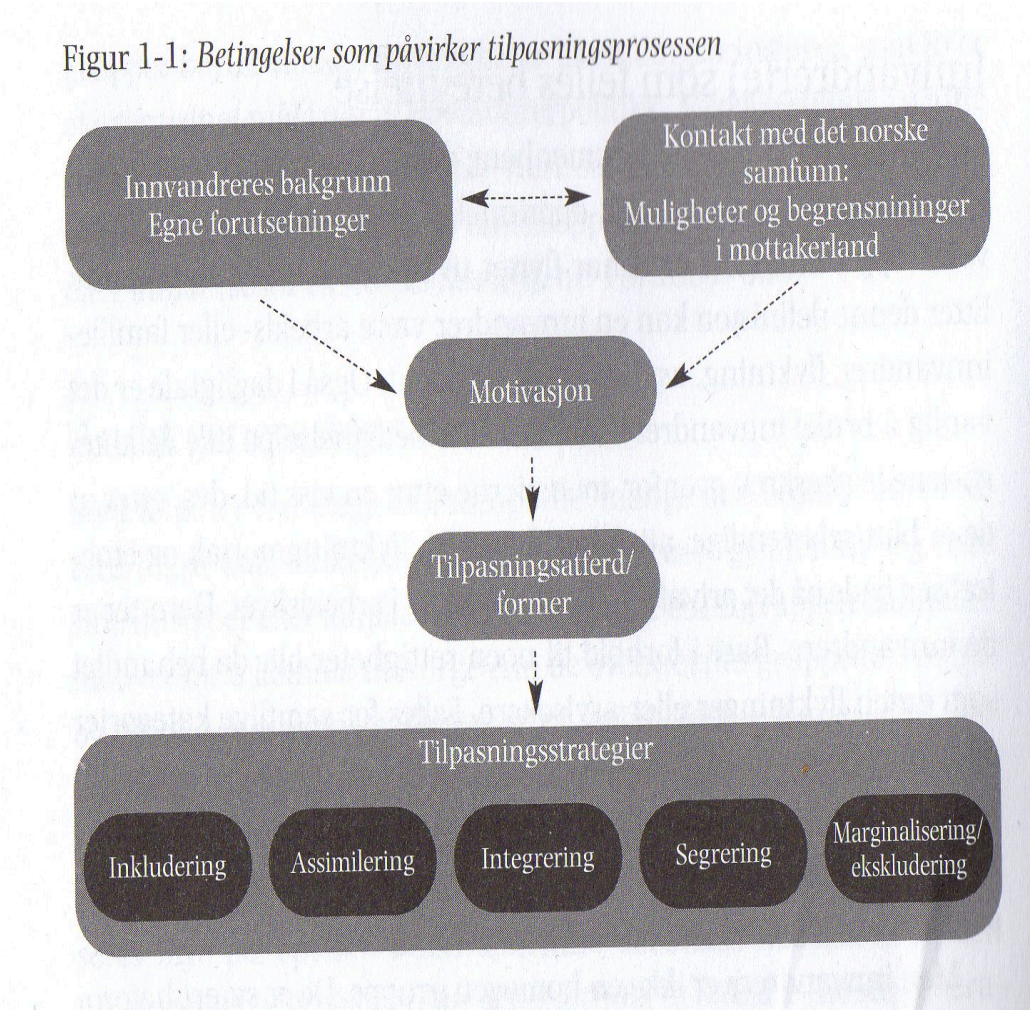

(Kaya, 2010).

På den ene siden ser vi at tilpasningen blir påvirket av personens bakgrunn. Kaya (2010) skriver at en persons kulturelle tilknytning og de egenskaper og forutsetninger den enkelte har kan motivere mennesker ulikt. På den andre siden ser vi at tilpasningen blir påvirket av de strukturelle og funksjonelle egenskapene ved det norske samfunnet. Det som er av betydning her vil være de muligheter som blir tilbudt av det offentlige eller begrensninger som blir stilt.

Som vi tidligere har nevnt er det å tilpasse seg et nytt samfunn med alt det måtte innebære en meget krevende prosess. I følge Kaya er det en vanskelig balansegang som krever at personen opprettholder ens egen kultur og samtidig tilpasser seg eller forholder seg til den nye. Det finnes fire ulike strategier å tilpasse seg på. Den første strategien er assimilering, der hvor individet velger å tilpasse seg, eller til og med identifisere seg med den nye og dominerende kulturen, dette går ofte på bekostning av personens egen bakgrunn og egne verdier (2010). Assimilering betyr å gå helt og fullt opp i de nye omgivelsene (Hylland-Eriksen, 2007). Å assimilere betyr altså å ”bli lik”, og dermed må man gi opp sin egen kultur. På denne måten vil minoriteter, enten det er frivillig eller ufrivillig, tilpasse seg majoritetsbefolkningen både når det kommer til språk, kultur og det sosiale. Tidligere var assimilering ønskelig fordi det var et ønske om at minoritetene skulle bli så like som nordmenn som mulig. Dette var for at alle skulle få like muligheter på alle områder. Fremdeles oppfattes det å oppføre seg og leve som nordmenn som en selvfølge av store deler av majoritetsbefolkningen (2010).

Den andre strategien er integrasjon. Kaya (2010) beskriver det som en prosess hvor personen opprettholder sin egen bakgrunn og kultur, men gjør dette på en måte som ikke bryter med majoritetskulturen. Dette sees nå på som det beste utfallet. Integrering er et offentlig ansvarsområde hvor det er staten og kommunene som står for de grunnleggende tiltakene som skal hjelpe innvandrere i gang i et nytt land. Andre institusjoner som skole og voksenopplæring har også som oppgave å legge forholdene til rette for integrering av innvandrere.

Den tredje strategien er segregering. Kaya (2010) forklarer segregering som noe som kan være både frivillig og strukturelt bestemt, enten kulturelt, politisk, økonomisk eller sosialt. Når segregering er frivillig vil det si at innvandrerne opprettholder sine egne tradisjoner og

verdier adskilt fra resten av samfunnet. De velger å leve i nærhet med hverandre og på denne måten opprettholder et kulturelt og sosialt fellesskap med sine likesinnede. Det vil si at de dermed avviser majoritetskulturen. Strukturell segregering på den andre siden, oppstår når innvandrere på grunn av sin svake sosioøkonomiske posisjon blir tunget til å bo i avgrensede områder. Men det kan også gå ut på at den dominerende majoritetskulturen holder minoritetene atskilt eller utenfor samfunnsutviklingen. Dette blir da en form for utestenging. Dette kan være fordi noen etniske nordmenn ikke er vant til andre menneskers måter å leve på. Det kan dermed virke fremmed, og når noe virker fremmed, kan det også virke skremmende. Begrepet segregering ligner på begrepene ekskludering, som betyr utelukkelse, og marginalisering, som betyr å flytte noen til kanten eller ut i margen. Det blir altså et skille mellom ”oss” og ”de andre”. På denne måten vil ulike grupper mennesker bli holdt vekk fra hverandre og det vil innebære at gruppene lever adskilt uten å kjenne til hverandre. Man vil dermed ikke bli påvirket av hverandres kultur og man vil ikke få forståelse for hverandres levemåte.

Den fjerde og siste strategien er marginalisering. I følge Kumar og Viken vil marginalisering si at personen trekker seg tilbake og definerer seg selv ut av det sosiale og kulturelle felleskapet. Noen ganger ikke bare ut fra det nye , men av og til også ut fra sin egen opprinnelse og dette vil føre til at personen vil bli isolert (2010). Marginalisering blir ofte omtalt som det motsatte av integrering. Kaya skriver at når det kommer til samfunnsmessig marginalisering vil innvandrere blir utstøtt både sosialt og økonomisk til samfunnets utkant og dermed vil de ha små muligheter for å delta i samfunnslivet på lik linje med andre. Konsekvenser av samfunnsmessig marginalisering er at man kan oppleve mangel på tilhørighet, utestenging og fremmedgjøring (2010).

Disse begrepene spiller en rolle for hvordan majoritetssamfunnet behandler innvandrergruppene på, og også hvordan innvandrergruppene forholder seg til det norske samfunnet på. Men Kaya skriver at disse tilpasningsmodellene ikke skal forstås som strategier innvandrere benytter seg av, men at de skal bli sett på som en forståelsesramme for måtene enkelte personer forholder seg til det norske samfunnet på (Kaya, 2010).

Regjeringens utgangspunkt for å sikre integrering og hindre marginalisering er at flest mulig får delta i arbeidslivet. Men for å nå dette målet er det viktig at myndighetene setter i gang flere tiltak slik at de kan styrke kvalifiseringsprogrammene hos NAV og dermed hjelpe innvandrere å komme inn på arbeidsmarkedet. Man må også sørge for at det ikke er diskriminering i samfunnet slik at alle kan ha like muligheter til å få en jobb uansett etnisk bakgrunn. Et annet integreringstiltak er introduksjonsprogrammet hvor hver enkelt deltager skal få individuell oppfølging. I flere kommuner er det også et tilbud om flyktningguide gjennom Røde Kors (Kaya, 2010).

I følge Kaya er de fleste innvandrerforskere enige om at integrasjonspolitikken bare er delvis vellykket. Kaya skriver at en ny studie som er gjort angående norsk integrasjonspolitikk gjennom de siste 30 årene konkluderte med at dersom integrasjonspolitikken skal fungere, så må man sørge for god morsmålsopplæring, samtidig som det gis god norskopplæring (2010).

Som vist til i kapittel 3.3 tilhører informantene i vår studie ulike innvandrergrupper og har dermed hatt ulike utgangspunkt for hvilke rettigheter og muligheter de har fått i møte med det norske samfunnet. Kaya (2010) skriver at noen minoritetsforeldre kan ha vanskeligheter med å tilpasse seg det norske samfunnet på grunn av at myndighetenes integreringspolitikk ikke inkluderer alle innvandrergrupper. Kategoriseringen av innvandrere har ført til at de ulike gruppene blir forskjellsbehandlet. Dette betyr at asylsøkere og flyktninger har en fordel når det kommer til integreringstiltak som introduksjonsordningen som innebærer blant annet tilbud om norskopplæring og etableringsstøtte. Mens arbeids- og familieinnvandrere på den andre siden ikke alltid får mulighet til å benytte seg av de samme tiltakene. Dette fører til at de ulike innvandrergruppene får ulike muligheter til å delta i samfunnet og flere av dem faller utenfor arbeidsmarkedet. Det kan også få konsekvenser for deres levekår og videre integrering. Kaya skriver at denne forskjellsbehandlingen kan tolkes som et brudd på likestillingsprinsippet, som er et overordnet mål i norsk innvandrerpolitikk.

For at minoritetsforeldre skal kunne tilpasse seg det norske samfunnet på best mulig måte er man avhengig av gode integreringstiltak. Dermed vil det være viktig at alle innvandrere får like muligheter når det kommer til integreringstiltak.

For å fungere i et nytt samfunn er det nødvendig å forstå og å lære visse ting. Det å ha gode norskkunnskaper vil dermed være avgjørende for hvordan man kan orientere seg i samfunnet (Kaya, 2010). Endel minoritetsforeldre kan være svakt integrert i det norske samfunnet og beherske språket dårlig. Det å være foreldre i en slik situasjon vil utgjøre utfordringer i hverdagen både for foreldrene selv og ikke minst for barna i familien. Det kan være vanskelig for foreldrene å hjelpe barna med skolegang eller gi råd angående jobb. Barna kan dermed få begrensede muligheter for å lykkes i skolen og i et arbeidsliv der kravene stadig øker.

Men statistikk fra Statistisk Sentralbyrå (2016d) viser nå at antallet på deltakere som deltok i introduksjonsordningen i 2015 var det høyeste antallet helt siden ordningen ble innført i 2005.

Deltakere i introduksjonsprogrammet etter alder og kjønn

	2015				
	Deltakere	Kjønn		Prosentandel	
	I alt	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
I alt	17 940	9 987	7 953	55,7	44,3
18-25 år	4 458	2 602	1 856	58,4	41,6
26-35 år	8 594	4 721	3 873	54,9	45,1
36-45 år	3 560	1 914	1 646	53,8	46,2
46-55 år	1 174	650	524	55,4	44,6
56 år eller eldre	152	99	53	65,1	34,9

(Statistisk sentralbyrå, 2016d)

Bø (2008) skriver at savn av hjemlandet, tap av slektninger og traumatiske opplevelser også kan være grunner til at noen har vanskeligheter med å tilpasse seg det norske samfunnet. Minoritetsforeldre med flyktning bakgrunn som bærer på ubearbeidede traumer kan dermed være mindre motivert og ha vanskeligheter for å integrere seg i det norske samfunnet.

3.5 Psykisk helse blant innvandrere

Når det kommer til psykisk helse blant innvandrere så viser Rådet for psykisk helse (2007) at innvandrere fra fattige land har over dobbelt så høy psykisk sykelighet enn etniske nordmenn. Det er flere faktorer som kan være grunnen til dette. Gjennom forskning har det kommet fram at det er en nær sammenheng mellom psykisk helse, levevilkår og lavstatus posisjon i samfunnet.

Som vi viste til i kapittel 3.5 så er myndighetenes øverste integreringstiltak å få flere innvandrere i arbeid. Men i følge Rådet for psykisk helse (2007) så er arbeidsledigheten blant innvandrerbefolkningen over 4 ganger så høy som resten av befolkningen. Flere innvandrere er fattige og har lavstatusjobber selvom en del er overkvalifiserte til disse jobbene. Mange av familiene bor også trangere og dårligere enn andre, og noen flytter mye. Det er vanskelig å komme seg ut av en slik situasjon om man er etnisk norsk, noe som gjør det enda vanskeligere for en med innvandrerbakgrunn. I kapittel 3.5 leste vi at diskriminering og rasisme var noen av hindrene for å komme seg i arbeid, men også språkproblemer er et stort hinder.

Mange flyktninger har opplevd stress og traumatiske hendelser før de kom til Norge, som kan gjøre at de lettere blir påvirket av de stressfaktorene mange innvandrere generelt opplever. Et problem er også at i mange minoritetsmiljøer så er psykisk helse fremdeles et tabu tema. Noe som gjør det vanskeligere å snakke om og ikke minst vanskeligere å søke hjelp for. Noen innvandrere mangler også kunnskap om hvor de kan søke hjelp og hva man kan få hjelp til (Rådet for psykisk helse, 2007).

Rådet for psykisk helse skriver at det er flere risikofaktor for å utvikle psykiske problemer for innvandrere fra såkalte ”lavinntektsland”. Disse faktorene kan deles inn i 3 grupper: risiko knyttet til dårlige levekår, risiko knyttet til dårlig fungerende eller manglende sosialt nettverk og risiko for etnisk diskriminering (2007).

Når det kommer til risiko knyttet til dårlige levekår viser en rapport fra Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, (NOVA), at familier med innvandrerbakgrunn er overrepresentert i gruppen fattige familier i Norge. Innvandrere som ikke blir sett på som

fattige har samtidig en gjennomsnittlig lavere husholdningsinntekt enn etnisk norske (Rådet for psykisk helse, 2007). Jacobsen (2009) skriver at det å ha en jobb har stor betydning for personens identitet og stilling i samfunnet, og kan styrke personens følelse av mestring og selvtillit. Samtidig gir det å ha en jobb en sikker inntekt, og arbeidskollegaene styrker personens sosiale nettverk. Det og ikke ha en jobb kan dermed føre til at personen ikke kan forsørge seg selv, mindre sosialt samvær og dårlig selvfølelse. Noe som igjen kan lede til psykiske problemer. I andre tilfeller kan det være at psykiske problemer er grunnen til at personen har falt ut av yrkeslivet. De aller vanligste psykiske problemene knyttet til det å ikke ha arbeid å gå til er angst og depresjoner.

I følge Rådet for psykisk helse (2007) er det mange personer med innvandrerbakgrunn som er ute i yrkeslivet, men de har ofte lavstatus jobber som er fysisk tunge, har lav lønn eller jobber som de er overkvalifiserte til. Fysisk tungt arbeid gir stor fysisk slitasje, og ofte havner personen utenfor yrkeslivet ved at han må sykemelde seg eller pensjonere seg før vanlig pensjonsalder. Dermed kan personen lettere havne i en fattigdomsituasjon. Det at innvandrere ofte får disse jobbene er en konsekvens av at det norske samfunnet har blitt vant til at det er innvandrere som har disse lavstatusjobbene. I følge rapporten til Rådet for psykisk helse viser forskning at også nye generasjoner innvandrerungdom frykter arbeidsledighet selv om de har utdannelse, noe som kan føre til at ressurssterk ungdom flytter fra Norge, fordi de ikke ser for seg en framtid her. Støren (2004) skriver at forskning viser at 3-5 år etter fullført utdanning er det større sjanse for at en person med innvandrerbakgrunn fra et ikke-vestlig land er arbeidsledig enn en etnisk norsk person.

Jacobsen sier at grunnen til den høye arbeidsledigheten blant innvandrere er blant annet grunnet dårlig språkkunnskaper og manglende kvalifikasjoner, men mye tyder også på at innvandrere blir diskriminert på arbeidsmarkedet. For en person med innvandrerbakgrunn kan følelsen av å ikke få en jobb være ekstra sårbart, fordi mange føler det er grunnet deres hudfarge, etniske opprinnelse eller religion (2009). Flere føler også at majoritetsbefolkningen ikke verdsetter deres kvalifikajsoner. De føler at majoritesbefolkningen overser deres kunnskaper og ferdigheter, og kun ser en dårligere versjon av seg selv. Det er kun de kunnskapene og ferdighetene som umiddelbart er nyttige i en norsk kontekst som gir uttelling

i det norske samfunnet, og dermed blir innvandrere og flyktninger diskvalifisert (Eriksen, 2011).

Sammenhengen mellom arbeidsløshet og psykiske plager blir under bygd i artikkelen ”Sosiologiske perspektiver på psykiske plager”. I artikkelen kommer det frem at flere norske undersøkelser har vist at arbeidsledighet og opplevelsen av å ikke ha kontroll over egen arbeidssituasjon, spesielt blant personer med høy utdanning, kan føre til psykiske helseproblemer (Elstad, 2008).

Når det kommer til mangel på sosialt nettverk så er det også en risikofaktor når det gjelder utvikling av psykiske lidelser. Personer som har vært gjennom traumatiske opplevelser har større risiko for å utvikle psykiske problemer hvis en har et lite sosialt nettverk rundt seg enn personer med et stort sosialt nettverk. Mange innvandrere sliter med det å ha et lite sosialt nettverk. Det å være uten venner og ikke kjenne de menneskene en har rundt seg kan være en stor belastning. Dermed er det å skaffe seg venner, og det å bety noe for noen svært viktig (Rådet for psykisk helse, 2007).

Hanssen (2011) skriver at det skandinaviske klimaet også kan være en medvirkende faktor til at mange innvandrere fra ikke-vestlige land føler seg isolerte. Mennesker fra varmere strøk tilbringer ofte mye tid utendørs hvor en sitter og prater med andre mennesker, lager mat sammen med naboer og så videre. En trenger sjelden å være alene om en ikke vil det selv. Når en person som er vant til en sosial aktiv utendørs tilværelse kommer til Norge, må en tilegne seg nye sosiale ferdigheter for å få selskap. De må også venne seg til å være mer alene enn de er vant til.

Ofte opplever mennesker med minoritetsbakgrunn å få uhøflige kommentarer slengt etter seg for eksempel i butikken eller på bussen eller så blir de møtt med mistenksomhet når de er ute og handler. Personer med innvandrerbakgrunn forteller at det er summen av den daglige diskrimineringen som er verst, og ikke alltid enkeltepisodene som oppleves som de mest alvorlige. Den daglige diskimineringen får flere konsekvenser, blant annet gjør den noe med et menneskes selvbilde og troen på at man kan få til noe i livet. Denne måten å behandle

innvandrere på gir et sterkt signal om at de er annerledes og ikke er bra nok (Rådet for psykisk helse, 2007).

Som vi skrev i kapittelet om kategorisering 3.3 så blir innvandrere ofte referert til som ”annerledes” og ”fremmed”. Og mange blir dømt ut ifra sitt utseende uten at de får muligheten til å presentere seg selv. Rådet for psykisk helse skriver at dette kan føre til at noen blir depressive, reagerer aggresivt og får dårlig selvfølelse. Spesielt ved innvandrere som kommer alene til landet og ikke har et sosialt nettverk rundt seg som vet ”hvem man er”, mens man i hjemlandet ”var noen” og ”hadde et navn”. Et menneske trenger et sosialt nettverk rundt seg fordi de bekrefter personen som et enkeltindivid (Rådet for psykisk helse, 2007). Dette viser viktigheten av det Bourdeu kaller sosial kapital, referert til i kapittel 3.1. Rådet for psykisk helse skriver at når man vet hvor viktig et sosialt nettverk er for den psykiske helsen til et menneske, er det veldig alvorlig at de kan risikere å være atskilt fra sine nærmeste over lengre tid (2007).

Når det kommer til forholdet mellom majoritetsbefolkningen og minoritetsbefolkningen kan det være at majoriteten ikke ser på innvandrerens egen kultur og prøver å forstå den, men heller ser en dårlig etterligning av sin egen kultur. Noen kan være av den oppfatning at jo mer noen ”ligner på nordmenn” jo bedre er det (Eriksen, 2011).

Det er en stor psykisk belastning å bo i et land hvor en ikke føler seg velkommen eller ønsket og det kan skape en følelse av avmakt. Mange personer med innvandrerbakgrunn sier at når de opplever flere situasjoner hvor de føler avmakt, så blir det for mye, og de får psykiske problemer som i utgangspunktet ikke var der. Hos personer som har psykiske plager fra før, kan disse avmaktsituasjonene forsterke de eksisterende plagene. For å kunne gjøre en forandring på statistikken over innvandrere og psykisk helse må holdninger endres og majoritetsbefolkningen og minoritetsbefolkningen må ha like muligheter når det kommer til både boligmarkedet og arbeidsmarkedet (Rådet for Psykisk helse, 2007). Den beste forebyggingen mot dårlig psykisk helse handler om muligheten til å leve et godt liv, med en økonomi som man kan leve av, normalt gode boforhold, sosialt nettverk og det å føle tilhørighet til samfunnet (Jacobsen, 2009). For at mennesker med minoritetsbakgrunn ikke skal få mindre og dårligere hjelp enn resten av befolkningen trenger man et systematisk

minoritetsperspektiv i alle ledd i tjenesteapparatet, med mer kultursensitivitet i helsetjenestene og mer kunnskap om minoriteter og psykisk helse (Rådet for psykisk helse, 2007).

3.6 Oppdragelse

Minoritetsforeldres fellestrekk er at de har erfaringer fra andre samfunnsformer enn den norske. Samtidig som de har ulike påvirkninger både av verdier, normer og handlemåter (Berggrav, 2013). Det vil si at minoritetsforeldre har med seg en ”bagasje” av erfaringer fra deres hjemland som inkluderer forestillinger og tanker om hva oppvekst og oppdragelse skal innebære for å være det beste for barnet. Foreldrenes erfaringer og bakgrunn er dermed med på å utgjøre hva som vektlegges ved barneoppdragelse. Dette er med på å påvirke foreldrenes samspill med barna deres. Becher skriver at det finnes ulike måter å oppdra barn på, det er dermed vanskelig å si at noen måter å oppdra barn på er entydig bedre enn andre måter (2009). Ifølge Bø sine tidligere studier vises det til at familier med innvandrerbakgrunn møter mange utfordringer i forhold til oppdragelse i Norge (2008).

Det vises til at flest antall innvandrere har bakgrunn fra slekts- organiserte samfunn der oppdragelsen er mer preget av kollektivisme enn individualisme. Foreldre som vektlegger uavhengighet og autonomi i barneoppdragelsen forekommer oftest i en kjernefamilie. Med andre ord innenfor en individualistisk oppdragelse. Mens foreldre som vektlegger plikt og underkastelse og forventer lydighet og respekt av barnet forekommer oftest i organiserte storfamilier og kalles for kollektivistisk oppdragelse (Savosnick, 2012, s. 21). Bø (2008) skriver at den vestlige verden legger mer vekt på selvbestemmelse og selvrealisering, mens det i andre deler av verden legges vekt på at barnet og den unge skal opptre på en måte som ikke krenker familiens ære. Den yngre generasjon skal være lojal i forhold til familiens og slektens interesser, og jobbe målrettet for å realisere disse. I denne sammenheng kan noen minoritetsforeldre ønske at deres barn ikke deltar i den ”norske” kulturen ved å sette regler og forbud. Dette for å skåne og beskytte deres barn fra ”fornorskning” og dårlige rykter innenfor minoritetsmiljøene. På denne måten vil foreldrene unngå at deres familie ikke mister sin respekt blant sine landsmenn. Forhandlinger om regler og grenser er ofte ingen alternativ og dermed er dette en form for autoritær oppdragelse. Med andre ord så er det ofte ikke en

mulighet for barna å forhandle om atferdsregler. Fedrene som ikke klarer å opprettholde disiplin i egen familie, vil få svekket sin rollefigur betraktelig. Dersom barn eller unge ikke innretter seg etter de ulike spillereglene er det fare for at de blir fryst ute, foreldrene kan for eksempel si ”du er ikke lenger min datter”. Altså foretar foreldrene en symbolsk markering av distanse til den uakseptable atferden. Barna blir dermed ”straffet” ved at foreldrene ikke vil ha kontakt med dem og dette opplever barna som en ekstra tung belastning Konflikter som rapporteres til barnevernet dreier seg ofte om adferdsregler ved at barna nektes samvær med andre ungdommer utenfor hjemmet (Bø, 2008).

Barn ble tidligere sett på som uferdige mennesker og foreldrenes eiendom, men i et moderne vestlig samfunn som Norge, ser man i dag på barn som selvstendige individer med egne rettigheter (Glaser & Bølstad, 2008). Dermed blir barna aktive aktører i egne liv ved at de kan påvirke sitt eget liv og sin identitet. Familiemønstrene har i denne sammenheng også gjennomgått endringer. Familiene har gått fra å være borgerlige familier, til å bli kjernefamilier, til symmetriske familier og har nå utviklet seg til forhandlingsfamilier. En forhandlingsfamilie innebærer at både foreldrenes og barnas stemme ofte blir hørt. Dermed diskuteres det imellom foreldrene og barna frem til det lages avtaler om for eksempel leggetider, innetider og lignende (Frønes, 2011).

Når barna tidligere var ute å lekte på jorder, har det nå blitt erstattet med organiserte idretter hvor foreldrene må gjøre en større innsats for å aktivisere barna og barna er mer avhengig av en voksen for å delta i aktiviteter. Men samtidig er foreldre opptatt av at barna skal oppdras til å bli så selvstendige som mulig (Frønes, 2011). Men er barna virkelig så selvstendige i dette samfunnet som man skal ha det til? Eller har det bare blitt skapt et enda større avhengighetsforhold mellom barn og foreldre? I media settes det søkelys på foreldrene fra ulike perspektiver. Det er nødvendig at foreldrene er aktive for at barn i dag skal ha mulighet til å delta på de ulike organiserte aktivitetene. Dermed viser det til at dagens barn er mer avhengig av at foreldrenes enn tidligere. Dette er nok en gang et tydelig eksempel på at barna kanskje ikke har blitt så selvstendige allikevel (Glaser & Bølstad, 2008).

Glaser og Bølstad (2008) skriver at i dagens Norge er det nye måter å være sammen med barna på og at barna blir involvert på andre måter enn hva de gjorde tidligere. Foreldre som

setter grenser for barna begrunner de godt og de setter generelt også færre grenser enn tidligere. Dagens barn blir også mer og mer økonomisk avhengig av sine foreldre fordi det moderne samfunnet setter press på barna gjennom blant annet kjøpepress og reklameindustrien.

Begrepet oppdragelse vises å være meget komplekst for alle foreldre, både norske- og minoritetsforeldre. Det å oppdra barn i dagens samfunn har endret seg raskt og skaper dermed frustrasjon blant foreldre i dag, både i majoritetsfamilier og i minoritetsfamiler.

Bø (2008) skriver at selve foreldreskapet handler både om barn og voksne. Foreldrene skal gi barna en trygg og god oppvekst, hvor barna får emosjonell støtte og blir beskyttet. Samtidig skal barna også eksponeres for ulike sider ved livet. Når synet på barn endres, endres også synet på foreldreskapet. Foreldreansvaret har dermed blitt utvidet, og flere samfunnsforskere mener at foreldreskapet aldri har vært så omfattende og krevende som i dag. Det er ikke lenger barna som har plikter overfor de voksne, men det er de voksne som har fått plikter overfor barna. Foreldrenes formelle makt har blitt innskrenket, og det legges stadig mer vekt på foreldrenes plikter og ansvar (Bø, 2008).

Som det er nevnt tidligere har noen minoritetsforeldre som mål å oppdra barn som er lydige, viser respekt for autoriteter og voksengenerasjonen og prioriterer familiens og slektens interesser framfor sine egne ønsker. Først da dette er innrettet vil foreldrene ha en følelse av at de har lykkes med oppdragelsen. Bø (2008) skriver at på vei til å nå dette målet møter minoritetsforeldrene motstand av majoritetssamfunnets institusjoner, som skole, barnevern og lignende. I hovedsak fordi minoritetsforeldrene og institusjonene ofte har ulik verditolkning, samtidig som disse institusjonene ofte oppfordrer unge til å stå opp for seg seg og gå imot autoriteter. Barn blir også oppfordret til å stille kritiske spørsmål og ta egne valg uavhengig av foreldregenerasjonen.

Men ofte kommer minoritetsforeldre som oppdrar barn i Norge frem til kompromisser mellom hjemlandskulturens tradisjonelle oppdragelseskrav og majoritetssamfunnets vektlegging av selvstendighet og autonomi (Bø, 2008).

Foreldrerollen kan også vanskeliggjøres ved at minoritetsforeldre kan ha lite kontakt med majoritetsbefolkningen og dermed få liten erfaring og kunnskap om blant annet ulike oppdragelsesmetoder i en norsk kontekst og lite kjennskap til kulturelle koder. De kan også mangle andre voksne kontakter som har utdanning og som kan hjelpe til og veilede dem eller barna i forhold til utdanning og yrkesliv (Bache-Hansen, 2010).

Men når det kommer til skolegang og minoritetsforeldres mulighet til å følge opp barn på skolen viser flere internasjonale studier at elever med foreldre med minoritetsbakgrunn klarer seg bra på skolen. Dette, selv om foreldrene har lavt utdanningsnivå og svak økonomi. Det fant Zhou & Bankston i sin studie blant innvandrere fra Vietnam i New Orleans fra 1994. Dette var fordi minoritetsfamilier ofte preges av sterkt samhold (Lauglo, 2010). Hvis familiene har et godt nettverk i forhold til slektninger i nærheten kan det være en ressurs i forhold til etnisk forankret familiebasert sosial kapital.

En annen kvalitativ studie gjort av Crozier og Davies fra 2006 blant familier med bakgrunn fra Pakistan og Bangladesh viste også at familiesamhold kunne være en ressurs. De intervjuet over 400 medlemmer av 157 familier i to byer i England. Utvalget var preget av at mange av foreldrene hadde hatt svært begrenset skolegang. Men selvom foreldrene hadde lite skolegang fikk de unge lettere hjelp til sin skolegang fra eldre søsken eller fra slektninger. De kunne også være støttende for at skolen skulle tas på alvor, ga råd om skolevalg og bisto i kontakt med skolen. Slik støtte blir særlig viktig når foreldrene selv har et lavt utdanningsnivå. Et av hovedfunnene fra studien var at storfamilien kan spille en viktig rolle som støtte for barnas utdanning, spesielt når det er vanskelig for foreldrene selv å gi hjelp. Et annet funn var at selvom foreldre tok lite kontakt med skolen, kunne de være sterkt opptatt av sine barns utdanning (Lauglo, 2010).

Skolen kan være viktig for foreldrene, men en hindring for at de involverer seg direkte i barnas skolegang kan være at foreldrene selv har liten fortrolighet med skolens språk og innhold. Det er i en slik situasjon at storfamilien kan være et viktig ledd til råd og hjelp for de unge. Sterkt samhold i familien kan dermed fungere som sosial kapital for utdanning for barn av innvandrere. Modood viser til at barn av innvandrere fra Kina, Pakistan, India og Bangladesh har vært overrepresentert ved britiske universiteter de siste årene, selv uten

kontroll for deres foreldres utdanning og yrkesmessige status. Derfor har Modood kommet frem til at teoriene i utdanningssosiologien om sosial klasse ikke kan sees som en forklaring på innvandrerungdommers mestring av utdanningssystemet, og han har pekt på etnisk forankret familiebasert sosial kapital som en alternativ forklaring (Lauglo, 2010).

Bø (2008) sier at det å stå i mellom to ulike kulturer kan være utfordrende for minoritetsforeldrene. Minoritetsforeldre kan i mange tilfeller mangle nettverk i majoritetskulturen samtidig som det er fare for at de kan bli utstøtt av andre minoritetsfamilier fordi de gir sine barn mer frihet. Dette medfører dermed at mange blir baksnakket, kritisert og isolert av sine egne landsmenn dersom barna deres blir "fornorsket". Dette blir dermed en belastning for minoritetsforeldrene der de presses til å fastholde en mer tradisjonell og autoritær foreldrerolle enn de ellers ville ha gjort. Dersom minoritetsforeldrene bryter med akseptabel adferd kan det føre til at de mister sin respekt og utestenges fra deres miljø. På bakgrunn av dette så vil det å oppdra barn i Norge for mange minoritetsforeldre være utfordrende.

Hvordan noen velger å oppdra sine barn kan være et følsomt tema når andre skal komme med sine forslag og tanker rundt hvordan det skal gjøres. Når det kommer til bruk av fysisk avstraffelse i oppdragelsen kan dette være helt normalt for noen foreldre da de selv ble oppdratt slik og det er sosial godtatt i deres hjemland.

Vi skal trå varsomt i temaer som dette da fysisk avstraffelse ikke var uvanlig i norske hjem også før i tiden (Brenna, 2008). Berggrav (2013) skriver at på 1960 – tallet var vold i oppdragelsen også normalt i Norge. Hvis barna ikke oppførte seg slik foreldrene ønsket kunne de bli straffet med vold, både psykisk og fysisk. Foreldreautoriteten var annerledes og det var faren i hjemmet som var den tydelige autoriteten. Det var far som tjente penger, mens mor hadde ansvaret for barna og husarbeidet. I mange land anses vold i oppdragelsen fortsatt som nødvendig som for eksempel i land som Storbritannia, Frankrike og deler av USA.

Alle former for fysisk avstraffelse er definert som vold i Norge. Selv om noen velger å betegne det som disiplinering, grensesetting eller irettesettelse. UNICEF definerer

oppdragervold som slag, klaps og ris med hånd eller gjenstand. Innenfor denne definisjonen inngår også det å sparke, riste, kaste, klype, bite, lugge, gi barnet ørefik, tvinge barnet til å sitte i ukomfortable posisjoner eller å brenne eller svi gjenstander på barnets hud (Berggrav, 2013).

Hva som definerer vold rundt omkring i verden varierer, i følge Berggrav, stort. Foreldre kan bruke fysisk vold i den hensikt å korrigere eller kontrollere barnets oppførsel og se på det som kjærlighet og noe som er nødvendig. Dette blir ofte omtalt som oppdragervold, definert som vold mot kropp med den hensikt å påføre smerte, men ikke skade barnet. Det kan være vanskelig å skille mellom vold som ledd i oppdragelsen og vold som følge av frustrasjon og sinne. Dette gjelder både for den som utøver vold og den som bli utsatt for vold. I Norge blir både klapsing og klyping definert som vold, mens det i andre land kan være akseptert som en del av barneoppdragelsen. Isdal definerer ikke vold som den direkte handlingen, men hvordan handlingen virker inn på mottakeren. Dermed anses vold i denne sammenheng som alt som skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe personen vil (2013).

I motsetning til barnemishandling så forekommer oppdragervold kontrollert og brukes bevisst for å disiplinere, rettlede og oppdra barnet. Når det kommer til barnemishandling så omhandler det impulsiv vold. Det forekommer spontant og ukontrollert og er et resultat av sinne- og frustrasjonsutbrudd. Men i følge Berggrav er det også en gråsone her. «Mild» vold som pågår systematisk over tid, burde også defineres som mishandling (Berggrav, 2013).

I følge Berggrav (2013) er det vanlig å skille mellom fysisk og psykisk vold. Psykisk vold forekommer gjennom utskjelling, utstrakt kontroll, direkte eller indirekte trusler. Det omhandler det å spille på frykt, true med straff, låse barnet på et rom, latterliggjøre med andre tilstede eller avvise barnet følelsesmessig. Både fysisk og psykisk vold forekommer ofte samtidig eller i så fall har nær tilknytning. Dermed kan ”voldshandlinger” bestå av begge elementene. Isdal benytter også begrepet latent vold i sammenheng med psykisk vold, noe som omhandler at det er stadig frykt for nye voldsepisoder for de som er utsatt. Dermed kan denne frykten styre alt den utsatte gjør, som en type strategi for å unngå at voldsepisoder skal

gjentas. Dernest er det nødvendig å påpeke at psykisk vold er vanskeligere å oppdage og forebygge.

Vold er spesielt skadelig de første leveårene der barnas hjerne og nervesystemet er under utvikling der skadeomfanget gir utslag først i puberteten. De største skadene som forekommer ved vold er den frykten som påføres barnet. Denne frykten utvikles til en nevrologisk alarmberedskap som deretter gir alvorlige fysiologiske og psykologiske konsekvenser. Dermed kan disse skadene føre til svikt i evne til å inngå i trygge samspill med andre, balansert personlighetsutvikling, spontanitet og evne til læring. Videre skades barnets selvbilde. Samtidig er det viktig å påpeke at barn reagerer likt på vold uansett bakgrunn og kultur. I en undersøkelse gjort av norske barn svarte 82% at barn aldri måtte straffes fysisk, men likevel godtok 10% av barna bruk av vold i oppdragelsen (Berggrav, 2013). Minoritetsfamilier som bruker vold, trenger veiledning til å finne andre måter å oppdra barna sine på. Men for at vi kan få til et samarbeid, må vi først anerkjenne foreldres syn – forstå hvor deres praksis kommer fra og hva som ligger bak det. Det betyr nødvendigvis ikke at man er enig i den praksisen. Helland og Øia (2000) anbefaler forebyggende tiltak som tar sikte på å trene foreldrenes sosiale ferdigheter for å kunne endre uheldige oppdragerstiler. Samtidig vil styrking av følelsesmessige bånd mellom foreldre og barn være med å bryte onde sirkler som bidrar til at vold går i ”arv”.

Via dialog om slike situasjoner kan barneversarbeidere gi foreldrene veiledning i hvordan man i stedet for fysisk straff heller gir barna konsekvenser i forhold til negativ atferd. Men for å kunne gjøre dette krever det at barnevernsarbeiderne anerkjenner og tror på at foreldrene oppdrar barnet ut fra hva de tenker er det beste for barnet (Gjervan m.fl., 2012). Uten å gi en fasit på hva som er rett og galt innenfor oppdragelse kan man veilede foreldre til å se at det finnes andre muligheter.

En måte å veilede foreldre og vise til ulike måter å oppdra barn på er gjennom ICDP programmet. ICDP- International Child Development Programme er et helsefremmende og forebyggende program. Programmets hovedfokus er å styrke barn og unges omsorg og oppvekst, gjennom å styrke kvaliteten av samhandlingen og kommunikasjonen mellom barn og foreldre. Programmet retter seg mot foreldrene og ønsker å bidra med å styrke foreldrenes

omsorgskompetanse. Der programmet gjennom atferdsendring ønsker å bidra med å endre holdninger. Videre brukes dette programmet både i forhold til minoritets- og majoritetsforeldre, samt av UNICEF og WHO (ICDP, 2016).

Målsettingene for foreldreveiledningsprogrammet er å gi foreldre ulike måter å se barnet på, ulike alternativer til å forstå barnet på og ha et positivt syn på barnet. Foreldreveiledningene foregår over tolv samlinger, har fast struktur og finner sted en gang i uken. Samlingene kan vedvare alt fra to – tre timer. Sentralt i disse samlingene er foreldrenes egne erfaringer og observasjoner rundt hjemmeoppgavene som de deler med resten av foreldregruppen. Når kurset avsluttes lager foreldrene egen ”håndbok” med blant annet bilder og historier fra samspill med egne barn, noe som skal symbolisere kunnskap foreldrene har tilegnet seg gjennom kurset (Hundeide, 2009).

Hundeide (2009) skriver at ICDP for minoritetsforeldre var et prosjekt som fant sted i perioden 2002 – 2005. Hovedmålet med prosjektet var å sensitivisere minoritetsforeldrene i grunnleggende ferdigheter i menneskelig omsorg, samt bygge bro mellom foreldrenes tradisjonelle omsorgsverdier og praksis vs. norske rettigheter og verdier de møter i samfunnet. Prosjektet var spesielt utformet med kultursensitivitet der fokuset var å gjøre minoritetsforeldrene bevisste og styrke minoritetsforeldres positive praksis ovenfor deres barn. Den praktiske gjennomføringen av ICDP prosjektet med minoritetsforeldre består av to veiledere, en profesjonell fagperson og en ressursperson fra minoritetsmiljøet. Ettersom målet med programmet var å gjøre minoritetsforeldrene mer sensitive og positive til deres barn, kalles undervisningsprogrammet for sensitiverende. Minoritetsforeldrene fikk hjemmeoppgaver som skulle gjennomføres i praksis hjemme i samspill med deres barn, der foreldrene skulle foreta seg observasjoner som deretter skulle vises til ved nytt møte. Slik ble dermed kunnskapen de fikk gjennom ICDP programmet overført til praksis i hverdagene.

3.7 Kommunikasjon

Begrepet kommunikasjon kommer fra det latinske ordet «communicare», som betyr å gjøre noe felles eller ha forbindelse med, og det kan defineres som utveksling av meningsfylte tegn mellom to eller flere parter (Eide og Eide, 2007). Vi kan skille mellom kommunikasjon til daglig og profesjonell kommunikasjon. Når for eksempel en barnevernsarbeider kommuniserer med en klient kommuniserer en ikke som privatperson, men heller ut fra et yrkesmessig formål eller som en profesjonell hjelper. Klienten kan av ulike årsaker trenge barnevernsarbeiderens hjelp eller assistanse og det er da viktig at kommunikasjonen foregår på en profesjonell måte. Profesjonell kommunikasjon menes her som kommunikasjon som er egnet til å ivareta klienten på en god måte og som fremmer yrkets formål (Eide & Eide, 2005).

Innenfor barnevernstjenesten kan man utøve god og hjelpende kommunikasjon ved at en er i stand til å se hva klienten har behov for og styre samtalen deretter. Gode kommunikasjonsferdigheter kan være til hjelp for å få gi god omsorg og få en bedre forståelse for klienten som person (Eide & Eide, 2005)

Eide og Eide (2007) skriver at kommunikasjon på tvers av kulturer kan være vanskelig fordi det kan by på store kulturelle forskjeller når det kommer til språk, normer og verdier, og dermed gjøre det vanskelig å forstå hverandre. Samtidig kan det også være store individuelle forskjeller innenfor ulike grupper. Felles for alle er at mennesker har et behov for å bli møtt med anerkjennelse og respekt, så det er viktig å se forbi ulikhetene og legge fordommene til side og prøve å sette seg inn i situasjonen til den andre. Det å være en god lytter og vise empati er viktig uansett kulturelle forskjeller

Eide og Eide (2007) sier at kulturforskjeller ofte blir forbundet med mennesker som har en annen nasjonalitet eller religion. Men disse forskjellene kan være like store, noen ganger større, mellom mennesker bosatt på Vestlandet og de bosatt på Sørlandet, eller mellom ulike profesjoner som for eksempel en advokat og en frisør. Mennesker blir preget av den kulturen en er vokst inn i. Man oppfatter omverdenen forskjellig og kommunikasjon på tvers av

kulturer kan derfor være vanskeligere enn kommunikasjon innen for en enkelt kulturell ramme.

Verbal kommunikasjon vil si at en enten bruker et språk muntlig eller skriftlig (Hanssen, 2011). Ofte tenker man at så lenge en snakker samme språk vil kommunikasjonen gå greit, men dette vil ikke alltid være nok. Man opplever noen ganger at den personen en snakker med ikke forstår en, selv om man snakker samme språk og er oppvokst i samme land. Da kommer det tydelig frem at man trenger mer enn kun et felles språk for å ha god kommunikasjon. Alle våre utsagn er preget av våre livserfaringer og assosiasjoner vi skaper oss i samfunnet. Derfor vil ikke det å beherske et språk bety å kun forstå ordene, man må samtidig ha en forståelse for den livsverdenen språket er en del av (Eide & Eide, 2007). Man må altså kjenne til de sosiale strukturene i samfunnet og de kulturelle særtrekkene for å forstå meningsinnholdet i samtalen. Her spiller også våre egne erfaringer, kunnskaper og personlighet inn (Eide & Eide, 2007).

I tillegg til verbal kommunikasjon, kan man også kommunisere nonverbalt, og ofte bruker vi litt av begge deler samtidig (Kumar & Viken, 2010). Når vi snakker kan ordene vi bruker vekke assosiasjoner, som igjen vekker følelser. Det er disse følelsene vi uttrykker som kalles nonverbal kommunikasjon. Man kan utrykke seg nonverbalt gjennom tonefall, øyekontakt, bevegelser, ansiktsuttrykk og lignende og de blir ofte fortolket forskjellig fra person til person. Kunsten er å klare å oppfatte samspillet mellom det verbale og nonverbale og dermed forstå helheten i det den andre prøver å formidle (Eide & Eide, 2007). Nonverbal kommunikasjon betyr altså kommunikasjon som blir gjort mellom personer på andre måter enn det språklige. Ofte gir også det nonverbale språket et mer riktig utrykk for det vi føler enn det verbal kommunikasjon gjør, fordi vi ikke klarer å bevisst kontrollere vår nonverbale atferd slik vi kontrollerer det verbale. Mennesker med ulik kulturell bakgrunn kan bruke nonverbale utrykk forskjellig og derfor blir det viktig å være oppmerksom på at man kan mistolke hverandre (Hanssen, 2011).

Man må være forsiktig med å dømme andre personer med en annen kulturell bakgrunn enn en selv, for selv om noen har lært seg det norske språket, bruker de ikke nødvendigvis kodene. I Norge er det for eksempel vanlig å ha øyekontakt når man snakker med en person, mens i

noen kulturer blir øyekontakt over lengre tid sett på som påtrengende og mangel på respekt (IMDi, 2007).

I en samhandling mellom en sosialarbeider og en klient med ulik kulturbakgrunn vil kommunikasjonsproblemene gjerne ha tre hovedårsaker:

- Partene snakker ikke noe felles språk.
- Partene snakker samme språk, men bruker ikke de samme symbolene.
- Pasienten/pårørende behersker helsearbeiderens språk i noen grad, men klarer ikke å nyansere det.

Ettersom vår kulturelle bakgrunn påvirker hvordan vi kommuniserer og oppfatter meningsinnhold på, kan betydningsinnholdet i en samtale ofte gå tapt når en person prøver å oversette tankene sine til et nytt språk. Samtidig kan misforståelser lett oppstå fordi personen overfører verdiene og symbolene fra sitt eget morsmål til det nye språket (Hanssen, 2011). I møte mellom en sosialarbeider og en klient kan det ofte være at de to har helt forskjellig bakgrunn. Kanskje snakker de ulike språk, har ulik religiøs bakgrunn, forskjellige livssyn, interesser og er preget av forskjellige livserfaringer. Her vil utfordringen ligge i å prøve å forstå den andres tegn og koder og leve seg inn i den andres situasjon og slik skape trygghet og tillit. Bruk av ulike kommunikasjonsstiler kan også være nyttig i forhold til hvor personen opprinnelig kommer fra. For eksempel ved noen kulturer så pyntes sannheten i forhold til hvor stor tillit man har til den man snakker med (Eide & Eide, 2007).

En minoritetsspråklig person kan klare seg bra når det kommer til å kommunisere på norsk i hverdags sammenheng, men i spesifikke situasjoner kan det være lettere å kommunisere på morsmålet (IMDI, 2007). Språkkompetansen synker når et menneske er redd, syk, eller har smerter (Magelssen, 2008). Derfor kan det være vanskelig å utrykke seg når man havner i en krisesituasjon og det vil derfor ofte være lettest å bruke sitt eget morsmål.

Når det er bruk for tolk er det viktig at retningslinjer for tolkning blir fulgt. En tolk skal følge fastsatte regler innenfor sitt arbeid. Blant annet må tolken oversette alt som kommer til

uttrykk under samtalen og ikke utelate eller tilføye noe. Tolken må være nøytral i tolkesituasjonen og ikke la sine egne holdninger påvirke jobben. Tolken skal heller ikke påta seg andre oppgaver i forbindelse med tolkingen og han/hun har absolutt taushetsplikt (IMDi, 2007).

Tolkning handler ikke kun om å oversette ord fra et språk til et annet, man må også fortolke budskapet som blir gitt. Deretter må man overføre budskapet til et annet språk på en slik måte at meningsinnholdet blir det samme (Hanssen, 2011). Det er vanskelig for en sosialarbeider som ikke snakker begge språkene å vurdere om kvaliteten på det innholdet som har blitt tolket. Derfor er det ekstra viktig å bruke profesjonelle tolker som kan dokumentere sine ferdigheter. Det finnes et nasjonalt register over profesjonelle tolker på www.tolkeportalen.no (IMDi, 2007).

Familiemedlemmer og barn er ikke kvalifiserte tolker (Hanssen, 2011). Det er et stort ansvar å tolke og ved å utsette barn for dette kan de få tilgang til sensitiv informasjon de har vanskelig for å takle. Å bruke barn eller familiemedlemmer som tolk kan også føre til at klienten som blir tolket for unngår viktige opplysninger, for å skjerme dem (IMDi, 2007). Dette gjelder spesielt kompliserte barnevernssaker.

3.8 Kultur

I følge Anthony Cohen (1993) er kultur et produkt av menneskene, altså kultur kan ikke eksistere sett bort ifra det mennesket gjør, så det mennesket gjør kan ikke bli sett på som produktet av en kultur. Og siden kultur er et produkt av menneskene er den veldig effektiv i formuleringen av identitet.

Cohen ser på kulturell identitet som en måte å representere en person eller gruppe i form av symbolsk kultur. Kultur er representert som identitet gjennom symboler, det kan være alt fra matretter til musikk, men hva disse symbolene betyr for menneskene er helt forskjellig. Symbolene i seg selv har nemlig ingen betydning i følge Cohen. Det å ha en kulturell identitet betyr ikke først og fremst at de som deler identiteten har den samme kulturen, men at de subjektivt opplever det slik og dermed gjør symbolske markeringer av likhet innad, og grenser utad (Cohen, 1993).

Mange kan være av den oppfatningen at kultur kun er relevant i visse saker. Men kultur er ikke av og til tilstede, vi har med oss kultur hele tiden. Noen mennesker er så kulturelt lik oss selv at når det er ulikheter der så ser vi det med en gang. Men forskjellene er så små at vi ikke anvender det kulturelle perspektivet. Derimot når vi møter andre hvor det er store kulturelle ulikheter, er det lett å gå seg vill i kultur, og kalle alt for kultur. Vi klarer ikke å skille individ fra felleskap og felleskap fra individene. Kulturperspektivet må komme i tillegg til det som allerede finnes i barnevernet. Det skal ikke bare være relevant av og til, men det skal alltid være der (Saus, 2006).

Paulsen m. fl. (2014 sier at kulturbegrepet ofte blir brukt til å forklare ulikhet. Problemer som kunne vært forbundet med sosiale ulikheter kulturaliseres. Det er lett å legge forklaringen på at minoritetesfamiliene har en ”annen kultur”. En slik form for «kulturalisering» bidrar til at vi verken ser personene eller situasjonen personene inngår i. I stedet for å forstå hendelser kontekstuelt, legges stereotypier og forenklede forståelser av gruppeegenskaper til grunn i fortolkningen. Denne formen for «andregjøring» kan innebære at vi gjør noen til «de andre», mens ens egen posisjon ikke uttales eller tematiseres. For barnevernsarbeidere kan det daglige tidspresset føre til at en arbeider ut fra enkle forklaringer for å finne raske løsninger.

Som nevnt tillegges kulturbegrepet mye vekt i diskusjoner rundt møter mellom innvandrerbefolkningen og barnevernet. Det snakkes om kulturelle forskjeller og det påfølgende behovet for et kultursensitivt barnevern. Saus (2006) påpeker at hun ikke ønsker et særbarnevern for enkelte minoritetsgrupper. Men det betyr imidlertid ikke at man ikke skal ta hensyn til særgrupper. Det bør være et prinsipp i barnevernet at kulturell, språklig og religiøs tilhørighet blir tatt hensyn til. Det er viktig å understreke at betydningen av etnisk og kulturell bakgrunn må forstås kontekstuelt og vil variere med både person og situasjon. For minoritetsfamilier vil forhold som botid, språkkunnskaper og nettverk virke inn på hvordan en fortolker samfunnet rundt seg. Er man ny i Norge og har lave norskkunskaper, er det sannsynlig at din kulturelle bakgrunn fra hjemlandet vil ha mer å si enn om du er født og oppvokst i Norge. Samtidig må man passe på å ikke kun fokusere på f.eks. botid, slik at vi overser andre påvirkningsfaktorer, som for eksempel etniske nettverk, trossamfunn eller det kan være egne preferanser. Poenget er derfor ikke å avvise kulturelle forklaringer, men å

forstå kultur som noe som hele tiden er i bevegelse og som både bevisst og ubevisst preger våre handlinger (Paulsen m. fl. 2014).

Som barnevernsarbeidere står man mellom å legge vekt på kulturforskjellene eller møte brukerne på individuell basis? Begge disse tilnærmingsmåtene kan oppleves som upassende for minoritetsfamilier, hvor både et fokus på deres bakgrunn og en manglende tilrettelegging ut fra bakgrunn kan oppleves som negativt (Paulsen m. fl., 2014).

Ofte kan problemer som vanligvis blir betraktet som et sosialt problem, i arbeid med minoritetsfamilier bli ansett som kulturelle problemer. Der for eksempel kjønn eller psykiatri kan anses som en forklaring på sosiale problemer, kan kultur bli sett på som forklaring i møte med minoritetsfamilier (Rugkåsa m. fl. 2015).

Bredal beskriver at de tre vanligste anklagene mot barnevernet når det gjelder hensynet til kultur kan deles i tre posisjoner. Den første går ut på at barnevernet ikke har nok forståelse for familiens kulturelle bakgrunn. Den andre handler om at barnevernet viser for mye respekt for innvandrerens kultur. Den siste går ut på at barnevernet behandler alle problemer som uttrykk for kulturforskjeller og ikke ser at eksempelvis klasse og diskriminering har betydning i denne sammenhengen (Paulsen m. fl., 2014).

En kan med andre ord identifisere et dobbelt krav overfor barnevernet, hvor ansatte på den ene siden må opptre sensitivt når det gjelder egen og andres kulturbakgrunn og være bevisste på at vestlige verdier kun er én måte å vurdere atferd på. På den andre siden må ikke ansatte la kulturelle forklaringsfaktorer overskygge forklaringer tilknyttet levekår, marginalisering med mer. I et debattinnlegg i Tidsskrift for Norsk Psykologforening skriver van der Weele at ett mål må være at kulturelle forhold ikke blir misforstått som omsorgssvikt, og at omsorgssvikt ikke blir misforstårr som kultur. Barnevernet må derfor i sitt arbeid balansere mellom kulturelle og samfunnsmessige faktorer (Paulsen m. fl., 2014).

I 2005 gjennomførte Williams og Soydan en tverrnasjonal vignett-studie i Tyskland, England, Sverige og Danmark, av 713 barnevernansatte. Deres hovedfunn var at barnevernsarbeiderne viet liten plass til barnets etnisitet og kulturelle bakgrunn. Barnevernsarbeiderne beskrev at de

forholdt seg likt til sakene, uavhengig av hvilken etnisitet barnet hadde. Funnene avdekket imidlertid store variasjoner i hvordan den enkelte barnevernsarbeideren forholdt seg til sakene. Ulike sider av sakene ble vektlagt ulikt av de forskjellige barnevernsarbeiderne. Williams og Soydan hevder at denne universialistiske tilnærmingsmåten er til hinder for kultursensitive intervensjoner (Paulsen m. fl., 2014).

I USA derimot fant Kriz og Skivenes (2011) at saksbehandlere generelt ikke så på kulturforskjeller som problematisk i samarbeidet med etniske minoritetsforeldre, men som ett av flere forhold som måtte tas med i betraktningen i det faglige arbeidet. Saksbehandlerne betraktet kulturelt mangfold som en selvfølge og en naturlig del av sitt arbeid, uavhengig av familiens etniske bakgrunn (Paulsen m. fl., 2014).

Det påpekes i Kompetanseutvikling i barnevernet NOU 2009:8 at økt kultursensitivitet ikke er noe som kun kommer til nytte i arbeidet med ikke-vestlige innvandrere, men at det har relevans i alt barnevernarbeid. I NOU 2012:5 påpekes det at den enkelte barnevernsarbeider må beherske kunsten å se hver enkelt familie med nysgjerrighet og interesse for at de skal bli møtt uten fordømmelser (Paulsen m. fl., 2014).

Kriz og Skivenes fant at mange saksbehandlere i flere europeiske land arbeidet ut fra en ide om at barns behov kan møtes med samme type intervensjoner uavhengig av kulturell bakgrunn (universialistisk tilnærming). Konsekvensen i norsk kontekst var at saksbehandlere tok rollen som kulturelle instruktører i relasjon til foreldrene, ved at de vektla å informere om det norske systemet og forventninger til foreldreatferd, fremfor å gå i dialog med foreldrene om forskjeller i syn på oppdragelse og familieliv (Paulsen m. fl., 2014).

Saus (2006) sier at barnevernsarbeidere må gjøre grundige individuelle vurderinger av barnet og også vurdere konteksten rundt barnet. Barnet må sees i en helhet som går utover den konkrete omsorgssituasjonen som det fattes vedtak i forhold til. Saus sier videre at barnevernsarbeidere kan åpenbart ikke trekke samme slutning i alle saker.

I følge Berggrav (2013) omhandler kulturkompetanse kunnskap som bør brukes om spesielle områder, religioner og tradisjoner, mens kultursensitivitet omhandler det å ha en åpen og undersøkende holdning. Disse to begrepene brukes gjerne om hverandre. Samtidig er disse to begrepene noe avhengig av hverandre i barnevernsammenheng for fullverdige analyser av minoritetsfamilier. Nettopp fordi dersom det kun fokuseres på religion og tradisjoner og ikke situasjonen familien står ovenfor i dag, vil det i verste fall kunne føre til statisk analyse av minoritetsfamilier. Empati og innlevelse er menneskelige egenskaper som inngår i begrepet kultursensitivitet. Barnevernsansattes vilje og evne til å hjelpe minoritetsforeldre til å blant annet klare å oppdra barna sine på egenhånd, ved å ha kunnskap om hvordan oppdragelse foregår i andre land. Ikke minst vise forståelse på at det er forskjell på å oppdra to barn og seks barn. Det må vises forståelse og respekt for at noen familier organiseres annerledes, uten å dømme og stigmatisere.

4 METODEKAPITTEL

Metode er en planmessig fremgangsmåte som blir benyttet for å innhente kunnskap om et emne. Metodene angir hvordan vi skal fremskaffe kunnskapen og utvikle teoriene, og hvordan vi skal sikre at kunnskapen og teoriene oppfyller kravene til vitenskapelige kvalitet og relevans på det aktuelle fagområdet. Vitenskapelige metoder omfatter dels prinsipper og regler for vitenskapelig drøfting og argumentasjon på rent teoretisk grunnlag, dels prosedyrer og teknikker fra opplegg og gjennomføring av empiriske undersøkelser (Grønmo, 2004). Når man gjør en vitenskapelig undersøkelse, er det viktig å følge metoden man har valgt, dette vil være med på å avgjøre undersøkelsens gyldighet.

I dette kapittelet vil vi presentere den metodiske tilnærmingen som er benyttet i dette studiet. Vi ønsker å tydeliggjøre og begrunne alle de metodiske stegene som er tatt gjennom denne forskningsprosessen. Videre vil vi se på etiske krav knyttet til prosjektet og til slutt vurdere validiteten og reliabiliteten av vårt arbeid.

4.1 Valg av metode

Det finnes to hovedformer for forskningsmetoder, kvalitativ og kvantitativ metode. Hvilken metode en velger er avhengig av hva man ønsker å oppnå med studiet. Vi ønsket å få innsikt i informantenes egen forståelse av det sosiale fenomenet vi har valgt å studere. Dermed valgte vi å bruke en kvalitativ metode i vår masteroppgave fordi det gir grunnlag for å få en bedre forståelse for det temaet en studerer basert på fyldige data om personer og situasjoner. Det finnes ulike måter å samle inn kvalitative data på, hvor intervju og deltakende observasjon er de to mest brukte metodene (Thagaard, 2009). Vi har valgt å bruke semi-strukturert intervju.

4.2 Vurdering av metoden

I forhold til vår problemstilling mener vi at en kvalitativ tilnærming passet best. Vi er i vårt prosjekt ikke ute etter tall eller fasitsvar, men vi er interessert i enkeltpersoners holdninger og opplevelser og ønsker å utdype og få frem så mange nyanser og detaljer som mulig. Det er altså ikke generell kunnskap som er formålet med undersøkelsen vår, men de subjektive

opplevelsene minoritetsforeldre har i møte med barnevernet. En kvalitativ tilnærming egner seg når man er ute etter en helhetlig forståelse og innsikt i sosiale fenomener slik de forstås av informantene (Thagaard, 2009).

Ved bruk av semi-strukturert intervju har vi intervjuet 7 personer. Med et lite utvalg informanter er det ikke mulig å generalisere på bakgrunn av de svarene vi får, men vi får et rikt og beskrivende datamateriale og innsikt i hvordan enkeltpersoner opplever og reflekterer over sin situasjon. Målet med kvalitativ forskning er heller ikke at resultatene skal generaliseres til en bredere befolkning, men heller at de resultatene en kommer frem til kan bidra til å prøve å forstå lignende fenomen og gi mer kunnskap på feltet (Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten, 2014).

Når innsamling av data fører til en direkte kontakt mellom forsker og informant, så er relasjonen som etableres i felten avgjørende for kvaliteten på materialet. Vi har fått nær kontakt med informantene gjennom våre åpne intervju, og det har gitt mulighet for å bygge opp et tillitsforhold mellom forsker og informant (Thagaard, 2009). Dette var viktig for oss og kan ha vært avgjørende for at noen ville delta i vårt prosjekt da vi har valgt et tema som kan være både personlig og sensitivt. Vi har prøvd å fremtre på en måte som har redusert avstand til informantene. Vår unge alder (under 30 år) kan også ha innbydd til en uformell kontakt og bidratt til at informantene ikke plasserte oss i en overordnet posisjon.

Når man intervjuer en person er det informanten som har kontroll over hva han/hun vil fortelle forskeren. På den ene siden kan informantene ønske å fremstille seg selv i et godt lys. På den andre siden kan informanten ønske å få frem de problematiske sidene ved sitt liv, slik at de kan overbevise forskeren om sin vanskelige livssituasjon (Thagaard, 2009).

4.3 Intervju

Vi valgte å bruke semi-strukturert intervju, også kalt dybdeintervju. Denne type intervju kan best beskrives som en samtale mellom forskeren og informanten, der forskeren styrer samtalen (Kvale & Brinkman, 2009). Målet med dybdeintervjuet var i hovedsak å skape en situasjon for en relativt fri samtale, men som holdt seg rundt noen spesifikke temaer.

Gjennom et intervju etablerer forskeren direkte kontakt med informantene og undersøker hvilken mening hendelser og erfaringer har for de som opplever dem. Informantene kan så fortelle om hvordan de opplever sin livssituasjon, og hvordan de forstår sine erfaringer (Thagaard, 2009). Forskerens mål er å være åpen for ny informasjon og nye innfallsvinkler, og vil dermed ikke starte intervjuene med faste kategorier, spørsmål eller svaralternativer. Problemstillingen blir også ofte endret underveis. (Grimen, 2004).

På forhånd hadde vi laget en intervjuguide, altså en plan for hvilke temaer vi ønsket å snakke om. Denne guiden ble utarbeidet med utgangspunkt i problemstillingen vår. Vi prøvde også på forhånd å sette oss inn i informantenes situasjon slik at vi kunne stille spørsmål som ville oppleves relevante for informanten. Vi skrev opp hovedtemaer i stikkordsform og også ferdig formulerte åpne spørsmål som ga informantene våre mulighet til å utdype der hvor de hadde mye å fortelle. På grunn av at det var en relativt fri samtale kunne informantene våre også komme inn på temaer som vi ikke nødvendigvis hadde tatt med i vår intervjuguide, men som likevel kunne vise seg å være relevant for vår undersøkelse (Tjora, 2012). Hvis vi hadde valgt å gjennomføre et intervju uten noen form for strukturering kunne det fort ført til at dataene hadde blitt veldig komplekse og dermed ville det blitt meget ressurskrevende å analysere dem (Jacobsen, 2003).

Emnet vi har valgt å studere er både sensitivt og personlig og vi har vært avhengig av å etablere et tillitsforhold til informantene våre (Tjora, 2012). Derfor har vi, så godt det var mulig, prøvd å skape en avslappet stemning slik at informantene våre ville føle seg trygge. Blant annet ved å gi god informasjon om hvem vi var, hvorfor vi ønsket å intervjue dem og kort hva intervjuet ville inneholde. Vi ønsket at intervjuene skulle foregå under trygge omgivelser for informantene, derfor har vi intervjuet personer i hjemmene deres, men også andre steder, etter deres ønsker. Det ble ikke benyttet tolk i noen av intervjuene.

Intervjuene tok alt fra 30 minutter til 2 timer. Vi brukte lydbånd under intervjuene og transkriberte dem innen et par dager etter intervjuet var gjort. Fordelen med å bruke lydbånd er at alt som blir sagt er bevart på opptaket og forskeren kan konsentrere seg fullt om informanten. Ulempen kan være at et lydbånd kan påvirke intervjusituasjonen og gi den et mer formelt preg. Mengden av data som samles inn ved hjelp av lydbånd kan også være veldig stor og det tar tid å transkribere alt (Thagaard, 2009).

Vi startet alle intervjuene med å fortelle litt om oss selv og hvorfor vi gjorde dette studiet. Deretter ba vi informantene fortelle litt om hvordan de opplevde det å komme til Norge og bosette seg her. Vi merket at informantene fort ble mer åpne ved at de startet med å fortelle om seg selv, og ved at vi lyttet og viste interesse for deres historie. Etter hvert som informanten opparbeidet tillit til oss kunne vi introdusere mer sensitive temaer.

Intervjuenes forløp var ganske forskjellig. Noen var veldig pratsomme og mer åpne enn andre. Et av intervjuene foregikk også på en kafe, etter informantens eget ønske. Her var det ganske mye støy, og egentlig ikke et egnet sted for et intervju. De intervjuene som ble gjort hjemme fungerte bedre, og både vi og informantene slappet mer av.

Vi vil også påpeke at intervjuprosessen var tidsbegrenset og vi ville gjerne hatt mer tid med hver informant. Dette for å skape mer tillit og dermed få klarere svar og en dypere forståelse for deres situasjon. Vi kan heller ikke være helt sikre på at vi har forstått informantene riktig og at de har fått formidlet det de ønsket. Eller om informantene har fortalt det de tror at vi var ute etter å høre, selv om vi så langt det er mulig har prøvd å unngå at egne verdier har preget intervjusituasjonen. I ettertid har vi også sett at det var flere utsagn vi kunne fulgt opp bedre, og flere spørsmål som kunne vært viktige å stille.

4.4 Utvalg og rekruttering av informanter

Vi har brukt et strategisk utvalg, det vil si at vi har valgt informanter som har de egenskapene eller kvalifikasjonene som er strategiske i forhold til vår problemstilling. Ofte kan kvalitative studier omhandle temaer som er ganske private, og det kan dermed være vanskelig å rekruttere informanter (Thagaard, 2009). Vi deltok på et åpent dialogmøte mellom barnevern og minoritetsforeldre arrangert av Flerkulturelt utvalg. Gjennom dette møtet kom vi i kontakt med en tredjeperson som hjalp oss å rekruttere minoritetsforeldre som var i kontakt, eller

hadde tidligere vært i kontakt med barnevernet. Selve rekrutteringen gikk veldig fort og vi hadde ikke problemer med å få tak i informanter. Vi har intervjuet 4 kvinner og 3 menn, fra 5 ulike land og 3 forskjellige verdensdeler, over en periode på 1 måned.

4.5 Analyseprosessen

Analyseprosessen var en ganske omfattende og tidskrevende prosess. Begrepet analyseprosess vil si det arbeidet forskeren gjør for å danne en forståelse av materialet (Thagaard, 2009). Formålet med å analysere materialet var først og fremst for å systematisere og komprimere datamaterialet, og deretter tolke funnene våre.

Vi startet med å transkribere alle intervjuene våre, som vi hadde tatt opp på lydbånd. Dette var en tidkrevende prosess og kunne være vanskelig til tider da flere av informantene hadde et annet språk enn norsk som sitt morsmål. Dermed kunne det noen steder være vanskelig å gjengi informantene ordrett og vi valgte dermed å gjøre noen små grammatiske justeringer for at deres budskap skulle komme tydeligere frem. Deretter leste vi grundig gjennom alt datamaterialet vårt for å få en oversikt over innholdet og så etter felles temaer og erfaringer som gikk igjen i materialet. Vi prøvde å ha en åpen holdning til hva datamaterialet fortalte oss.

Etter dette begynte vi en grundigere prosess hvor vi tok for oss ett og ett sitat og leste det flere ganger for å kunne analysere innholdet i teksten og se om det var noen skjulte budskap som lå der. Vi ordnet de ulike sitatene i kategorier etter hva de omhandlet, blant annet «møte med Norge», «oppdragelse» og «møte med barnevernet». Dette er det første trinnet i prosessen hvor man reduserer store mengder med datamateriale til noen få kategorier som fanger opp det sentrale i materialet (Nilssen, 2012).

Når alt var ordnet i kategorier leste vi gjennom alt på nytt for å forsikre at det var plassert riktig sted. Vi så etter mønstre og vi forkortet også ned noe av materialet, der vi følte det var nødvendig. Deretter var det behov for å gå enda dypere inn i materialet og vi tok for oss en og en kategori og delte sitatene videre inn i subkategorier. Slik fikk vi en god oversikt over datamaterialet vårt, og om vi hadde behov for mer grundige og detaljerte opplysninger senere kunne vi alltid gå tilbake til primærmaterialet. Resultatene fra denne analysen er presentert i kapittel 6.

4.6 Etiske krav

Forskningsetikk skal være handlingsledende fordi den skal si noe om hvordan forskeren skal eller bør opptre i bestemte situasjoner ved deres arbeid (Grimen, 2004). Allerede i 1960 ble Helsinki- deklarasjonen opprettet og på bakgrunn av dette har det blant annet blitt opprettet forskningsetiske komiteer i Norge som skal vurdere om forskningen er etisk forsvarlig. Helsinki- deklarasjonen fastslår at respekt for enkeltmennesker alltid kommer først (Grimen, 2004).

Forskningsetiske normer befinner seg både i formelle regelverk og offentlige lovverk. Vår studie omhandler sensitive og personlige opplysninger og vi søkte derfor om godkjennelse for å starte opp vårt prosjekt hos norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD). De avgjør om personvern blir ivaretatt på en tilfredsstillende måte (Grønmo, 2004). All forskning baserer seg på tillitt mellom forsker og informant. Selv om det finnes lovverk som NSD og regionale etiske komiteer, blir det forventet at enhver forsker ivaretar hensynet til informanter og eventuelt andre (Tjora, 2012).

Det er tre grunnleggende krav som en undersøkelse bør forsøke å tilfredsstille, disse kravene har vi prøvd å forholde oss til så langt det var mulig. Det innebærer informert samtykke, krav til privatliv og krav til å bli korrekt gjengitt (Jacobsen, 2003).

Alle våre informanter underskrev et samtykke skjema hvor de godtok å delta i prosjektet vårt. De fikk informasjon om undersøkelsens formål og opplegg og kunne dermed selv vurdere de negative og positive sidene ved å delta i vårt forskningsprosjekt. Gjennom informert samtykke forsikret vi oss om at informantene deltok i vår undersøkelse frivillig. Prinsippet med informert samtykke er basert på respekten for individets krav til privatliv, og at informanten skal ha kontroll over de opplysninger om seg selv som blir delt med andre. (Thagaard, 2009).

Informantene ble også informert om at all informasjon om enkeltpersoner skulle bli behandlet konfidensielt og at de hadde full rett til å avbryte sin deltakelse i prosjektet når som helst. Vi

forsikret dem anonymitet og at sensitive opplysninger ikke kom på avveie. Jo mer følsom informasjonen er, jo viktigere er det at sterke tiltak må bli satt inn for å sikre anonymiteten til de som undersøkes. I tillegg jobbet vi med et lite utvalg av informanter, og dermed var det større fare for at utenforstående ville kunne klare å identifisere enkeltpersonene. Vi kom frem til at det har vært nødvendig å slette de data som kunne gjøre det lettere å identifisere personer, som alder og landbakgrunn på informantene. I noen tilfeller valgte vi også å utelate noen opplysninger fra datamaterialet, selv om de ville vært av interesse for analysen (Thagaard, 2009).

Disse tiltakene kunne være med på å trygge informantene og dermed bidra til at de svarte mer sannferdig på spørsmål som kunne være sensitive (Jacobsen, 2003). Som intervjuere hadde vi hele tiden vektlagt at vi viste respekt, lyttet og ikke avbrøt informantene. Etiske overveielser er noe vi tenkte på gjennom hele forskningsprosessen vår, og også noe vi vektla når vi tok våre metodiske valg.

4.7 Reliabilitet og validitet

Forskning handler om å skape troverdige resultater. For å oppnå dette må vi gjennomføre en undersøkelse på en riktig måte. Det innebærer at empirien vi samler inn gjennom undersøkelsene må tilfredsille visse krav (Jacobsen, 2003). For det første må empirien være gyldig og relevant, samtidig må den være pålitelig og troverdig. Disse kravene gjelder uansett hvilken metode som brukes og hvilke data som samles inn (Tjora, 2012). At datamaterialet har en tilfredsstillende kvalitet er en avgjørende forutsetning for å komme fram til gode analyseresultater (Grønmo, 2004).

Validitet, som på norsk kan oversettes til gyldighet, vil si at det vi måler er gyldig og relevant (Jacobsen, 2003). Validiteten er et uttrykk for hvor godt det faktiske datamaterialet svarer til forskerens intensjoner med undersøkelsesopplegget og datainnsamlingen. Validiteten er høy dersom undersøkelsesopplegget og datainnsamlingen resulterer i data som er relevante for problemstillingen (Grønmo, 2004). En kan spørre seg selv om de svarene en har funnet i forskningen, faktisk er svar på de spørsmål en forsøker å stille (Tjora, 2012). Validiteten er lav dersom undersøkelsesopplegget er lite treffende i forhold til problemstillingen, slik at vi

undersøker noe helt annet en det problemstillingene sier (Grønmo, 2004). Vi har hele tiden hatt i bakhodet at vi undersøker det vi ønsker å undersøke og vurdert om de funnene vi har kommet frem til hos noen få, også gjelder for flere (Jacobsen, 2003).

En måte å teste gyldigheten på er å teste den i dialog med forskersamfunnet. Vi har sammenlignet våre funn med andres funn i relatert forskning, men man kan også eventuelt sammenligne med hva en selv har konkludert med tidligere (Tjora, 2012). En forsker kan også styrke gyldigheten i sin forskning ved for eksempel å være åpen om hvordan forskningen blir praktisert (Thagaard, 2009). Dette kalles Transparens, eller gjennomsiktighet (Tjora, 2012). Dette har vi forsøkt å gjøre ved å være åpen om hvordan forskningen har blitt praktisert og gitt en detaljert beskrivelse av de analysemetodene vi har brukt. Målet er at leseren skal få et så godt innblikk i prosessen at de kan ta stilling til kvaliteten på forskningen vår.

Reliabilitet kan oversettes på norsk til pålitelighet og viser altså hvor pålitelig et datamateriale er (Grønmo, 2004). Det kan knyttes til spørsmålet om en kritisk vurdering av prosjektet vil vise at forskningen er utført på en pålitelig og tillitvekkende måte (Thagaard, 2009). Generelt defineres reliabiliteten etter hvilken grad det samme måleinstrumentet eller den samme datainnsamlingsmetoden gir det samme resultatet om samme fenomen (Grønmo, 2004).

For å styrke et prosjekts reliabilitet er det viktig å reflektere over om man har noe til felles med informantene, eller om man har spesiell kunnskap og engasjement som kan være avgjørende for resultatene i prosjektet (Thagaard, 2009). Ingen av oss har erfaring fra barnevernstjenesten. Derfor hadde vi lite forkunnskaper om rutiner og regler for barnevernsarbeid i Norge. Dette kan ha vært en ulempe, ved at vi kanskje ikke fikk stilt like presise spørsmål som vi kunne gjort om vi hadde mer kunnskap om temaet, og vi kan ha oversett relevante perspektiver og forståelse som en barnevernsarbeider besitter. Men samtidig var det også en fordel ved at det gjorde det lettere å se problematikken med et kritisk blikk, og ved at vi ikke hadde med oss for mange forutinntattheter. Det kan også ha vært en trygghet i møte med våre informanter ved at vi ikke hadde noen autoritær rolle som barnevernsarbeidere. Når det kommer til minoritetsfamilier har vi begge kjennskap til disse miljøene, gjennom egen bakgrunn og gjennom familie og venner.

Når forskeren er innenfor miljøet er det lettere å få et godt grunnlag for forståelse av de fenomenene som studeres ved at forskeren bedre kan forstå og gjenkjenne det informantene gir uttrykk for. På den andre siden kan kjennskap til feltet føre til at man er mindre åpen for nyanser ved at forskeren overser det som er forskjellig fra ens egne erfaringer. Dermed kan det å ha kjennskap til miljøet både være en styrke og en begrensning (Thagaard, 2009).

Tolkningsgrunnlaget er altså forskjellig alt ettersom forskeren er innenfor eller utenfor miljøet som studeres. Derfor har det også vært viktig for oss å presentere vårt ståsted slik at leseren kunne vurdere tolkningene i forhold til det. Den kritiske leser må ha mulighet til å vurdere hvordan forskerens ståsted kan ha påvirket tolkningen av resultatene.

Forskere som arbeider innenfor all type samfunnsforskning vil alltid ha et visst engasjement innenfor det temaet de forsker på. Innenfor en positivistisk tradisjon vil idealet være at forskeren er helt nøytral, men innenfor kvalitativ forskning er ikke en fullstendig nøytral forsker et mål. Forskerens kunnskap kan bli sett på som en ulempe, men samtidig også en ressurs. Ifølge Tjora er en forskers engasjement og kunnskap en ressurs, så lenge det blir gjort klart hvordan det kan komme til å påvirke forskningsarbeidet (Tjora, 2012). Forskeren må derfor argumentere for reliabilitet ved å vise til hvordan dataene er blitt utviklet under forskningsprosessen, og hvordan relasjonen til informanten kan ha influert informasjonen forskeren har fått. Det vil da være med på å overbevise om kvaliteten på forskningen, og verdien av resultatene (Thagaard, 2009). Ved at vi har brukt lydbånd for å ta opp intervjuene våre, kan dette være med på å styrke reliabiliteten av våre data. Dette er fordi lydbåndet hjelper oss å utvikle data som vil være mer uavhengig av våre egne oppfatninger enn notater, som til en viss grad vil være preget av at vi rekonstruerer informantens utsagn. Her har det vært mulig for oss å legge frem direkte sitater, akkurat slik informantene la dem frem.

Vi har opplevd at det har vært en fordel å være to som deltar i samme prosjekt, fordi vi har kunnet samarbeide med å ta avgjørende beslutninger underveis i forskningsprosessen. Spesielt i forhold til analysedelen har det vært fint å diskutere og reflektere sammen når vi har gått gjennom de ulike utsagnene. På denne måten kan vi ha fått inn flere synspunkter enn vi ville fått om vi hadde skrevet oppgaven alene.

5 PRESENTASJON AV DATA

I dette kapittelet vil vi presentere materialet vi har innhentet fra intervjuene med informantene. Vi har forsøkt å legge frem sitatene så nøyaktig som mulig, men det har vært utfordrende til tider da flere av informantene hadde et annet språk enn norsk som sitt morsmål. Dette har ført til at det noen steder har vært vanskelig å gjengi informantene ordrett og vi har dermed valgt å gjøre noen små grammatiske justeringer for at deres budskap skal komme tydeligere frem. Vi intervjuet 4 kvinner og 3 menn, og de har fått de fiktive navnene Aisha, Yasmin, Fatima, Isak, Ali, Musa og Maryam.Vi har sotert de ulike sitatene i kategorier etter hva de omhandlet og ikke ut ifra intervjuguiden. Dette for å lettere kunne se sammenheng og likheter/ulikheter mellom de ulike sitatene. Hovedkategoriene er «migrasjonens betydning for foreldrerollen», «møte med barnevernet», og «oppdragelse».

5.1 Migrasjonens betydning for foreldrerollen

Det er mange ulike årsaker til migrasjon. Kumar og Viken skriver at migrasjon kan blant annet skyldes globalisering, arbeid, utdanning, familiegjenforening eller flukt på grunnlag av krig. På grunn av ulik bakgrunn for migrasjon vil også mennesker oppleve migrasjonsprosessen ulikt. Noen kan oppleve det å migrere til et trygt land som en følelse av mestring og glede fordi de har flyktet vekk fra det vonde. Mens på den andre siden kan det å migrere oppleves vanskelig ved at alt er annerledes i det nye landet. Holdninger og oppfatninger som man har fra tidligere er kanskje ikke gjeldende i det nye landet. I tillegg til det å starte helt på nytt vil være en belastning (2010).

5.1.1 «Jeg lærte språket, og derfra gikk det greit..» Viktigheten av å beherske språket

Magelssen (2002) skriver at hvordan en person opplever migrasjon er svært individuelt og avhenger av tidligere erfaringer. Men det som er felles for alle er at deres morsmål blir

«ugyldiggjort». Personer som migrerer til et helt nytt land mister altså sin språklige kompetanse og det vil være vanskelig for det å kommunisere. Dette kan ha påvirkning på selvfølelsen og kan oppleves som at man ikke klarer å fylle sine oppgaver. Selve identitetsopplevelsen blir forandret. Egeberg skriver at språk er en viktig del av menneskelig atferd og det å ha gode språklige ferdigheter er viktig, ikke bare for kommunikasjon, men også for læring og tenkning. Det er mye som spiller inn når et menneske skal lære seg et nytt språk. Alder, kunnskaper, og ferdigheter i morsmålet har betydning, og også hvor lenge og hvor mye man har vært eksponert for det nye språket (2007).

En av våre informanter forteller om hvor viktig det var for henne å komme på norskkurs. I tillegg til at det ble lettere å kommunisere med andre, ga norskkurset også mulighet for å komme i kontakt med andre mennesker.

Yasmin sier:

> *«Da jeg kom til Norge det var litt tungt og vanskelig for meg. Grunnen var at jeg hadde ikke andre som kommer fra landet mitt som bodde i området her som snakket språket mitt. Det var veldig tungt. Også kommer jeg til Norge helt aleine sant... jeg begynte på norskkurs, og det var min største glede å komme på norskkurs. Og også møte andre. Selv om vi kunne ikke samme språk og sånne ting. Men det går bra, etter jeg begynte på norskkurs».*

En annen informant forteller:

Ali:

> *«..Jeg gikk på norskkurs og fikk oppholdstillatelse etter noen år, og etterhvert lærte jeg språket, så derfra var det greit..»*

Foreldrerollen kan vanskeliggjøres når man ikke behersker det norske språket. Barn lærer ofte språk raskere enn voksne og på denne måten kan rollene i familien fort forandres. Det er nå barna som forstår og må oversette for foreldrene og ikke omvendt. Det kan være vanskelig for foreldrene å følge opp barna når det kommer til skole og andre institusjoner. Dette kan svekke

foreldrenes autoritet og respektforhold. Foreldrene kan på denne måten miste deres posisjon som kunnskapsformidlere overfor barna (Magelssen, 2002).

Minoritetsforeldre kan være veldig interresert i hvordan barna gjør det på skolen. Men de kan oppleve det som ydmykende og ukomfortabelt å skulle kommunisere med skolen på grunn av deres lave norskkunnskaper. Noen foreldre mangler også selv skolegang, og det kan føre til at de dermed har liten innsikt i skolens innhold.

En av våre informanter forteller at hun tror flere barnevernssaker kunne vært unngått om minoritetsforeldrene hadde hatt bedre norskkunnskaper og dermed opprettholdt sin autoritet og forelderrolle.

Aisha:

> *«Jeg ønsker at de skal være strenge på at alle skal lære å snakke norsk og går ikke ut av skole før de har lært seg norsk. Vi mister så mange barn og har barnevernssaker jeg tror på grunn av språket. Foreldre har ikke språk, de har jo ikke noen andre metoder å oppdra barn på. De kan ikke hjelpe barnet med lekser, de sender de til noen andre eller det eldste barnet hjelper det minste. Hvor er den foreldrerollen? Da er den borte, da er det ikke rart at de har så mange saker. Jeg ønsker at de skal være strenge på at de skal lære norsk».*

Når det blir vanskelig for foreldrene å hjelpe sine barn i skolesammenheng, kan det å ha en familie rundt seg spille en stor rolle. Er familien samlet og har et godt samhold kan det være lettere for barna å få hjelp av andre familiemedlemmer som søsken, tanter eller onkler. Familien kan dermed virke som sosial kapital for barna, når det kommer til skolegang.

5.1.2 «Bekjente, men ingen nære venner» Mangel på sosial kapital

Flere av våre informanter nevnte at de syntes det var vanskelig å komme i kontakt med etniske nordmenn. For flere var dette en stor utfordring da de kom til Norge. Samtidig var savnet stort etter familie og venner.

Fatima forteller:

> *«Det som er vanskelig.. Det er vanskelig hvis du ikke har nær familie. Familie er det viktigste da. Det blir ensomt. Når jeg flytta hit, jeg bodde 5 måneder alene, for, broren min han.. han gikk på sånn kurs gjennom NAV. Han kunne ikke flytte til meg med en gang, men han besøkte meg av og til. Jeg følte meg ensom.. og det er vanskelig.. Å lage mat og spise alene og.. Ja.. litt vanskelig».*

Videre forteller hun om vanskeligheten med å komme i kontakt med nordmenn.

> *«Det var veldig vanskelig å komme med norske. Jeg ville ha norske venner for å lære norsk. Men, det var vanskelig. Folk går forbi og de sier ikke hei og.. Naboer og sånt de sier ikke hei. Jeg kjenner ikke de som bor her. Jeg bodde her nesten åtte år nå. Og jeg kjenner ikke de. Noen sier hei, noen andre sier ikke. Jeg sier hei, jeg får ikke hei tilbake. Det er litt rart. Men nå er det greit, i begynnelsen var det veldig vanskelig. Folk som går forbi deg og ikke hilser. Jeg er vandt til noe annet. Folk er blide og hilser. Selv om de ikke kjenner deg, de hilser, ikke sant. De sier hei og.. du hører lyd. Her er det stille».*

En annen informant forteller om sine opplevelser.

Ali:

> *«Vi sparka fotball sammen med noen gutter, men å få ordentlige venner det er veldig vanskelig. Det er ikke lett. Men jeg kjente mange norske. Vi spilte fotball, gikk på skole sammen med. Så sånn sett kjente jeg, men for min bakgrunn som venn, nei. En venn som jeg kan stole på kan jeg forvente er både tilgjengelig når jeg trenger noen og kan prate med han, det har jeg ikke her. Siden dagen i dag, jeg har ikke noen ordentlig etnisk nordmann som venn, det har jeg ikke. Men jeg har mange bekjente og kolleger og sånt».*

En tredje informant forteller at han har blitt møtt med skepsis, men at han har fått venner etter hvert.

Isak:

> *«For meg er det ikke vanskelig og komme i kontakt med andre. He he. Men kanskje for noen andre? Når jeg var første gang på norskopplæring da var det sånn at de var skeptiske: «han er kanskje Taliban og sånn Al-Qaida». Noen ganger kom til meg og sa «er du bror til Osama Bin Laden?». Det er på en måte de kan tenke sånn fordi det som har skjedd i verden de har rett til å tenke sånn. Men etter en uke eller to uker, alle var veldig glad og videregående var det akkurat sånn, første uke var det vanskelig men etterpå hadde veldig mye respekt og. Og akkurat sånn er det i Høgskolen også, har mange venner og ikke noe problem».*

Gjennom et sosialt nettverk kan man få hjelp og støtte fra andre som betyr noe for en. Det kan være alt fra emosjonell støtte til informasjon og praktisk hjelp (Kumar & Viken, 2010). Uten et godt sosialt nettverk kan det være ekstra vanskelig å komme seg gjennom en livskrise eller å takle belastninger som oppstår. Våre informanter måtte takle savnet av familie og venner i tillegg til utfordringer de møtte knyttet til kulturell tilpasning.

Fatima:

> *"Jeg bodde på et asylmottak transitt en måned, venta på intervju. Det var vanskelig. Kaldt, maten smakte ikke. Har ingen familie, ingen kjente. Det var noen andre der fra mitt hjemland, voksne. Jeg kjenner ikke de heller, jeg kan ikke bare prate med de. Det er verste stedet å bo, asylmottak. Det likte jeg ikke. Jeg var veldig tynn. Veldig tynn når jeg bodde der. Jeg brukte alle, nesten alle pengene mine til å ringe familien min".*

Ali:

> *"Og jeg hadde ikke noe valg, skulle jeg være i Norge, eller skulle jeg være andre steder. Det var det første tilbudet jeg fikk for å si det sånn. Når du er på rømmen, så har du lite mulighet til å velge hvor du skal. Jeg var alene, så hadde ikke noe familietilknytning eller sånne ting. Jeg kjente ikke noen folk her. Så jeg bare finne ut hvordan jeg skal leve her".*

Aisha:

> *"Jeg visste ikke hva Norge var. Jeg kom i april og det var masse snø. Så nei, jeg likte ikke stillheten, det var stille. Det var jo bare gamle damer og ingen var ute. Jeg kommer jo fra et sted hvor det er masse bråk, biler og folk ute og du hører musikk på gata, noen som roper og selger noen ting og. Og her var det stille vær eneste dag. Så jeg husker jeg gikk ut og hylte. Ut i verandaen og hylte. OOOooooo halloooo kan noen se meg? Og gråt masse".*

5.1.3 Integrering – kultursjokk og fordommer

Mennesker som migrerer til et nytt land vil ofte ha liten tilgang til sosialt samvær med majoritetsbefolkningen i det nye landet. Dermed kan det også bli vanskelig å integrere seg i det nye samfunnet.

Musa:

> *«Det som jeg har tenkt er at man kan aldri bli kjent med en gang med kultur og tradisjon og lover og regler sånn. Vi hadde ikke mulighet til å bli god integrert. Kanskje litt kommunen eller staten eller kanskje de er litt skyldige. Fordi de har ikke gitt bra muligheter til at folk bli integrert. Nå, kanskje etter noen tiår som jeg hørte det er litt bedre fordi de har byttet noen regler. Men før, man bodde 2-3-4-5 år og hadde ikke rett til å gå på norskkurs, jobb og begynne å bli integrert. Sosialt det var veldig vanskelig og veldig dårlig. Hvis folk skal bli kjent her med norsk tradisjon, kultur, skole, regler og lover, ikke sant.. Da ingen som skal bryte dem. Vanlige mennesker de skal respektere det. Det litt skam kanskje til å si at jeg bor her i 20 år også jeg kan ikke snakke norsk. Faktisk for meg det er for meg det er skam, du bor her, du har bestemt å bo her. Du må være integrert, men ikke diskriminert eller assimilert.»*

Det og ikke være integrert eller føle at man har for liten kunnskap om hvordan man skal oppføre seg i ulike anledninger kan være vanskelig. Musa fortalte om en opplevelse han hadde.

Musa:

> *«Jeg hadde her en norsk nabo som han døde. Første gang som jeg har vært på en begravelse. Men hele tiden jeg var ikke redd, men følte litt ubehag, ikke sant. Fordi jeg var ikke kjent med de reglene hvis noen dør, hvordan skal jeg oppføre meg. Kanskje jeg skal ødelagte denne begravelsen der, fordi jeg oppfører meg ikke samme som dem. Jeg skjønner ikke hvordan jeg skal oppføre der».*

Det å møte et nytt samfunn med andre leveregler og verdier enn hva man er vandt med kan oppleves vanskelig, og blir ofte omtalt som et kultursjokk. Folk snakker uforståelig, gjør rare ting og oppfører seg annerledes, sett ut fra det man selv er vandt med. Det kan oppleves som et sjokk når man ser at regler og måter å leve på, som man tok for å være universelle, faktisk

ikke er det (Salole, 2013). I følge Weaver (1993) kjennetegnes kultursjokk av at referanserammer blir borte og det blir vanskelig å kommunisere. Dermed vil man ha en opplevelse av identitetskrise. Plutselig er man ikke lenger kulturelt kompetent og man vil ha vanskeligheter med å forstå det samfunnet man befinner seg i (Salole, 2013).

Isak forteller:

> *«Jeg er født og oppvokst i annet samfunn og har helt annerledes kultur. Har egne verdier og normer alle sammen. Så hvis jeg skal se på den retning i Norge så Norge er ikke lett for meg. Fordi jeg har bodd her nesten i, ja 9 år nå. Og enda jeg tenker kanskje jeg ja.. jeg forstår ikke helt samfunnet og det er mange episoder som har skjedd meg så. Skaper veldig mye sånn irritasjon. Alt for mye! Ikke bare kommentarer, det blir litt mer enn kommentarer. Så hvis jeg ser på den måte kanskje det blir litt vanskelig spesielt for meg fordi jeg har stor skjegg. Så mange når se på meg så noen blir litt redd, noen sjokkert, noen syntes det er spennende, noen som blir veldig glad og noen som har lyst til å snakke med meg. Så hvis jeg ser sånn bare på meg selv, ikke lett etter ni år jeg kan si ikke lett å integrere meg her på ordentlig måte i Norge. Vi er mennesker vi må respektere hverandre. Hvis vi har respekt for hverandre så det er ikke farlig, det er tanker som skaper problemer».*

Videre forteller Isak:

> *«Ikke lett for de som er i 30 årene å komme fordi de har lært mye av egen kultur og det er ikke lett å forandre seg. De kan ta noe fra her men de kan ikke glemme som de har lært. Det er noen som kan, men alle klarer ikke. Det er veldig vanskelig. Spesielt for meg det var veldig vanskelig, jeg var 31 og i fem år jeg brukte ikke bukse og skjorte, jeg gikk i typisk klær fra mitt hjemland. Jeg ble uglesett på. Jeg tenker sånn at hvis man ikke kan forandre seg fra innsiden så det er ikke noe fornuftig og bare klippe skjegg og ta av lue. Hvis innvendig jeg er akkurat samme som jeg var, da er det ikke noe forskjell på meg».*

5.2 Møte med barnevernet

I overgangen til 1900 tallet økte engasjementet for barns sosialisering og dannelse og det var i denne tiden betegnelsen barnevern ble dannet. Barnevern ble først og fremst opprettet som et samfunnsvern og i 1900 kom loven om tvangsoppdragelse (Larsen, 2004). Loven innebar at uoppdragne barn skulle bli plassert i anstalter for å bli dannede. Noen år senere, i 1953, kom loven om barnevern. Ordet ble forbundet med at barn ble tatt fra sine familier og flyttet til institusjoner og fosterfamilier. Helt frem til 1982 var det vanligste tiltaket å plassere barna utenfor familien, men etter dette har hjelpetiltak i hjemmet økt i stor grad. I dag er hjelpetiltak som bygger på samarbeid mellom barnevernet og foreldrene blitt deres hovedområde og tjenesten er i hovedsak rettet mot barns oppvekst i hjemmet. Barnevernet er blitt en viktig del av de kommunale velferdstjenestene i oppvekstsektoren og også en stor aktør i statlig sektor gjennom Bufetat (Marthinsen & Lichtwarck, 2013).

Barnet er hovedfokuset i barnevernstjenesten. Tjenestens oppgave er å oppdage og forebygge dårlige oppvekstforhold hos barn, og prøve å gjenopprette gode forhold.

Dette beskrives i Lov om barneverntjenester § 1-1 som trådte i kraft 1. januar 1993:

- Å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid
- Å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstsvilkår.

(Marthinsen & Lichtwarck, 2013).

5.2.1 «Her kan barna gjøre det de tenker og vil» - Minoritetsforeldres første oppfatning av barnevern

Vi har fått det inntrykket av at mange opplever barnevernet som et slags «familiepoliti». Makten ligger hos barnevernet som betyr at de kan gå inn og vurdere familiesituasjoner på egenhånd og ta ut barn med makt om nødvendig. Mange vet ikke at barnevernstjenestens hovedoppgaver er å igangsette hjelpetiltak. På grunn av lite kunnskap om

barnevernstjenestens oppgaver er det lett å tro at tjenesten først og fremst går ut på overtakelse av barn. Dette er uheldig både for minoritetsforeldrene selv og barnevernet som etat.

Vi spurte våre informanter hvordan de først fikk høre om det norske barnevernet.

Yasmin forteller:

> *«Vi lærte om barnevern på norskkurs. Det eneste vi lærte var at det er ikke lov å slå barna her. Og barna kan gjøre det de tenker og vil. Også sa jeg, nei jeg tror ikke det. De er barn, de trenger veiledning. Jeg tror ikke de kan gjøre det de vil».*

Musa:

> *«Jeg var ikke kjent med at det eksisterer en kontor eller en organisasjon. Når vi har snakket om integrering så har de ikke sagt noe til meg, kanskje noen har nevnt til barna, men barna har ikke sagt til meg. Men jeg husker ikke at de har nevnt at barnevernet for barna er der for å hjelpe. Det var i Sverige jeg for første gang hørte fra søstra mi om barnevernet».*

Manglende felles referanserammer på hva et barnevern er og hvilke oppgaver de har, er en sentral utfordring. Dette kan lett føre til misforståelser og mangel på tillit. Flere av våre informanter kommer også fra land hvor det ikke finnes barnevern som en institusjon. Ali forteller at i hans hjemland er det et felles ansvar å ta vare på barna som ikke har det bra.

Ali sier:

> *«Barnevern i norsk kontekst finnes ikke i mitt hjemland. Det er foreldrene som har ansvaret for barna. Hvis barna blir foreldreløse og ikke har noen nær slektning som onkel, tanter og sånn nær familie, da har myndighetene et eget sted hvor de kan bo på et hjem. Barnevern er jo, begrepsmessig det har vi jo ikke akkurat barnevern. Men det det handler om å ta vare på barna som har ikke noe hjem, det hadde vi. Så.. jeg vokste*

opp hos mor og far og der var det to, tre barn som vi var fjærne slektninger, som bodde der. De gikk på skole mens de bodde hos oss sammen. Så det ligger pakka inn i kulturen for å si det sånn. kultur er jo veldig breie, så familie for oss er jo ikke bare mor og far og tante og onkel, det går litt lenger. Vi er veldig sånn tradisjonelle familier. Kollektiv tankegang, at alle hjelper alle».

En annen informant beskriver hvordan hun først hørte om barnevernet og hvordan inntrykket hun hadde av dem forandret seg etter hun møtte dem.

Aisha:

«Når jeg kom hit da var det sånn at jeg husker en dama som sa at de barna som fødes er ikke vårt barn. Det er jo Norges barn og de kan jo ta de. Så vi skal bare passe de for Norge sa hun til meg. Vi skal ikke slå vi skal ikke gjøre det. Inntrykket forandret seg etter jeg møtte de. Det var jo masse forskjellig. Og etter jeg tok den utdanning som førskolelærer så vet jeg hva barnevernet hjelper til. Og det er jo forskjellig instanser og hva de kan bidra med. Men det er noe med at jeg vet jo det, for jeg har jo utdanning og jeg kan språket».

Det Aisha sier her viser hvordan språk og kunnskap kan endre et inntrykk. Da Aisha kom til Norge ble hun fortalt av bekjente hvordan barnevernstjenesten i Norge fungerte. Men etter hun tok utdanning forstod hun at ikke alt hun hadde blitt fortalt stemte med virkeligheten. Aisha kommer med et godt poeng hvor hun påpeker at hun behersker det norsk språket og hun har utdanning, men hva med dem som ikke har det?

Aisha sier videre:

«Jeg sier det mange ganger til de jeg kjenner. HAR DERE PRØVD å spørre om hjelp? Nei nei, når det handler om barnevernet så skal de ikke spørre om hjelp. Jo sier jeg, fordi de hjelper. Fordi de hjelpa meg med taxi som har hentet og levere barna og betalt halvparten av barnehagen. Også sier de, har de ikke tatt ungen din til en norsk

familie? Nei sier jeg, ungene mine har vært hos meg hele tida. Så det var jo sånn jeg ble møtt, men jeg skjønner at folk er skeptiske til barnevernet. Fordi de kan ikke norsk, folk sliter for det er jo krig i det landet de kommer i fra og det er jo masse å stresse seg for».

Andre informanter har hatt en annen opplevelse i møte med barnevernet.

Yasmin:

«Jeg ble litt skuffa da jeg møtte barnevernet. Fordi egentlig, jeg var ikke redd å møte de. Jeg har hørt mange dårlige ting om de, men jeg hadde veldig god samvittighet. Jeg har ikke gjort noe feil med barna. Jeg ville bare ha hjelp fra de. Så jeg ble bare litt skuffa da jeg traff de. Det var ikke sånn hardt samtale vi hadde. Det var veldig greit. Men til slutt det som vi trengte det var å sende oss til familiekontor. Men de gjør ikke det. Hu sa dere må gå til familiekontor. Men vi skal sende dere brev også dere kan gå der. Jeg tror det er to år siden. Vi fikk ikke telefon. Ingen sendte oss brev. Ingenting».

En av våre informanter, Fatima, er fostermor og ønsket seg mer veiledning og informasjon fra barnevernet.

Fatima:

«Jeg fikk veiledningskurs da jeg hadde hatt han i 6 måneder. Jeg var veldig sliten før, visste ikke hva jeg skulle gjøre. Etter at han kom i BUP fikk jeg kurset. Jeg sa til BUP og det er BUP som har snakket med barnevernet. Kanskje jeg hadde ikke fått hvis jeg ikke hadde sagt noe, fordi jeg var her med han i 6 måneder. Jeg kjente ikke han så godt. Og jeg har ikke fått informasjon om han. Hva han har opplevd, kom etter. Jeg visste ingenting når jeg fikk han. Og det var dårlig gjort. Det er ikke sånn. Jeg har sett folk som har blitt fosterforeldre. De får først informasjon om barnet de skal få».

En opplevelse av å ikke bli tatt på alvor og ikke få den hjelpen en har krav på og har blitt lovet gjør at en lett kan danne seg et dårlig bilde av barnevernstjenesten. Slike hendelser må bli tatt tak i og løses.

En annen informant forteller:

Isak

> *«Jeg føler kanskje det er avstand mellom folk og barnevernet. Det er veldig stor problem fordi vi hører bare fra andre folk at barnevernet er sånn og barnevernet er sånn og barnevernet er sånn. Og når barnevernet kommer de har tanker i hode. Nå skal det skje veldig gærent, nå alt er ødelagt. Da settes man i forsvarsposisjon og vil ikke samarbeide. Akkurat sånn er det i mitt hjemland. Vi har veldig mye avstand mellom politi og folk. Når kommer politi vi tenker nå alt skal bli ødelagt. Men hva er det egentlig fasit som at barnevernet tenker: nei, nå er det nok? Hvordan eller hva er deres siste punkt: at nei, det går ikke mer enn det. Fordi mange ganger er det sånn at kanskje situasjonen kunne bli bedre. Men de tar med en gang avgjørelse og alt blir ødelagt, og noen ganger vi venter så mye at den saken kunne bli litt bedre men etter hver det blir veldig gærent og det blir alt ødelagt. Hvis barnevernet det skal ta kontakt med de som kommer fra utlandet med en gang når de kommer i Norge og begynner å prate med de og ha kurs og hjelpe de. Det skal bli lettere».*

5.2.2 «Ikke lenger herre over mitt hus» - Barnevernets maktposisjon

Barnevernet tar først og fremst hensyn til barnet, men det er samtidig viktig å få til et samarbeid med foreldrene, slik at barnet blir mest mulig skånet. Det kan bli vanskelig for barna om det oppstår konflikter og samarbeidet mellom foreldrene og barnevernstjenesten fungerer dårlig. Det lønner seg for foreldrene å samarbeide med barnevernstjenesten og de bør delta i de beslutningsprosessene som foregår. Familier som velger å vise motstand og ikke ønsker hjelpetiltak kan bli oppfattet som om de ikke vil samarbeide eller endre seg. Dermed kan det bli satt igang tvangstiltak hvis det er stor nok bekymring (Marthinsen & Lichtwarck, 2013).

Men det betyr ikke at det er like lett for alle å akseptere at barnevernet kommer inn i ens liv og overtar styringen.

Ali forteller:

> *Folk fra mitt hjemland, de er ikke vandt til å bli styrt på en måte, de føler seg, hvis barnevernet kommer inn, da de styrer deg, ikke sant. Da tiltak settes i verk, da skal du gjøre det og det og det. Besøkstid og masse greier. Jeg er ikke sjef, jeg er ikke herre for huset mitt på en måte. Så jeg tror den beste måten er å ha samtale mellom de to, barnevern og familier. Det er mange som ikke vet hva oppgavene til barnevernet er».*

En annen informant sier

Fatima:

> *«Jeg følte at barnevernet behandlet meg dårlig. De vil bestemme over meg. De vil si hva jeg skal gjøre. Jeg kunne ikke komme med forslag eller.. Det må gjøres på demmes måte. Og det er vanskelig. Jeg kan ikke gjøre på demmes måte. De kan ikke forandre meg. Jeg er vandt til å gjøre ting annerledes. Men jeg vil ta imot veiledning eller ideer, men når de vil bestemme over meg, det går ikke».*

Bruk av makt er en mulighet i møte med barnevernet da det er de som vurderer foreldrenes egnethet som omsorgspersoner. Samtidig er kontakten mellom barnevernstjenesten og foreldrene basert på et ønske om samarbeid og en positiv endring i familiene (Marthinsen & Lichtwarck, 2013).

Ali:

> *«Barnevernet har jo sterk makt, staten har makt. Det er de som har definisjonsmakt. De definerer et problem, det er problem. De minoritetsspråklige familiene de kan ikke definere et problem som problem. De har ikke det. De som jobber på barnevernet de trenger litt kurs for å få forståelse for hva er egentlig et flerkulturelt samfunn. Alle de*

lovene og reglene er laget for norske for å si det sånn. De er ikke laget for 2011 eller 2002. De har eksistert for lenge siden og bare blitt revidert ikke sant. Så det er masse der som kommer i konflikt med minoritetsspråklige familier. Det mange fra mitt hjemland er kjent for er omsorgssvikt. Og hvis du ser omsorgssvikt begrepet der. Hva er omsorgssvikt for oss? Begrepet rommer egentlig masse. Og hvis du ikke tillater barna dine at de skal feste, da har du holdt tilbake deres rettigheter. Masse små, små sånne ting som i summen blir et problem på barnevern sida. Mens for oss, hvor er problemet? Hvorfor skal dattera mi gå ut å feste og komme hjem kl 5 om morgenen? Hun er jo ungdom ikke sant. Hun er jo 16 år. Det er den kræsjen der, der kollisjonen skjer, ofte».

5.2.3 «Det er kun barna de hører på, ikke deg» - Tillit/Mistillit

Tillit er essensielt for å kunne gi god hjelp og det er bevist at familier som har tillit til barnevernstjenesten blir mer fornøyd med tiltakene som blir igangsatt enn familier som ikke har tillit til barnevernstjenesten (Marthinsen og Lichtwarck, 2013). Dette viser viktigheten av at tillit bygges opp, hvor det er en god dialog hvor begge parter deltar og det blir gitt tydelig informasjon.

Alle foreldre håper på det beste utfallet når det oppstår kontakt med barnevernet, minoritetsforeldre som majoritetsforeldre. De aller fleste ønsker å samarbeide med barnevernstjenesten, slik at de kan få veiledning og hjelp til å oppdra gode samfunnsborgere. Tholin skriver når det kommer til barnehager at det er barnehagens oppgave å trå inn ved hjelp av dialog, veiledning og tiltak når det oppstår utfordringer rundt barneoppdragelse, noe som også er gjeldende for barnevernet. Dette for å vise at det finnes muligheter til å reflektere over hvordan man arbeider i møte med barn (2012). Men for at et slikt samarbeid mellom barnevernet og minoritetsforeldre skal finne sted er det behov for mer positive holdninger og gjensidig tillit.

En av våre informanter som er fostermor forteller hvordan hun opplever å bli møtt med mistillit fra barnevernet

Fatima som er fostermor sier:

> *«Og det er barna de hører på, ikke deg. Det har skjedd en gang. Når han flyttet til meg, etter en måned. Han sa «En stor tante besøkte oss og hun slo meg». Sa han til hu som var tilsynsfører. De sa «hvem er det som har slått han»? jeg sa, det er ingen. Ingen har slått han. Jeg sa, ta av klærne hans og se. Sjekk hele kroppen. Det er ingen som har kommet hit og slått han. Også, neste gang han hadde samvær med mamman sin. Det var etter tre måneder. Det var vinter også sa jeg, har du hatt det bra? «Nei» sa han. «Den dama der slo meg». Hvem er det? «Hun der, hun slo meg», og han pekte på tilsynsføreren. Og hun hørte det. Jeg vet at hun ikke slo han, men jeg ble irritert. Jeg sa, hvorfor slår du han? Hun sa, «nei jeg hørte at han sa, men jeg har ikke slått han, han lyver». Når han sier tante eller en annen hjemme slår meg, da er det er sant for dem. Men når han sier at tilsynsføreren har slått han, så er det ikke sant? Nei det går ikke. Vi må bli enig. Fordi han lyver. Han har opplevd masse sånn.. slåss kamper og blitt slått.. Noen som slo han. De har funnet blåmerker og brudd i skulder ikke sant. Kanskje det sitter i hodet».*

Videre forteller hun:

> *«De tenker kanskje de hjelper barn, men for meg, de ødelegger. Jeg tenker at de tenker ikke på barnets fremtid. De bare er på jobb, også er ferdig. For meg de ødelegger han. De besøker han. Spør masse spørsmål. «Hvem er slem mot deg?» «Hvem har slått deg?» De bare leter etter problemer. De tenker ikke på hva som er viktig for barnets fremtid. Barna er sårbare, de er skilt fra foreldrene sine. De er veldig sårbare. Selv om du har en dårlig mor eller far, du vil helst være sammen med de ikke sant, enn å være sammen med ukjente folk. Mor og far, de betyr noe for deg, uansett om de er dårlige eller ikke. De tenker ikke at de er i en sårbar situasjon. Jeg bare tenker på jobben deres jeg, når de er her.. Det er bare jobb – ferdig! Det er et barn, du må sammenligne med barna dine».*

Tvangstiltak hvor foreldrene mister omsorgen over sine barn er en stor krise for familiene det gjelder. Foreldrene kan føle avmakt og det kan være vanskelig for dem å ha en god relasjon til barnevernstjenesten. Når det kommer til det å frata noen tilgang til sine egne barn, er det ikke så rart at det kan være vanskelig å skape tillit mellom barnevernstjenesten og familiene (Marthinsen & Lichtwarck, 2013).

Musa sier:

> *«Så i 2011 vi hadde en krasj med barnevernet. Jeg husker ikke i livet mitt, at jeg hadde noe vanskeligere situasjon som jeg har befinnet meg i, enn saken med barnevernet. Jeg har krasjet med økonomisk, jobb og skole tidligere, men dette som har skjedd med barnevernet, det var en urettferdig sak og de har angripet oss helt feil. Absolutt helt feil. Jeg har kommet tilslutt på en konklusjon at de har diskriminerte oss. Vi vart diskriminert absolutt. De har gjort en stor nedverdig i familien, de har ødelagte familien. De prøvde faktisk, men de klarte ikke. På en måte jeg har ikke noe imot barnevernet. Jeg har ikke mot dem, men til noen av dem individuelt. Fordi det finnes noen som kjenner ikke jobben sin eller har ikke erfaring på jobb eller ønsker å diskriminere. Alle mennesker som jobber vi kan gjøre noen feil, men med vilje det er en alvorlig sak».*

Som vi ser over påpeker Musa at han føler noen barnevernsansatte kun er ute etter å ødelegge og diskriminere familier. Det var også flere foreldre som nevnte at de opplevde å bli møtt med dårlige holdninger og stereotypier fra barnevernets side. Hvilke holdninger og forforståelse barnevernsansatte har i møte med minoritetsforeldre har stor betydning for hvordan familiene blir møtt, og hvordan møtet oppfattes av familiene.

Kinge (2009) skriver at det er gjennom våre holdninger ovenfor hverandre at vi er med på å gi verden form. Som individer kan vi være med på å påvirke hvordan den andres verden skal bli. Om den for eksempel blir mangfoldig eller kjedelig, truende eller trygg. Så hva er en holdning? I følge Brenna (2004) lærer vi våre holdninger blant annet fra våre foreldrene, vår livserfaring og vårt sosiale nettverk. Media spiller også en stor rolle når det gjelder mennesker holdninger til hverandre. Holdninger bygger på en relativ organisering av tankene våre og

følelsene våre. Det er viktig å være bevisst sine egne holdninger i møte med mennesker. Det kommer til utrykk gjennom hva vi sier, vår kroppskommunikasjon og vår atferd.

Fatima:

> *«Det er mange som er redd når de hører ordet barnevern. Jeg tror det er noe med holdningen dems å gjøre. De bare finner feil. De ser ikke hvor bra du er, om du sliter, om det er noe galt med barnet, de ser ikke. De hører mest på barn og skylder deg. Det er du som har gjort sånn. De skylder bare foreldrene. De tar barn med en gang. De må være flinke til å stole på foreldrene. De må ikke bare tro på barn. De må også se voksen foreldre. Hva de sier. De må bli kjent med de, bruke tid. Istedenfor å skylde. Barnet sier et ord også det er du som har gjort det liksom, det er ikke bra. Jeg syns foreldre vet best om barna sine».*

Yasmin:

> *«Ja, det er kjempe bra at barnevernet er med noen familier. Og de egentlig, barnevernet de er ikke så dårlig. Men de må se hvilken familie..Og jeg er redd for å si ting til barna, også går de å sier andre ting til barnevernet, mamma gjør det. Uten at barnevernet spør meg, de tror bare på barna og når barna kommer å sier sånne ting, de må vurdere.. Investigate. De må ikke bare tro på barna med en gang. Jeg lover deg barna fra Afrika, jeg vet ikke andre barn. Men barna fra Afrika de juger så mye. For de vil misbruke systemet. Og det er det samme også som kvinner fra Afrika, de hører at kvinner har rettigheter i Norge, og når de kommer de vil misbruke systemet. Noen barn.. barnevernet har rett å ta de barna fra familien demmes. Fordi de har det ikke bra. Men, de må vurdere».*

Som vi ser over gis det utrykk for at barneverstjenesten er nødvendig, samtidig som flere har utfordringer i det å ha tillit til barnevernet. De forteller at de sitter med en følelse av å ikke bli hørt, samtidig som flere også frykter at all kontakt med barnevernet vil resultere i overtakelse av barna. Som flere av våre informanter har fortalt, spres fortellinger om barnevernet raskt

innenfor ulike miljøer. Noen av disse historiene omfatter en brutalitet og umenneskelige avgjørelser som barnevernet foretar seg i møtet med minoritetsfamilier. Mistilliten som spres gjennom fortellinger og rykter er med på å forhindre samarbeidet mellom minoritetsforeldre og barnevernet og kan skape større avstand mellom dem.

Isak forteller en hendelse han ble fortalt av sin kamerat:

> *«Det var en kamerat som sa meg. Han har en datter som var bare fire år gammel og gikk i barnehage. Hun klippet bare negler og du vet at negler til barna er veldig sånn myke og det ble litt sånn sår. Og når hun gikk til barnehagen og de spurte hva har skjedde meg det. Og hun sa det er pappa som gjorde sånn. Og det ble veldig stor problem og de tok den jenta. Fordi de begynte å lure hva er det og hvordan er det og sånn er det og sånn blir det en veldig stor sak. Og på slutten hva skjedde? Han hadde norsk statsborgerskap, etter tre år når han fikk dattera, akkurat samme dag han gikk til politiet kasta pass på den skranken og sa vær så god jeg trenger ikke den og de reiste tilbake. Det brutale møte med barnevernet. Og hva var det problemer han sa at jeg kom hit fra vold, jeg jobber hver dag fra morgen til kveld for barna og hvis dere skal ta fra meg mine barn hva skal jeg gjøre? Hvordan jeg skal leve? Hvordan jeg skal gå videre? Så jeg trenger ikke å bo her, hade bra Norge. Sånn er det».*

Ved flere tilfeller har minoritetsforeldre tatt avgjørelsen om å flytte sine barn ut fra landet etter å ha kommet i kontakt med barnevernet. Dette viser hvor stor frykten og mistilliten ovenfor barnevernet er. Det finnes tilfeller der hele familien forlater landet eller for eksempel mor og barna forlater landet mens far blir igjen (Berggrav, 2013).

Hvorfor skal minoritetsforeldrenes frykt og mistillit ovenfor barnevernet føre til at barn kanskje blir sendt ut i fare? Hvordan kan barnevernet bidra til at minoritetsforeldre ikke gjennomfører slike handlinger?

Ali forteller:

> *«Og kanskje familiene kan få hjelpetiltak, men de vet ikke. Mange vet ikke at det finnes hjelpetiltak. At barnevernet er der for å hjelpe både familien og barn, de vet ikke. Barnevernet er ikke bare at de skal ta vekk barn, de er jo der for å hjelpe. Men den delen der, de fleste de er ikke klare over. Det de er klar over er jo omsorgsovertakelse. Det er det de plutselig hører, Åja barnevern! De tar bort fra barna. Det er ikke bare Norge, det er hele Vesten. Så den informasjonen der kunne bare dukke opp hvis de har møter mellom de to. Foreldre og barnevern».*

Mange har lite kunnskap om at barnevernstjenesten også tilbyr hjelpetiltak som kan være til støtte for familier. Eksempler på slike hjelpetiltak kan blant annet være økonomisk hjelp og avlastning (Marthinsen & Lichtwarck, 2013). I følge Berggrav (2013) må et godt tverrfaglig samarbeid til for at man kan fjerne mytene om barnevernet. Det må satses på forebyggende som for eksempel ved at nyankomne innvandrere tidlig får informasjon om barnevernets oppgaver.

5.2.4 «Barnevernet tolker ikke kontekster» - Kommunikasjon

Det finnes svært ulike syn på oppdragelse, kjønnsroller og lignende. Disse forskjellene kan bidra til at samhandling mellom barnevern og minoritetsforeldre blir problematisk. Der det blir vanskelig å forstå hverandre ettersom en besitter ulike erfaringer i grunn (Berggrav, 2013). I tillegg til ulikheter i forståelsen av hva som er best for barnet, så er språk og kommunikasjon også en utfordring i samarbeidet mellom minoritetsforeldre og barnevernsarbeidere.

Ved bruk av tolk kan kommunikasjonen mellom minoritetsforeldre og barnevernstjenestenen styrkes.Foreldrene kan føle avmakt på grunn av manglende beherskelse av språket. De kan ha vanskeligheter med å gjøre seg forstått samtidig som de kan ha problemer med å forstå hva andre sier. Bruk av tolk kan dermed være med på å styrke deres følelse av mestring. Det forutsetter da at det er profesjonelle tolker som blir brukt (IMDI, 2007).

En av våre informanter forteller:

Aisha:

> *«Jeg var på sykehuset og mannen min var hjemme også fikk han besøk av barnevernet. Og han kan ikke norsk. Han trodde at de kom for å ta barna for tolken har sagt det. Vi visste ingenting og visste ikke hvem som ga beskjed engang. Så tolken han tolket ikke så bra for min mann var sint og han sagt at han holdt på å slå de med krykkene sine. Han kastet de ut. Hylte til de. Han var helt gæren. Også kom han med dattera på sykehuset til meg».*

Vi ser her at det har oppstått en misforståelse mellom barnevernsarbeiderne og mannen til Aisha. Hun forteller at mannen hennes hadde reagert med redsel og sinne og kastet ut barnevernsarbeiderene, da tolken hadde tolket feil. Feil oversetting er svært uheldig i disse situasjonene og misforståelser som dette kan føre til store psykiske belastninger for familiene det går utover.

For barnevernsarbeidere og andre som benytter seg av tolk vil det være vanskelig å vurdere kvaliteten av det som blir tolket hvis man ikke selv snakker begge språkene. Dette understreker viktigheten av å bruke profesjonelle tolker som kan dokumentere sine ferdigheter (IMDI, 2007).

En annen informant sier:

Ali:

> *«De tar barna, så tilkaller de tolk også oversetter de hva barna sier ikke sant. Hos oss, vis mor eller far sier ' jeg skal drepe deg', det betyr ikke at jeg skal drepe deg. Det betyr 'hvis du ikke gjør det, da får du juling!' Du må gjøre det der, for å si det sånn. Selv om det er ikke lov å gi juling til barna ikke sant. En nordmann hører bare 'nå skal jeg drepe deg' og da truer du på livet. Og da starter du veldig alvorlig sak. Og de som oversetter, tolkene de oversetter direkte. Det dere hører, det er det de sier. Men konteksten mangler, så det er veldig vanskelig».*

Ali forteller her at når noe oversettes fra et språk til et annet kan meningsinnholdet fort forandres. Han sier at noen uttrykk må bli forstått i sin kontekst, ellers vil meningen bli en helt annen. Han sier videre:

> *«De som jobber i barnevernet, hvis de følger loven sånn slavisk og ikke tolker kontekster og har dialog med familiene da blir det referert til vi og dere. Og det er slitsomt».*

5.2.5 «Veien mot dialog er viktig» - Minoritetsforeldres forslag til tiltak

Noen av foreldrene vi har intervjuet påpeker at de mangler kunnskaper rundt barneoppdragelse i Norge og flere av dem har også på bakgrunn av dette søkt om veiledning fra barnevernet. En av informantene, som sitert ovenfor, sier også at hun ble lovet hjelp uten å få det. Hvordan kan man endre sin oppdragelsesstil når man ikke får hjelp? Flere av våre informanter nevner tiltak som kunne vært igangsatt for å forbedre kunnskapen om barnevernets oppgaver blant minoritetsforeldre, og forhindre overtakelse av barn.

Ali forteller:

> «*Veien mot dialog er viktig. Det skulle vært greit å lage sånn informasjonshefte, informasjonsmøter og ikke mellom bare skriftlig som ligger der som du kan lese sjøl. Men det skulle ha vært kontakt mellom barnevernet og familier. Og da blir det umystifisering av barnevern. Fordi barnevern er et mystisk begrep for mange. Den beste måten er jo, folk hvis de snakker sammen. Da blir det, ikke første gangen, ikke andre ganger, men tredje gang, da finner vi tonen, da skal vi samarbeide».*

Videre sier han:

> *«Traume er der. De voksne som kommer her, de er traumatisert. De har vært i krig i mange år. De har kanskje opplevd masse ting. Så plutselig de kan ikke tenke klart. Og når de får fred her. Og sitter 6 måneder eller.. da kommer det tilbake. Flashback. Også plutselig det er kommunikasjon med barna det går ut på. Fort sinna, ikke sant. Masse greier. De trenger også både psykologisk hjelp de fleste tror jeg som kom de siste 10 åra, det er jo masse skikkelig krig. De må få hjelp, profesjonell hjelp».*

Yasmin sier:

> *«De som kommer til Norge må få kurs. Med en gang! Når folk kommer her i Norge de må ha kurs for barna og familie og hvordan de kan oppdra barn i Norge og hvordan norske barna er, og barna kan lære å være sånn. Fordi fra mitt land, barn har veldig vanskelig for å forstå. Du kan ikke snakke sakte.. «Nei, det er ikke lov.. ikke gjør det», de tar det ikke alvorlig. Du må snakke med stemme. Også sånn.. action.. da vet de det er alvorlig.. og det er sånn to forskjellig måter å oppdra barn på. Men vi lærte ikke. Jeg bare ser på Dr. Phil på TV og barneoppdragelse på TV.. Jeg lærte mye der. På egenhånd. Neste år jeg tenker å jobbe i sånn frivillig på Røde Kors. For å hjelpe folk fordi folk trenger mye informasjon. De får ikke. De må dra det ut av folk og det er ikke lett».*

Isak:

> *«De bruker alt for mye penger på å ta barn. Det er mye bedre at de pengene brukes på familien og lære de og fortelle hva er egentlig deres plikt, hvordan dere skal være her. Hva er lover og regler. Da det skal bli bedre. Fordi mor og far de kan ikke bo uten barn det er naturlig, en dyr kan ikke være uten egen barn ikke sant. Hvis vi skal ta en barn fra dyr det blir gærent .Og mor og far som er mennesker de kan ikke bo uten barn, jeg vet ikke hvis noen er mor og far hvis barna er borte og de er velig glad. Nei. Det går ikke. Jeg tenker sånn. Jeg kan bo uten hus, jeg kan bo uten penger og alt sammen. Men jeg kan ikke bo uten barn. Det er veldig vanskelig. Det er det noen som må tenke litte gran om det. Mer informasjon og tiltak til foreldre».*

Aisha:

> *«Jeg ønsker at de skal være strenge på at de skal lære norsk og jeg ønsker den informasjonen om hva barnevernet er kommer mye tidligere ute når de kommer til Norge. De må gi informasjon om hva er barnevernet, hva det står for, og hva de kan hjelpe med. Også må de gi de undervisning i forhold til oppdragelses metoder. Det kunne vært noen sånn kurs, veiledning, sitte å jobbe i grupper, noen som har hatt erfaring som kan komme å fortelle de. Det hjelper, fordi de hører fra hverandre, de deler de erfaringa de hører. De må også ansette folk fra forskjellige land. Det må ikke bare være norske der».*

Ali:

> *«Det er et kurs som heter samfunnskunnskap som de får på morsmålet sitt, når de går norskopplæringskurset. Der får de litt, men det er ikke nok. Fordi her, det er generelt grunnlag ikke sant. Hva er norske samfunn, historie, kontekster hva de er, det er det de snakker om da. Men barnevernet skal markedsføre seg i miljøet, det hadde vært kjempe bra. «Jeg er fra barnevernet, jeg skal fortelle hva jeg gjør..» ikke sant. «vi gjør sånn og sånn..» Det er markedsføring for å si det på en annen måte. Da forstår de. Hvis en som aldri jobba barnevern, vet ingenting om barnevern, bare han kunne snakke norsk som kommer med det kurset for de.. de svelger ikke mye, ikke sant. Men hvis du sier «jeg er fra barnevernet» barnevernsleder, eller nestleder, da vil de gjerne høre mye. Da skal de argumentere fram og tilbake. Da lærer de på denne måten».*

Noen tiltak er allerede igangsatt for å bedre dialogen mellom minoritetsforeldre og barnevernet. I løpet av året 2013 ble det gjennomførte et prosjekt av Norsk innvandrerforum, kalt «Dialogmøter mellom barnevernet og etniske minoriteter». Hovedmålet ved dette prosjektet var å videreføre informasjon om barnevernet, skape dialog mellom barnevernet og etniske minoriteter, samt ta til betraktning nye forslag som kan bidra med å løse de mange utfordringer. Kompetanse vil i denne sammenheng være et sentralt stikkord for begge parter,

der barnevernet kan øke kompetanse innad og gjøre barnevernet mer forståelig for etniske minoriteter.

Utfordringene rundt barnevernet er mange, komplekse og sammensatte. Minoritetsforeldre kan sitte igjen med opplevelser som mangel på informasjon, uoversiktlige, komplekse systemer, lang saksbehandlingstid, forhold mellom hjelp og kontroll, samt manglende tillit. Videre kan slike opplevelser forsterkes av minoritetsbakgrunnen og dermed gi tilleggsutfordringer. Møter med minoritetsforeldre kan derfor bære preg av usikkerhet grunnet familiekonflikter, ulike forståelser, manglende felles referanserammer og lignende. Dermed kan ofte innblanding av barnevernet i minoritetsfamilier bære preg av frykt og skam (Paulsen m. fl. 2014).

5.3 Oppdragelse

Minoritetsforeldre er ikke en ensartet gruppe, men enkelt individer. Hvert enkelt individ har sin egen historie, bakgrunn og personlighet som preger hvordan hverdagslivet leves (Gjervan m.fl., 2012). Foreldre flest har en ting til felles, det at de ønsker det beste for barna sine. Dette gjelder også minoritetsforeldre, de ønsker også å utføre foreldrerolle på best mulig måte. Målet for minoritetsforeldre flest, som alle andre foreldre, er å oppdra barn som på best mulig måte skal kunne tilpasse seg det norske samfunnet.Sosialiseringsprosessen er sammensatt og krever stor innsats fra foreldrene og andre arenaer som for eksempel skole, barnehage osv. for å oppdra gode samfunnsborgere. Innenfor det å oppdra gode samfunnsborgere må det påpekes at det finnes ulike måter å oppdra barn på både innad i familier og kulturer. Med dette mener vi at det finnes ulike måter å være foreldre på. Mor og fars utgangspunkt, akkurat slik som barnevernets, er at de ønsker det beste for barnet. Det er dermed vanskelig å si at noen måter å oppdra barn på er entydig bedre enn andre måter (Becher, 2009).

5.3.1 «Mine, eller Norges barn?» - Barneoppdragelse i Norge og hjemland

Vi spurte våre informanter om de syntes det var forskjell på oppdragelsesmåter i Norge og deres hjemland.

Fatima:

> *«Ja det er forskjell. I mitt hjemland, ja det er ditt eget barn. Det er du som har ansvar, det er du som bestemmer.. hva de skal spise, skolen de skal gå på.. alt. Det er din, ingen andre bestemmer ikke sant. Du hører mest hva foreldrene sier. Men her, her er det vanskelig. De har en annen foreldre. Skolen og barnehagen og alt ikke sant. Hvis du gjør sånn, også, nei du kan ikke slå meg. Jeg ringer politiet og politiet kommer til å ta deg og.. Ikke sant.. Sånn var det ikke i hjemlandet mitt da. Du kan ikke si noe til mamman din. Eller pappa. Man var helt stille. Det var de som bestemmer. Jeg syns foreldre vet hva som er best for barnet demmes. De må bestemme over barnet. Ingen andre må komme inn i bildet. Syns jeg da».*

Som vi ser over opplever noen minoritetsforeldre at deres perspektiver på oppdragelse blir «dømt» som feil av barnevernsansatte. På denne måten mister de sin makt og kontroll ovenfor sine egne barn. Undersøkelser viser at det å bli hørt og respektert er avgjørende for å gi foreldrene en opplevelse av å bli tatt på alvor (Paulsen m.fl. 2014). Det er enighet i at ulike samfunn har ulike forventninger til barnas ferdigheter og utviklingsmål. Weele påpeker at barnevernet har for stor definisjonsmakt på hva som er normalt og avvik (Berggrav, 2013).

Ali:

«Når det gjelder barneoppdragelse i mitt hjemland, det varierer mye. Noen barn har masse frihet. Mora mi og pappa, de hadde kontroll. De spurte meg hvor jeg er og hva jeg gjør og sånne ting. Barn oppdras av hele samfunnet, hvis jeg går ute i byen litt seint, første voksne

mann som ser meg da, sier hva gjør du her? Hvor bor du, hvem er foreldrene dine, gå hjem! Sånn er det er samfunnsansvar for å si det på en måte. Mens her i Norge er det foreldrenes ansvar. Her er det veldig lett når du har barn som går på barneskole. Men kommer de i ungdomsskole, da slipper du grepet. Der kommer det inn oppdragelsesgreia her. I mitt hjemland når jeg kommer i nærheten av 12 år da får du mer ansvar. Er du 15, da er du mann, da er du myndig og du kan gjøre alt, du får førerkort og alt. Du skal ta ansvar. Mens her er jo 18 år er jo barn. Jeg har jobba siden jeg var 16 år, jeg bodde et hus nesten en km borte fra foreldrene mine. Jeg gikk på skole der, helt et annet fylke. Så når dere er 16, dere sier dere er jo barn. Det er stor forskjell, der er kontrast».

Det er mange som har en mening om at måten man oppdrar vårt barn på i Norge er den ”rette måten”. Hvilket syn vi har på barn har betydning for hvordan vi velger å oppdra våre barn. Hvordan skal samarbeid finne sted når minoritetsforeldrene og barnevernet har ulike oppdragelsessyn? Minoritetsforeldrene oppdrar barn i et annet land enn de selv har vokst opp i og kan dermed ha andre erfaringer med oppdragelse.

Å være ny i et land med lite sosialt nettverk rundt seg kan være veldig vanskelig. Det kan være problematisk å tilegne seg kunnskap om normer og regler som er gjeldende i det nye samfunnet og også regler rundt barneoppdragelse. Flere av våre informanter sier at når de først fikk kjennskap til barns rettigheter i Norge, og andre måter å oppdra barn på, så var det flere positive ting de kunne ta med seg.

Yasmin sier:

> *«I Norge er det stor forskjellig. Fordi du viser barna stor kjærlighet i Norge. Det er det samme i hjemlandet mitt, men foreldre viser ikke oss.. de har kjærlighet for oss, men de viser ikke som i Norge her. Så her du sier til barna hele tia «jeg elsker deg, jeg er glad i deg». Mamma har ikke tid å si det til meg sånn. Jeg husker jeg fikk det bare to ganger. Hver gang jeg gjør mitt beste de sier til meg. Og sånn i Norge de sier hele tia «så flink du er, så flink du er». Og det er det jeg har lært. Barna trenger og gi de ros. Egentlig den måten de oppdrar barn i Norge, jeg syns det er fantastisk.. fordi jeg også, jeg liker å gi barna ros. «Du er flink» og sånne ting. Men sette grense. Ja, de må vet når barna gjør feil. Barna har sitt eget liv. Men grense, vi må sette grense».*

Selv om noen minoritetsforeldre ikke sier rett ut til barnet at de er glad i barnet, har de andre måter å vise det på. Likevel kan det å ha økt fokus på å samtale med barna sine være en fordel for minoritetsforeldrene, der samtalene skal foregå mellom barn og foreldre og ikke over barnets hode (Berggrav, 2013).

Aisha forteller:

«Det var ikke noe fint, jeg hørte masse stygt om Norge, jeg hørte masse stygt om norske damer. Jeg hørte bare det stygge og onde, ja bare det. Også tenkte jeg herregud hvordan skal det barnet jeg skal få vokse opp her. Hvis ingen tar vare på barna sine og ingen passer på de og de damene bare drikker. Når jeg var på skole lærte vi bare grammatikk og norsk, det var ikke noe annet. Jeg sa jeg kan være praksis i en barnehage. Og da var jeg mer overrasket der for der snakket de sammen med barna og jeg er ikke vant til at man snakker med barna. Og at de skal kikke rett i ansiktet ditt å og du skal svare de og stå å diskutere med de, og de synger veldig mye når de skifter bleier og når de skifter på de klær å. Og jeg bare ooiii, at de har tid til det. For barnehage er noe helt annet i mitt hjemland. Det er bare å gi de mat, legge de til å sove eller leke. For de store så er det undervisning nesten som skole. Så jeg bare tenkte at der hadde jeg lyst til å lære mer om barnehage og jobbe i barnehage».

Hun sier videre:

> *«Nå tenker jeg at jeg er heldig at jeg har lært hvordan man kan oppdra barnet mitt her samtidig har jeg ønsket at jeg hadde lært mye mer om det før jeg fikk det første barnet. Men ja. Jeg har lært veldig mye. I vårt land det er jo enten gjøre alt det pappa sier så må du si ja. Jeg har jo vokst opp i en familie der faren min ikke så streng, men hva han sa skulle det være ja, det er jo mer respekt for han enn at han er streng mot oss. Og jeg kunne ønske de hadde diskutert ting med meg mer som jeg gjøre med barna mine når de tar og velger ting. Når de sier at de skal til en venninne nå så må vi diskutere, før så fikk jeg ikke dra til en venninne som familien min ikke kjenner men nå har dattera min venner fra flere steder. Så spør jeg hvem er hu så sier hun at hu er fra en sånn familie å sånn.. Så sier jeg dere får lov å gå sammen men dere må være i*

samme sted også må jeg hilse på hu venninna di. Og jeg stoler på henne. Og stoler på at hun tar det riktige valget og gir henne mer ansvar. At hun kan være mer selvstendig, sånn skulle jeg ønske jeg hadde mer av».

I tillegg til vanskelighetene med å venne seg til en ny måte å oppdra barn på. Og i tillegg forstå hvorfor disse reglene er satt så forteller en av våre informanter hvordan hun føler seg presset av andre fra hennes hjemland når hun velger en annen oppdragelsesmåte enn hva som er typisk i hennes hjemland.

Aisha:

«Jeg tenker mye på hva andre folk sier. De som kommer fra mitt hjemland. Sånn som det at dattera min ikke bruker hijab. Det har vært en diskusjon hver gang vi har hatt en forsamling med andre kvinner. Jeg liker ikke dette her og jeg blir skikkelig provosert når de prøver seg på dattera mi for jeg vil ikke at hu skal føle seg at hun må. Hun må komme til meg å si at nå er jeg klar for å bruke det her for da velger hu det av hjertet sitt og ikke hva folk sier. For da kan hu bare dra til Oslo og dra den av. Jeg vet at jeg oppdrar mine jenter på den måten som jeg vil og at jeg stoler på de og stoler på hva de velger, men når folk blander seg inn i mitt liv det blir jo bare den utfordring. Noen ganger tenker jeg, nei jeg gidder ikke å høre på hva de sier, men jeg klarer ikke for da ringer noen og forteller meg. Jeg føler press, det er jo det som er. I øynene demmes så gjør jeg feil valg, men i mine øyne så gjør jeg ikke det. Fordi jeg tenker at dette er barna mine, når jeg skal miste de så er det jeg som sitter med sorgen og ikke de. Og jeg bryr meg ikke og de kan jo snakke og jeg føler at jeg blir såret når de sier det».

5.3.2 «De tror vi slår barn hele tiden» - Fysisk og psykisk vold i oppdragelsen

Det hevdes i mange sammenhenger at fysisk straff er en av årsakene til at minoritetsbarn er overrepresentert i barnevernet (Berggrav, 2013). Likevel er det mangel på kunnskap rundt minoritetsforeldre og voldsbruk. Fysisk avstraffelse var ikke uvanlig i norske hjem før i

tiden, men ved hjelp av økt fokus på barns rettigheter og økt kunnskap om konsekvenser av vold har dette blitt ulovlig i Norge (Brenna, 2008).

To av våre informanter forteller.

Isak:

> *«Jeg har sett her og! De slår. Norske, jeg har sett de slår. Hvis noen gjør det med meninga det er helt annen sak, hvis de pleier hele tia og slå og gjøre sånn det er helt annen sak. Men hvis de stakkars gjør det en gang og det blir sak så det er veldig vanskelig for de å forstå hva de har gjort egentlig. Er det ikke våres barn? De fleste vil deres barn det beste».*

Aisha:

> *«Ja hva er vold? Da må vi beskrive hva er vold. For inni vår kultur så er det sånt at hvis barnet mitt tar på noe varmt så er det veldig fort til å slå på hånden til å ikke gjør det. Men det her er ikke vold, du gjør det for at barnet ditt skal ikke skade seg. Her i Norge kan de si, nei må ikke holde der for det er jo varmt der, da kan du brenne deg. Vi er jo ikke vant til å si det, vi er jo vant mer det å slå. Mer fysisk. For eksempel en person sier til barnet sitt, jeg dreper deg. Dreper hu barna? Det gjør a ikke. Men det er jo et sånn et ordtak som de sier det. Og det kan være på tull og vi sier det, masse på tull. Og her de sier til barn din, hva sier de, det er et sånt ordtak som jeg liker ikke? Grisunge. Grisunge eller tulleunge eller tullebukk eller jeg vet ikke hva de.. det er jo masse som er ikke fint på mitt språk, som jeg vil ikke sagt det til barna mine. Hvis du oversetter det til norsk så blir det voldsomt, men på mitt språk så er det helt vanlig. Men du jeg tenker det er jo ikke noe grunn til å slå barna eller bruke vold mot barnet her i Norge. Nei, ikke bare i Norge. Det var feil. Eller kanskje ikke. Fordi når de sier det her til en familie som bor i et annet land som det er vanlig å slå barn så kan de le av deg. Og si hahahah. Jaja. Og jeg vet, du kan si 50 % nei, 70% kanskje slår barna sine i andre land. Ikke for at det skal gjøre vondt for de. For å hjelpe dem. Og jeg vet de har jo masse kjærlighet, og nå er jeg sånn rasist for jeg tror at vi har mer*

kjærlighet enn de norske har. Det tror jeg. Men nei, jeg syntes ikke det er noe vits i å bruke noe vold mot barn uansett hvor det er i verden».

Ali sier:

«Vi vet, når vi kommer til et sted, det er lover og regler som gjelder der. De reglene er ikke laga for oss, de er laga for andre som er her. Så mange folk de vet, de er klare over, men det som de ikke vet er at hvorfor er de laga de reglene her, ikke sant. Hva er barnas beste? Barnas beste, det er jo foreldrene som vet. Mens her er jo mange ting man må tenke samtidig. Så barnevernet de vil jo gjerne ha det beste til barna, foreldre vil gjerne ha det beste til barna ikke sant. Hva er barnas beste? Det er veldig vanskelig. Men hvis du tar juridisk sett, det er jo kriterier som ligger bak det barnas beste paragrafen. Og det krever at du må ikke slå barna, det må ikke bli redsel, både fysisk eller psykisk, det er masse greier som går igjen. For eksempel i mitt hjemland, det er veldig tabu og stenge et barn i et rom. Det kan vi ikke gjøre. Men det er normalt for norske, hvis barna ikke hører, «gå til rommet ditt!» ikke sant. Isolere barna? Da ødelegger du dem. Det er heller greit å hyle litt, bli ferdig med det. Så sånne ting kan de bare avklare når de to, brukere og barnevernet møtes, dialog. De kan ikke ha hele tia, men av og til.

Et godt poeng her er at mennesker som kommer til Norge får opplæring i lover og regler om barneoppdragelse. Det neste er at de får vite bakgrunnen til hvorfor reglene er satt slik at de kan få forståelse for det. Noe som kan være helt opplagt for en person, kan være uforståelig for en annen.

Yasmin sier:

«Hvis man elsker barna sine, man må følge regelen da. Men det som jeg syns er at de sier til ungene på skole og sykehuset og helsesøsøster at når pappa eller mamman din

slår deg, du må si ifra. Ikke sant. Men de sier ikke barna sine oppgaver da. Spesielt de fra Afrika. De tror vi slår barn hele tida. Jeg vokste i en muslimsk familie. Men pappan min er min beste venn Han kan være sint, men aldri slå oss. Og vi får lov å velge hva vi kan si. Så det er sånn jeg har vokst opp. Men jeg blir så irritert når de bare tenker at vi slår barna».

Yasmin forteller her at hun føler barnevernet møter mennesker fra Afrika med skepsis og at de blir forhåndsdømt. Alle mennesker er forskjellig, uansett bakgrunn. Det er nødvendig at alle blir møtt med et åpent sinn, om du er etnisk norsk eller ikke.

Musa forteller om sin opplevelse i møte med barnevernet. Han sier han ble beskyldt for å bruke psykisk vold ved å bruke streng kontroll i oppdragelsen.

Musa:

«Faktisk jeg har rett til å kontrollere barna mine. Og jeg har kontrollert dem, hvis sønnen har sagt jeg går på kino, så jeg har funnet at han har vært på andre steder. Også jeg sa det er en stor minus. Jeg har rett til å kontrollere dem til de fyller 18 år. Så jeg har skrevet minuser, ikke sant, det er minus det er minus. Fordi det var dårlig miljø rundt han, som var alvorlig så jeg måtte jobber hardt med han. Men barnevernet sa, nei du har ikke rett i Norge til å kontrollere barna. Hvorfor ikke? Jeg har ikke rett til å slå og drepe barna, men til å kontrollere jeg tror ikke det som dere sier virker. Hvis jeg hadde ikke kontroll kanskje han kunne å være i fengsel, med dem vennene».

Musa forteller her at barnevernet har opplevd han som svært sosialt kontrollerende mot hans barn. Han selv ser ikke på dette som sosialt kontrollerende, men en nødvendighet for god omsorg. Han er redd for barna sine og vil på denne måten forhindre at de kommer i konflikter.

Han sier videre

Musa:

> *«Det var stor krig med sønnen min for å redde fra de dårlige vennene, pluss jeg hadde en stor krig med staten, med tjenestemennesker som jobber der. Det var ikke så lett. Jeg kan snakke 3 dager om den saken, hva vi har opplevde.. Som foreldre vi hadde rett til å lære han hvordan han skal ha en god liv. Så jeg veldig glad jeg klarte det, men jeg hadde to forskjellig kriger, to kriger, ikke sant. En her hjemme og en med tjenestemennesker som stopper meg til å lære barna mine hvordan skal ha livet sitt. På en god vei, ikke på gal vei, ikke sant».*

5.3.3 Omplassering av barn

Det å omplassere barn med en minoritetsbakgrunn i en etnisk norsk familie kan være en belastning for barnet selv og ikke minst familien. Det kan virke som barnevernet ikke ser dette problemet som noe belastning for verken barnet eller familien. Som Wigdis i eksemplet fra kapittel 2 påpeker så har alle barn behov for en trygg tilhørighet. Gjennom å bli plassert i en familie med en helt annen kultur kan barna få problemer med sitt selvbilde. Barn er avhengig av å befinne seg i miljøer deres begrepsverden har kjennskap til. For barna sin del er den beste løsningen dersom de unnslipper språkendringer, slik at de ikke mister sitt morsmål. Dersom det ikke finnes familier med samme bakgrunn bør det være et tiltak som språkopplæring, besøkshjem eller andre tiltak som ivaretar kulturtilhørigheten (Berggrav, 2013).

Isak forteller:

> *«Det finnes noen familier som sier at våres familier har bare blitt ødelagt på grunn av barnevernet. De tok barn, de var to år og tre år borte fra mor og fra, og når de kommer tilbake til familien de blir mye verre fordi de har blitt vant til andre ting. Og mor og far står på akkurat samme plass når de kommer hjem og det var veldig*

uakseptabelt for mor og far å se på barna sånn. Fordi de føler at de er veldig mye annerledes, de banner, spising er annerledes og soving og alt sammen».

Yasmin:

«Det er ikke sånn rasisme, men tenk vår kultur er forskjellig. Hvis vi tar barna fra eks. Irak.. de må bli plassert i en familie fra Irak. De kan ikke ta barn fra Irak og sette i norske familier. Med helt forskjellige kulturer. Helt forskjellig mat og sånne ting. Jeg kjenner en jente. Hu hadde så mye problemer. Hu hadde det så bra i den norske fosterfamilien, men maten.. De spiser bare brødskive he he. Det er ikke oss.. Nei, vi er vandt til varm mat. Så det var stakkars. Hun sa vi spiser bare skinke og ost med brødskive».

5.3.4 «Det er vanskelig for utlendinger å forstå alle regler med en gang» - Dialog og informasjonsprogram

Barnevernet kan gjennom dialog bygge tillit og åpenhet, ikke gjennom bruk av makt og autoritet. Van der Weele utarbeidet en modell som hun kaller verdighetssamtaler som omhandler tabu temaer i sammenheng med minoritetsforeldre. Der hun understreker at gjennom dialog vil barnevernsansatte bygge gjensidig støtte med minoritetsforeldrene i stedet for å påføre minoritetsforeldrene skam og eller låse samtalen (Berggrav, 2013).

Dermed oppfordres barnevernsansatte å by på seg selv i møte med minoritetsforeldre. Dersom du som barnevernsansatt har en minoritetsfamilie du ikke får et samarbeid med kan det gjøres visse tiltak som inkluderer at du selv byr på deg selv gjennom : å reise til familien, spise mat, snakke om alt og ingenting, snakk om din familie, dine utfordringer, barnas fremtid og lignende. Dernest kan barnevernsansatte sakte men sikker komme til hovedpoenget. Selv om det kan være utfordrende for deg som barnevernsansatt å sitte der uten å si akkurat det du mener så handler det i denne omgang å opprette tillit og relasjon sammen med minoritetsforeldrene før du sier det du har på hjertet! Deretter bør det påpekes at samhandling

med minoritetsforeldre bør det kanskje brukes begreper som ”fysisk straff” i stedet for begrepet ”vold”, videre være noe personlig der en kan referere til egne erfaringer ” jeg vet alt om hvordan det er å være foreldre” og lignende. Alle kan ikke behandles likt fordi alle er forskjellige, dersom alle behandles likt er det fare for å gjøre ”feil”. For et samarbeid med minoritetsforeldrene skal være gjensidig bør minoritetsforeldrene ha rom til å fortelle hvor de føler seg misforstått og lignende. Dette kan dermed kreve at barnevernsansatte må i noen tilfeller gå omveier for å nå sine resultater. Kanskje bør barnevernsansatte ha mindre fokus på paragrafer og fokuserer mer på å vise forståelse? Det er trossalt slik minoritetsforeldrene står ovenfor en stor utfordring som majoritetsforeldre sto ovenfor da det å bruke vold ble forbudt i Norge. Endring rundt minoritetsforeldrene syn og holdninger rundt bruk av vold vil dermed kreve bevisstgjøring, dialog og refleksjon. Mekonen viser til at forandring er mulig, men at det må komme innenfra (Berggrav, 2013).

Musa:

> *«Jeg har for noen ting søkt hjelp med sosionom eller psykolog. Pga noen lover og regler jeg kjenner ikke bra her. Dattera mi hun var en periode mye på Facebook, med telefon og. Hun hadde litt helse problemer så hun sover ikke til klokka 01- 02. Så jeg var i kontakt med en barne- ungdom psykolog. Vi var 4-5 ganger der også for noen andre ting jeg var der også vi diskuterte, ikke sant. Så hun sa det er sånt globalt problem. Ikke bare deg. Jeg hadde ikke problem til å gå søke hjelp fra de som er kompetent. Psykolog, sosionom. Når jeg så at jeg klarer ikke alt. Jeg tok kontakt med dem, vær så snill kan dere hjelpe meg i denne saken fordi jeg klarer ikke alt alene. Eller hvordan dere gjør det her, ikke sant».*

Gjennom dialog mellom foreldre og barnevern kan foreldre få muligheten til å reflektere rundt begrepet barneoppdragelse. Offentlige institusjoner oppfordres til å organisere flere informasjonsmøter eller ICDP- kurs der foreldre lærer om barnas behov. Slike foreldreveiledningsprogrammer og foreldrekurs bør være tilgjengelig for alle som måtte ønske eller har behov for det. Dernest er det ønske om at foreldreveiledning skal være en del av introduksjonsprogrammet for voksne migranter som ankommer landet. Foreldrekompetansen bør styrkes betraktelig (Berggrav, 2013).

Isak:

> *«Men det er litt vanskelig for alle utlendinger å forstå med en gang alle regler. Fordi jeg har bodd her i Norge, og hvis jeg ikke hadde vært på den oppdragelsekurset jeg visste ikke hvordan dere tenker og hvordan her er det lover og regler, og alt sammen. Etter 7 år jeg var på kurs og lærte det. Bare tenke på det. Og de som kom etter bare ett, to år og dere sier nei vi skal ta barna».*

6 ANALYSEDEL

I dette kapitlet skal vi analysere vårt empiriske material som er presentert i kapittel 5. Vi ønsker å belyse de sentrale temaene som intervjuene omfattet. Temaene tap av foreldreautoritet, frykten for barnevernet og oppdragelse. Vi vil presisere at undersøkelsen er basert på et lite utvalg informanter og funnene våre vil derfor ikke være representative i forhold til populasjonen. Ei heller er disse sitatene på noen måte representative for alle minoritetsforeldre. Minoritetsforeldre er ikke en ensartet gruppe, men enkelt individer. Hvert enkelt individ har sin egen historie, bakgrunn og personlighet som preger hvordan hverdagslivet leves. Sitatene fra vår undersøkelse er kun gjeldende for de informantene vi har snakket med. (Gjervan m.fl., 2012).

6.1 Oppdragelse

Det finnes ulike syn på oppdragelse. Oppdragelse varierer innenfor ulike kulturer, men også innenfor en og samme kultur. Oppdragelse varierer fra generasjon til generasjon og mellom ulike familier (Berggrav, 2013). Våre data viser at minoritetsfamilier som kommer til Norge har med seg ulike forankrede disiplineringsmetoder fra hjemlandet. Disse oppdragelsesmetodene kan være annerledes fra majoritetens oppdragelsesmetoder. Dermed kan minoritetsforeldre reagere på majoritetens oppdragelsespraksis, på samme måte som majoriteten reagerer på minoritetsforeldrenes oppdragelsespraksis. Så hva er det som utgjør en god oppdragelse? Det er her uenighetene ligger. All oppdragelse oppstår i en kultur som er lokal og dataene våre viser at det ofte er ulik forståelse mellom barnevernstjenesten i Norge og minoritetsforeldre om hva som er til barns beste. De aller fleste foreldre har til felles at de ønsker det beste for sine barn og de utfører foreldrerollen så godt de kan, med intensjon om å oppdra sunne barn med evner tilpasset samfunnsformen de lever i.

6.1.1 Vold og streng kontroll

Aisha spør ”hva er vold?” Og legger til at det kan være vanskelig å definere begrepet da det er ulik forståelsen av hva som definerer vold. Hun sier at fysisk irettesettelse av barn er en del av oppdragelsesmåten i hennes hjemland og viser til blant annet ”klapsing” på hånden. Dette er

ikke vold sier Aisha og det er ikke gjort med den hensikt at barnet skal få vondt. Det er gjort ut av kjærlighet til barnet, for å hjelpe dem og irettesette dem. Ut ifra sitatene til Aisha forstår vi det som hun refererer til det som blir definert som oppdragervold.

Berggrav (2013) sier at foreldre kan bruke fysisk makt for å irettesette barn og anse det som kjærlighet eller i god hensikt. I Norge er klapsing, dasking og klyping ansett som vold, mens det i andre land kan være akseptert som en del av barneoppdragelsen. Volden forekommer kontrollert og brukes bevisst for å disiplinere og rettlede barnet. Berggrav definerer oppdragervold som vold mot kropp med hensikt til å påføre smerte, men ikke skade, med den hensikt å korrigere eller kontrollere barnets oppførsel. Mens Aisha som sagt, sa at hensikten ikke var å påføre smerte.

UNICEF definerer også klaps og ris som oppdragervold og sier at alle former for fysisk avstraffelse er definert som vold i Norge, selv om noen velger å betegne det som disiplinering, grensesetting eller irettesettelse (Berggrav, 2013).

Selv om oppdragervold er akseptert i noen land, er det definert som vold i Norge og dermed forbudt, uansett hvilken hensikt som ligger bak. Minoritetsfamilier som kommer til Norge har med seg ulike forankrede disiplineringsmetoder fra hjemlandet, og når disse disiplineringsmetodene innebærer fysisk avstraffelse kan det oppstå problemer. Det vil si at om noen foreldre er vandt med å bruke oppdragervold og ser på dette som en nødvendighet og det som er best for barnet, så er det altså imot norsk lov.

På møtet vi deltok på i november 2014 var det en dame som tok opp temaet om oppdragervold. Hun fortalte at hun har lært at i Norge skal man ikke bruke vold, og det syntes hun var helt greit. Men problemet var at hun ikke hadde fått noen veiledning i hvordan hun skulle oppdra barna hvis hun ikke kunne bruke fysisk avstraffelse i disiplineringen. Hun savnet et alternativ til oppdragervold; ”hva skal man gjøre hvis man ikke kan slå?”

I store deler av verden, både i vestlige og ikke-vestlige land, blir fysisk vold i oppdragelsen sett på som en nødvendighet. Fysisk straff kan i noen land regnes som omsorgsfull oppdragelse ved at holdningen er at foreldre av og til er nødt til å gripe inn fysisk for å

irettesette barnet sitt. Dette gjøres ut av kjærlighet til barnet og i god hensikt. Hva som oppfattes som fysisk vold og hva som oppfattes som legitim fysisk avstraffelse, varierer fra person til person og fra kultur til kultur. Det avspeiles også i det enkelte lands lovgivning. De aller fleste nordmenn tar i dag avstand fra fysisk vold i oppdragelsen, mye på grunn av det norske lovforbudet. Men i land som Storbritannia, Frankrike og deler av USA tillater de fysisk avstraffelse i oppdragelsen (Berggrav, 2013).

Men finnes det et fastisvar på hvordan man oppdrar barn i Norge? Ideen om hva som er god omsorg har endret seg over tid og ideen om hva som er riktig oppdragelse bygger på vestlige verdier og idealer. Det er altså majoriteten som har definisjonsmakt på hva som ligger i hva som er det beste for barnet og hva som er god omsorg.

I Norge har det lenge vært en etablert ideologi om likhet. Dette kan gi utfordringer som barnevernsarbeider i forhold til å se på flerkulturalitet som noe verdifullt. Det er en utfordring å øke kulturkunnskapen i barnevernet (Saus, 2006).

På 1960- tallet var vold i oppdragelsen normalt også i Norge. Foreldreautoriteten hadde dermed andre kår, far var en tydelig autoritet i hjemmet. Nettop fordi far tjente mer penger og mor hadde ansvar for barna og husarbeidet. Dersom barna ikke oppførte seg slik foreldrene forventet kunne de straffes med fysisk og psykisk vold (Berggrav, 2013). Selvom all form for vold nå er blitt forbudt med lov, finnes det ulike meninger også blant etnisk norske foreldre om hva som anses som vold. Er det foreksempel vold å knipse på hånden eller ta barnet hardt i armen?

Barnemishandling på en annen side defineres som impulsiv vold som forekommer ukontrollert, blant annet som resultat av sinneutbrudd (Berggrav, 2013). Vår informant, Isak sier at det er forskjell på fysisk irettesettelse og mishandling. Han sier at om volden pågår over tid og med den hensikt å skade barnet så skal det ikke godtas. Men ifølge Berggrav er det ikke lett å skille mellom vold som ledd i oppdragelsen og vold som følge av frustrasjon og sinne. Dette gjelder både for den som utøver volden og den som utsettes for vold.

Isak sier videre at han har sett norske utøve vold mot barna sine også. Sitatet hans kan vise oss hvordan han føler at barnevernet oppfatter minoritetsforeldre. Vi forstår det som at han føler at minoritetsforeldre blir kategorisert som ”de som slår barn”, mens norske foreldre ikke gjør det.

Yasmin uttrykker det samme når hun sier ”de tror vi slår barn hele tida”. Hun presiserer at hun har vokst opp i en muslimsk familie med en pappa som kunne være streng, men aldri slå. Vår forståelse av disse utsagnene viser at Yasmin og Isak føler at barnevernet har en annen oppfatning av dem som ikke stemmer overens med deres eget syn på seg selv og sin foreldrerolle.

Når minoritetsforeldre blir møtt av barnevernstjenesten med respekt og et åpent sinn kan det være lettere å få til et godt samarbeid. Alle mennesker er forskjellige, uansett bakgrunn og må ikke bli behandlet ut fra en kulturell tilhørighet. Det kan føre til kategorisering og kulturelle årsaksforklaringer og dermed påvirke saksgangen.

Musa forteller at han kom i kontakt med barnevernet fordi de mente at han hadde vært strengt kontrollerende overfor barna. Musa sier at han har kontrollert barna og at han har rett til å kontrollere sine barn, men han ser på det som en nødvendighet for god omsorg. Han frykter at barna ville vært i fengsel om han ikke hadde kontrollert dem. Han mener at foreldre kontrollerer barna for å lære dem hvordan de skal leve et godt liv.

Slik vi forstår denne informanter ønsker han å oppdra barna sine til å bli gode borgere og holde dem på rett vei. Han oppdrar dem slik han mener er riktig og nødvendig for god omsorg. Men i følge Berggrav (2013), går bruken av streng kontroll i oppdragelsen inn under psykisk vold. Psykisk vold skiller seg fra fysisk vold ved at den forekommer gjennom utskjelling, utstrakt kontroll, direkte eller indirekte trusler. Psykisk vold innebærer blant annet det å spille på frykt, true med straff eller avvise barnet følelsesmessig.

Foreldre kan oppdra sine barn i beste hensikt, men måten det blir gjort på kan stride mot norsk lov. For noen kan disse lovene og reglene for oppdragelse være helt uforståelige og vanskelig å akseptere.

Ali sier at når man kommer til et nytt land så er man klar over at det finnes egne lover og regler der, men mange av disse lovene er ofte uforståelige for noen som kommer utenifra. Man har ulikt syn på hva som er det beste for et barn. Han viser til et eksempel på at norske foreldre ber barna gå til sitt rom når de har gjort noe galt. Ali sier at i hans hjemland blir dette

sett på som tabu og isolasjon av barna, det vil ødelegge barna. Da er det bedre å hyle litt sier han.

Alis eksempel viser tydelig ulike syn på oppdragelsespraksis. Minoritetsforeldrene oppdrar barn i et annet land enn de selv har vokst opp i, og dermed følger det med ulike syn på oppdragelse. Minoritetsforeldre kan reagere på majoritetens oppdragelsespraksis, på samme måte som majoriteten reagerer på minoritetsforeldrenes oppdragelsespraksis.

I Norge har man gjennom flere tiår diskutert og argumentert mot fysisk avstraffelse som ledd i oppdragelsen. Men for minoritetsforeldre som oppdrar barn i et annet land enn hva de selv vokste opp i kan synet på fysisk straff være annerledes. Dette på bakgrunn av at de gjeldende normene i hjemlandet om bruk av vold mot barn er annerledes og gjort med en god hensikt. Intensjonen bak handlingen blir tillagt mer vekt enn selve handlingen. Det oppfattes ikke som vold, men helt normal grensesetting og det kalles da heller ikke vold mot barn, men disiplinering av barn. Hvis foreldrene ikke disiplinerer sitt barn kan de sitte igjen med en følelse av likegyldighet. Det er akkurat dette Musa nevner når han sier at han fryktet at barna ville vært i fengsel om han ikke hadde kontrollert dem. Han mener at foreldre kontrollerer barna for å lære dem hvordan de skal leve et godt liv. Man har et ønske om å oppdra barna sine til å bli ansvarlige og lovlydige borgere og sikre at de får det godt i livet (Berggrav, 2013).

Mekonen advarer mot å generalisere minoritetsforeldre og framstille dem som bærere av en streng kultur. Han mener at det kan være med på å sette et negativt lys på minoritetsforeldre og ha negative konsekvenser for de som kommer i kontakt med barnevernstjenesten. Mekonen viser til forskning som er gjort i blant annet Canada, Storbritannia og USA, som viser at generalisering kan være med på å konstruere stereotypier om minoritetsforeldre. Dette kan bidra til at barnevernet raskere griper inn og overtar omsorgen for barn i minoritetsfamilier, i stedet for å samarbeide med foreldrene og finne en bedre løsning (Berggrav, 2013).

Marianne Buen Sommerfeldt, som er forsker ved Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) argumenterer også sterkt for at kultur ikke er nok til å forklare at

minoritetsbarn er mer utsatt for vold fra mor eller far. Hun sier at kultur, i form av verdier og oppdragelsesmetoder, danner en ramme for å forstå hvordan familier oppdrar barna. Men at kultur alene ikke er en tilstrekkelig forklaringsfaktor. Det er andre ting som spiller en viktigere rolle, som familienes økonomi, deres sosiale forhold og migrasjonshistorie. Å forklare vold med familiens etniske bakgrunn er problematisk og potensielt stigmatiserende, sier hun (Bakken, 2014).

Sommerfeldt mener at vi bør sette mer fokus på det stresset mange minoritetsfamilier opplever. En større andel minoritetsfamilier lever i fattigdom og sliter med traumeerfaringer. De kan ha svake sosiale nettverk , med få eller ingen mennersker å støtte seg til i hverdagen. Det, mener hun kan forklare hvorfor det er mer vold blant disse familiene.

I følge Sommerfeldt kan kultur bidra til å hindre familievold, både for majoritetsetniske og minoritetsetniske familier. Kultur kan virke beskyttende ved blant annet religiøs forankring, tradisjoner og verdier og også det sosiale nettverket i seg selv beskytter, blant annet mot psykososiale vansker og stress (Bakken, 2014, 07.07).

Et manglende sosialt nettverk er imidlertid ikke noe som bare påvirker minoritetsfamilier. I følge Mekonen viser norske familier med svake sosiale nettverk en tilsvarende svekket kapasitet til problemløsning (Berggrav, 2013).

En NOVA-undersøkelse fra 2007 underbygger det at flere faktorer, som marginalisering, fattigdom, mangel på sosiale nettverk og traumatisering kan virke inn på forekomsten av vold i familier. Minoritetsfamilier kan opplvere flere av disse stressfaktorene oftere enn majoritetsbefolkningen. Krig, migrasjon og lange opphold i asylmottak gir konsekvenser for personers psykisk helse og deres foreldrekompetanse (Berggrav, 2013).

Det er viktig for oss å få frem at oppdragervold forekommer i alle land, også i Norge. Det skal understrekes at langt ifra alle minoritetsforeldre praktiserer oppdragervold, og at disse familiene ikke er en homogen gruppe verken etnisk, språklig, religiøst eller kulturelt (Berggrav 2013). Kulturforskjeller er ikke nødvendigvis forbundet med etniske forskjeller. I Norge kan det for eksempel også, i likhet med andre land, være store kulturforskjeller mellom sosial klasse, kjønn, religiøs tilhørighet og geografisk tilhørighet (Eriksen 2011).

6.1.2 Barnets beste

Når vi spurte våre informanter hva som var den største forskjellen ved å oppdra barn i Norge i forhold til deres hjemland, svarte Fatima: ”*I mitt hjemland, ja det er ditt eget barn. Det er du som har ansvar, det er du som bestemmer... Jeg syns foreldre vet hva som er best for barnet demmes. De må bestemme over barnet. Ingen andre må komme inn i bildet..”.*

Hun følte at man mistet retten til å bestemme over sitt eget barn i Norge. Ut ifra Fatimas utsagn kan vi se frustrasjon og følelsen av avmakt over det å ikke kunne bestemme over sine barn. Hun sier at i hennes hjemland tilhører barna foreldrene og det er foreldrene som vet hva som er best for sine barn. Hun syntes ikke det var bra at noen utenifra skulle komme å bestemme hva som var best for deres barn. Vi forstår det som at Fatima føler at i Norge har ikke foreldrene noe de skulle ha sagt når det kommer til hva de mener er det beste for barna og på denne måten mister de sin makt og kontroll ovenfor sine egne barn.

Musa forteller også om hvordan han følte at han mistet kontroll over barna. Han sier at han var streng med barna for å beskytte dem, slik at de skulle få et godt liv, men følte at barnevernet nektet han å ha kontroll over barna sine. Han sammenlignet situasjonen med barnevernet og barna sine hjemme som to kriger han måtte kjempe. *”..Men jeg hadde to forskjellig kriger, to kriger, ikke sant. En her hjemme og en med tjenestemennesker som stopper meg til å lære barna mine hvordan skal ha livet sitt”.*Ved å sammenligne situasjonen med barnevernet som en krig, viser det hvor vanskelig Musa har følt at situasjonen har vært. Han har ønsket å oppdra sine barn slik han mener er best, mens barnevernet mener at hans måte å oppdra barna på ikke har vært til barnas beste.

De fleste foreldre ønsker det beste for sine barn og de ønsker å utføre foreldrerollen på best mulig måte. Dette innebærer å oppdra barn som på best mulig måte skal kunne tilpasse seg det samfunnet de lever i. Sosialiseringsprosessen er sammensatt og krever stor innsats fra foreldrene og andre arenaer som for eksempel skole, barnehage osv. for å oppdra gode samfunnsborgere. Når det gjelder det å oppdra gode samfunnsborgere må det påpekes at det finnes ulike måter å oppdra barn på både innad i familier og fra land til land. Med dette mener vi at det finnes ulike måter å være foreldre på. Mor og fars utgangspunkt er å gjøre det som er

til det beste for barnet, akkurat slik barnevernets utgangspunkt er. Men minoritetsforeldre og barnevernsarbeidere kan ha ulike forståelser og fortolkningsrammer ut fra deres livsverden og kontekst. Foreldrene kan ha et kollektivistisk syn, hvor omsorg for familien står i fokus. Mens norsk barnevern fokuserer på barnets autonomi og omsorg for barnet står i sentrum. Det som avgjør hva som er barnets beste er forskjellig fra samfunn til samfunn. Det er avhengig av blant annet religion, lovverk, og kultur. Det er dermed vanskelig å si at noen måter å oppdra barn på er entydig bedre enn andre måter (Becher, 2009).

Ali sier at når man bosetter seg i et nytt samfunn så har man forståelse for at det vil finnes andre lover og regler enn hva man er vandt med, men det kan fremdeles være vanskelig å forstå bakgrunnen for disse lovene. ”*De reglene er ikke laga for oss, de er laga for andre som er her”. S*lik vi forstår det så sier Ali at lovene som gjelder i Norge er laget for å passe den etnisk norske befolkningen og ikke minoritetene. Han henviser samtidig til ”oss” og ”de andre” noe som kan hentyde at han eksluderer seg selv fra majoriteten. Det er ikke nødvendigvis negativt, men noe som kommer naturlig.

Det at minoritetsforeldre føler at lovene er laget for å passe den etnisk norske befolkningen blir bekreftet av tidligere forskning. Kojan sier at barnevernsarbeidere har et verdigrunnlag som gjenspeiler middelklassens syn på hva som er til barnas beste. Dette verdigrunnlaget blir forstått som en allmenn og selvfølgelig oppfatning. Dette kan være problematisk fordi verdigrunnlaget er veldig forskjellig fra verdiene til mange av familiene barnevernet arbeider med, blant annet minoritetsfamilier.Vagli fant i sin doktorgradsavhandling at det hun kaller middelklassenormen i stor grad kan sies å representere normen som saksbehandlerne vurderte familiene opp mot, hvor avvik fra middelklassenormen ble brukt som argumenter for å gripe inn i familiene (Paulsen m.fl., 2014).

Vår informant Ali, sier at noen minoritetsforeldre blir dømt for omsorgssvikt fordi de holder tilbake barnas rettigheter. Han viser til et eksempel hvor foreldre ikke tillater barna deres å dra på fest og komme hjem sent. Det kan være vanskelig for foreldrene å se hvor problemet ligger, fordi de kun ønsker det beste for sine barn. Han sier videre at det er summen av mange

små slike situasjoner som blir til et stort problem for barnevernet, og avslutter med *"men for oss, hvor er problemet?"*

Vi forstår Alis utsagn som at han vil få frem at det er ulik forståelse mellom barnevern og minoritetsforeldre om hva som er til barns beste. Og at det kan være vanskelig for dem å forstå hverandres synspunkter. Ulike samfunn har ulike forventninger til barnas ferdigheter og utviklingsmål.

Van der Weele påpeker at barnevernet har for stor definisjonsmakt på hva som er normalt og avvik (Berggrav, 2013). Det er barnets beste som skal vektlegges når det fattes beslutninger om barn i barnevernet, noe som kan føre til en forvirring om en universell standard for barnets beste (Saus, 2006). Barnets beste fremheves som et hovedhensyn uten at det eksisterer noen entydig rettslig oppfatning av hva dette hensynet innebærer i praksis. Både i Norge og internasjonalt har det vært kritikk som går ut på at begrepet har en uklar betydning (Brottveit, 2013).

Saus (2006) skriver at hva som er til barnets beste varierer fra sak til sak og fra barn til barn. Begrepet er relativt og baserer seg blant annet på vurderinger av hva som fremmer og hemmer vekst og utvikling hos barn og unge. Saus skriver videre at det ikke kan være en universell standard for begrepet barnets beste, men at det skal stå i forhold til sin sosiale sammenheng. For å vurdere barnets beste ut fra en kontekstuell helhet må vurderingen bli gjort i sammenheng med barnets kulturelle, språklige og religiøse livsform (2006). Vurderingen må altså vektlegge hva som er det beste for akkurat dette barnet. Brottveit (2013) fremhever også at det ikke er mulig å operere med generelle kriterier for hvordan barnets beste skal ivaretas i praksis. Hun mener universelle kriterier kan føre til større tilsløring av barnevernets beslutningsgrunnlag.

Saus sier videre at barnevernet mangler teoretisk grunnlag for å trekke inn kontekstuelle aspekter i sitt arbeid. I tillegg sier hun at det står lite i loven som direkte oppfordrer barnevernet til å se an kontekstuelle forhold (2006). Brottveit sier at siden det ikke finnes klare kriterier på hva det innebærer å handle til barnets beste i en barnevernfaglig

sammenheng, så beror barnevernets praktisering av barnets beste i stor grad på hvordan barnevernsarbeidere forstår og fortolker barns omsorgssituasjon og behov (Brottveit, 2013).

6.2 Frykten for barnevernet

Når vi spurte våre informanter om deres erfaringer i møte med barnevernet, var frykten for barnevernet et tema som gjentok seg. Foreldrene fryktet barnevernet fordi de var redd for at de skulle bli fratatt deres barn. De følte at de ikke hadde noen makt i møte med barnevernet og de hadde hørt historier fra andre foreldre om hvordan den norske staten overtok omsorgen for barn, mens foreldrene ikke hadde noe de skulle ha sagt. Noen av informantene sa at de ble advart mot barnevernet med en gang de kom til Norge. Bare det å nevne barnevernet ga negative reaksjoner.

6.2.1 Inkludering og samarbeid

Vår informant, Fatima sier at det er mange som er redd når de hører ordet barnevern. Hun tror det har noe med holdningen deres å gjøre. At de kun er ute etter å finne feil og ikke se hvor flinke foreldrene er. De føler at de kun er ute etter å ”ta dem” på alle slags måter og har dermed liten tillit til barnevernet

Hvilken forforståelse barnevernsansatte har i møte med minoritetsforeldre har stor betydning. Hvilke ”briller” og holdninger man har overfor andre handler om forforståelse, noe som kan være preget av ulike faktorer som språk, teorier, erfaringer og lignende. Forforståelsen kan både være bevisst og ubevisst (Paulsen m.fl. 2014).

Isak sa at avstanden som var mellom barnevernet og foreldrene var på grunn av rykter om barnevernet som ble spredt blant minoritetsfamilier. Fortellinger om barnevernet spres raskt innenfor ulike miljøer. Gjennom denne muntlige informasjonsspredningen så får ofte historier et subjektivt perspektiv noe som medfører at barnevernssaker kan fremstilles som ensidige og med mangelfull faktakunnskap. Noen av disse historiene omfatter en brutalitet og umenneskelige avgjørelser som barnevernet foretar seg i møtet med minoritetsfamilier. Mistilliten som spres gjennom fortellinger og rykter skaper frykt og er med på å forhindre

samarbeidet mellom minoritetsforeldre og barnevernet. Dette kan også bidra til at minoritetsforeldrene ”holder igjen” opplysninger i en form for beskyttelse ovenfor å miste sine barn.

Isak erfarte at denne frykten for barnevernet kunne føre til et dårlig samarbeid mellom barnevern og minoritetsforeldre.

Isak: *”Og når barnevernet kommer, de har tanker i hode. Nå skal det skje veldig gærent, nå alt er ødelagt. Da settes man i forsvarsposisjon og vil ikke samarbeide..”*

I tillegg kan mange foreldre som har en ikke vestlig bakgrunn ha et spesielt forhold til offentlige hjelpere. De kan assosiere barnevernsarbeidere med kontrollører og maktutøvende mennesker, noe som kan hindre et godt samarbeid og bidra til misforståelser (Moen, 1996). Våre funn underbygger dette. Isak sammenlignet forholdet mellom minoritetsforeldre og barnevernsarbeidere med forholdet mellom politet og folket i hans eget hjemland. Han sa at når de møter på politiet tenker de med en gang at nå er alt ødelagt, de settes i forsvarsposisjon og dermed kan samarbeid bli vanskelig.

”..Akkurat sånn er det i mitt hjemland. Vi har veldig mye avstand mellom politi og folk. Når kommer politi vi tenker nå alt skal bli ødelagt..”

Det lønner seg å samarbeide med barnevernstjenesten, fordi familier som velger å vise motstand og ikke ønsker hjelpetiltak kan bli oppfattet som om de ikke vil samarbeide eller endre seg. Dermed kan barnevernstjenesten sette i gang tvangstiltak hvis det er stor nok bekymring. Det kan også være vanskelig for barna om samarbeidet fungerer dårlig og det oppstår konflikter mellom foreldrene og barnevernstjenesten. Barnevernet tar alltid hensyn til barnet først og fremst, men samtidig er det viktig at også foreldrene deltar mest mulig i beslutningsprosessene som foregår slik at barnet blir skånet mest mulig (Marthinsen & Lichtwarck, 2013).

Men flere av våre informanter ga uttrykk for at de ikke ble inkludert i barnevernets beslutningsprosesser. De opplevde at saksbehandlerne ikke tok hensyn til deres synspunkter.

Fatima sa at barnevernet må bruke mer tid sammen med foreldrene og bli kjent med dem slik at de lettere kan stole på foreldrene og ikke kun legge skyld på dem. Hun følte barnevernet kun hadde tro på det barna sa. Yasmin følte at når barna fortalte noe til barnevernet så trodde de på dem med en gang, uten at foreldrene hadde fått mulighet til å forklare seg eller i det hele tatt blitt spurt om det barna sa var sant. Hun savnet en større etterforskning fra barnevernets side, før de kom til en konklusjon.

Slik vi tolker informantene er det en oppfatning av at barnevernet kun lytter til barnet og at foreldrene ikke blir inkludert i prosessen. En oppfatning av at barnevernet har manglende interesse for deres synspunkter og at foreldrenens kunnskap og meninger derfor ikke blir etterspurt eller vektlagt i møte med barnevernet.

Studier viser at foreldre som opplever mistillit i relasjon til barnevernet får et dårlig bilde av barnevernet (Fylkesnes m. fl., 2015). De kan dermed være negativt innstilt når møtes og få et dårlig utbytte av møtet og et dårlig samarbeid. Fatima sa at hun følte barnevernet behandlet henne dårlig og var ute etter å bestemme over henne. Hun ga uttrykk for at hun ikke fikk komme med forslag og at alt skulle skje på barnevernets premisser. ”..*Det må gjøres på demmes måte. Og det er vanskelig. Jeg kan ikke gjøre på demmes måte. De kan ikke forandre meg. Jeg er vandt til å gjøre ting annerledes. Men jeg vil ta imot veiledning eller ideer, men når de vil bestemme over meg, det går ikke».*

Slik vi forstod denne informanten, erfarte hun at møtet med barnevernet ble kjennetegnet av enveiskommunikasjon.

Frykten for barnevernet kan også føre til at en ikke spør om hjelp når en trenger det. Aisha fortalte at hun hadde prøvd å fortelle sine venner at de kunne spørre om hjelp fra barnevernet. Men hun opplevde det som at når det kom til barnevernet, var det ingen som ønsket hjelp fra dem. Men når Aisha fortalte at hun hadde fått hjelp til å betale barnehageregningen og hjelp til henting av barna i barnehagen var de sjokkert over at barna hennes ikke hadde blitt omplassert. *”..Også sier de, har de ikke tatt ungen din til en norsk familie? Nei sier jeg, ungene mine har vært hos meg hele tida..”*Aisha sa at hun kunne forstå denne skepsisen fordi mange av dem ikke kunne snakke norsk, og dermed var det vanskeligere å tilegne seg kunnskap om barnevernets oppgaver.

Slik vi forsto denne informanten, mente hun at foreldres frykt for barnevernet førte til at de ikke turde kontakte dem om de trengte hjelp.

Ut fra våre funn har vi forsått det slik at frykten for barnevernet ikke nødvendigvis ligger i informantenes egne negative erfaringer i møte med barnevernet. Men heller til de mange negative oppfatningene av barnevernet som informantene fortalte at var vanlige blant minoritetsforeldre generelt.

6.2.2 Barnevernet bare tar barn

Mange foreldre frykter barnevernet fordi de er redd for å miste omsorgen over sine barn. Barnevernet som etat har i mange minoritetsmiljøer uheldigvis fått betegnelsen «de som tar barna». Dette er ofte grunnet lite kunnskap om hva barnevernet er og hvilke oppgaver de har. Mange vet ikke at barnevernets oppgaver først og fremst er å igangsette hjelpetiltak og ikke kun overtakelse av barn. Dette erfarte vi også hos noen av våre informanter. Fatima: ”*De (barnevernet) skylder bare foreldrene. De tar barn med en gang..”*Aisha hadde blitt fortalt det samme da hun kom til Norge. Aisha: ”*Når jeg kom hit da var det sånn at jeg husker en dama som sa at de barna som fødes er ikke vårt barn. Det er jo Norges barn og de kan jo ta de..”* Dette er uheldig både for minoritetsforeldrene selv og barnevernet som etat.

Ali sier at oppfatningen om at barnevernets primære oppgave først og fremst er å ta barna fra foreldrene kan ha en sammenheng med at mange ikke vet at det finnes hjelpetiltak. *Ali: ”Mange vet ikke at det finnes hjelpetiltak. At barnevernet er der for å hjelpe både familien og barn, de vet ikke...”* Han sier videre at når minoritetsforeldre hører ordet barnevern så er det første de tenker – omsorgsovertakelse.

En annen informant forteller at også hun var av den oppfatning at barnevernet kun drev med omsorgsovertakelse av barn, men inntrykket hennes forandret seg etter at hun kom i kontakt med barnevernet. Hun forteller at gjennom hennes utdannelse som førskolelærer lærte hun at barnevernet også har hjelpetiltak. Men som hun sier: ”..*Men det er noe med at jeg vet jo det, for jeg har jo utdanning og jeg kan språket».* Aisha får frem et godt poeng. Etter at hun møtte barnevernet, og ved hjelp av hennes utdannelse og mestring av språket har hun fått et nytt

bilde av tjenesten. Mens andre som ikke har samme tilgang på informasjon om tjenesten ofte får et inntrykk blandet av usikkerhet og frykt. Mangel på sosial kapital gjennom for eksempel kollegaer, venner og skole, kan dermed bidra til å svekke tillit til barnevernstjenesten.

Men det er ikke kun minoritetsforeldre som er usikre i forhold til hva barneverets oppgaver er. Etnisk norske foreldre frykter også barnevernet og er usikre på deres primære oppgaver og hvilke kriterier som legges til grunn for en barnevernssak. Men i motsetning til minoritetsforeldre har etnisk norske foreldre ofte større mulighet til å skaffe seg informasjon om deres oppgaver på grunn av blant annet høyere sosial og kulturell kapital. De kan språket, og vil dermed få informasjon gjennom media og offentlige etater på deres eget språk. For minoritetsforeldre kan det være vanskeligere å innhente denne informasjonen på grunn av manglende norskkunskaper, og dermed er det større sannsynlighet for at det vil oppstå misforståelse og feiloppfatninger om barnevernets primære oppgaver (Moen, 1996).

Det at myndighetene kunne gripe inn i familier og ta omsorgen over noen andres barn var vanskelig for flere av våre informanter å forstå. Noen satt også spørsmålstegn ved hvorfor staten brukte så mye penger på å ta barn, istedet for å hjelpe familiene som hadde problemer og bruke pengene på å veilede dem istedet, slik at barna kunne bli hos foreldrene.

Isak*: «De bruker alt for mye penger på å ta barn. Det er mye bedre at de pengene brukes på familien og lære de og fortelle hva er egentlig deres plikt, hvordan dere skal være her. Hva er lover og regler. Da det skal bli bedre.*

Slik vi forstår våre informanter er det mange som opplever barnevernet som et slags «familiepoliti». Der barnevernet kan vurdere familiesituasjoner på egenhånd og ta ut barn med makt om nødvendig. Ifølge våre informanter er det en utstrakt oppfatning om at barnevernets primære oppgave er å ta barn fra foreldrene, ikke å hjelpe familiene. Slike oppfatninger er med på å svekke tillit til barnevernet og påvirker et godt samarbeid.

Tillit er veldig viktig for å kunne gi god hjelp. I følge Marthinsen og Lichtwarck (2013) er familier som har tillit til barnevernstjenesten mer fornøyd med tiltakene som blir igangsatt enn familier som ikke har tillit til barnevernstjenesten. Dette viser hvor viktig det er med god dialog hvor begge parter deltar og det blir gitt tydelig informasjon. (Marthinsen og Lichtwarck (2013). Men når det handler om å frata noen tilgang til sine egne barn, kan det være vanskelig å skape tillit mellom barnevernstjenesten og familiene. Tvangstiltak som dette fører til avmakt hos foreldrene og er en livskrise hos familien det gjelder og dermed kan det bli vanskelig for dem å ha en god relasjon til barnevernstjenesten (Marthinsen & Lichtwarck, 2013).

Når det kommer til det å plassere barn i fosterfamilier viste våre funn at foreldrene ønsket at barna skulle bli plassert i familier med lik bakgrunn som dem. Fordi barn som plasseres i norske fosterhjem vil få en annen kulturell oppdragelse enn hos sine biologiske foreldre.

Yasmin sier at barn som er fra et bestemt land må plasseres i fosterhjem med samme bakgrunn. Dette sier hun er best fordi kulturene er forskjellige og det kan da oppstå problemer. Hun gir et eksempel i forhold til mat hvor hun forteller om en bekjent av henne som var plassert i et fosterhjem. Yasmin sier at til tross for at jenta hadde det veldig fint i sin norske familie, så likte hun ikke maten. Hun var vant til å spise mye varm mat, mens her i Norge spiste de kun brødskiver med ost og skinke.

Isak gir et eksempel på problemene som kan oppstå hos familien hvis barn som har vært i norske fosterfamilier eventuelt blir tilbakeført til sine biologiske foreldre. Han sier at barn som har blitt tatt fra sine foreldre mens de var små og har vokst opp i en norsk familie med en annerledes kultur vil være veldig forandret når de kommer tilbake. Kanskje vil de for eksempel banne mye, ha andre spisevaner og andre sovevaner. Han sier oppførselsen til barna kan være vanskelig for foreldrene å godta og både barn og foreldre kan få problemer med å være en familie igjen.

Det å omplassere barn med en minoritetsbakgrunn i en etnisk norsk familie kan være en belastning for barnet selv og ikke minst familien. Gjennom å bli plassert i en familie med en helt annen kultur kan barna få problemer med sitt selvbilde. Barn er avhengig av å befinne seg i miljøer deres begrepsverden har kjennskap til. For barna sin del er den beste løsningen

dersom de unnslipper språkendringer, slik at de ikke mister sitt morsmål. Dersom det ikke finnes familier med samme bakgrunn bør det være tiltak som språkopplæring, besøkshjem eller andre tiltak som ivaretar kulturtilhørigheten (Berggrav, 2013).

Som vi ser over har en del minoritetsforeldre utfordringer i det å ha tillit til barnevernet. En følelse av å ikke bli hørt, samtidig som flere også frykter at all kontakt med barnevernet vil resultere i overtakelse av barna kan være det som skaper mistillit og fordommer. Fordommer mellom barnevern og minoritetsforeldre er med på å skape en større avstand mellom dem, noe som er uheldig.

6.2.3 Språklige barrierer

Mangel på språk kan også være en faktor som øker minoritetsforeldres frykt for barnevernet. Lave norskkunnskaper, forskjellige måter å ordlegge seg på, ulike koder og ulike måter å forstå meningsinnhold i samtalen på kan lett føre til misforståelser.

Vår informant Aisha mente at det oppstod mange barnevernssaker og at mange minoritetsforeldre mistet omsorgen for sine barn på grunn av manglende språkkunskaper. Hun sa at mange manglet kunnskap om hvordan de kunne oppdra barna sine i Norge og hun trodde at flere saker kunne vært unngått om foreldrene hadde behersket språket bedre. Slik vi forstår denne informanten mener hun at minoritetsforeldre lettere ville kunne tilegne seg kunnskap om oppdragelsesmetoder tilpasset en norsk kontekst om de hadde behersket det norske språket. I tillegg vil kommunikasjon mellom foreldre som ikke kan norsk og barnevernsarbeidere være vanskelig og kan være preget av mange misforståelser.

Det er essensielt å sikre god informasjon og gjensidig forståelse i en barnevernsak. Dette er ofte utfordrende og kan oppleves mer utfordrende når man ikke har felles språk eller referanserammer. Språk og kommunikasjonsproblemer er en klar barriere i relasjonen mellom norske barnevernsarbeidere og minoritetsspråklige familier. Det handler ofte om manglende

språkkompetanse, problemer med tolkebruk og mangel på kvalifiserte tolker, men kan også omhandle personers ulike referanserammer for en samtale (Paulsen, m.fl., 2014). Forskjellene kan bidra til at samhandling mellom norsk barnevern og foreldre med minoritetsbakgrunn blir problematisk. Det kan være vanskelig å forstå hverandre ettersom en besitter uliker erfaringer i grunn (Berggrav, 2013).

Innenfor en offentlig sektor kan bruk av tolk være med på å gjøre kommunikasjon lettere for minoritetsforeldre og dermed styrke deres følelse av mestring. Men det forutsetter at profesjonelle tolker blir brukt og at retningslinjer for tolkning blir fulgt. En tolk må blant annet oversette alt som kommer til uttrykk under en samtale og ikke utelate eller tilføye noe. Tolken må også være nøytral i tolkesituasjonen og ikke la sine egne holdninger påvirke jobben (IMDi, 2007).

Men bruk av tolk kan også være et hinder for å skape gode relasjoner. Ut fra våre resultater så vi at noen av foreldrene ikke hadde tillit til tolkene som ble brukt.

En av våre informanter, Aisha, forteller at mannen hennes fikk besøk av barnevernet da hun lå på sykehuset. Det hadde oppstått misforståelser mellom han og barnevernet da mannen til Aisha ikke kan norsk og tolken hadde sagt at barnevernet kom for å ta barna deres. ”*Han trodde at de kom for å ta barna for tolken har sagt det”.* Mannen til Aisha hadde blitt veldig sint og kastet ut banrvernet. ”*Han kastet de ut. Hylte til de. Han var helt gæren”* Senere ble det oppdaget at barnevernet ikke var der for å overta omsorgen for barna.

Ut ifra det Aisha forteller over ser vi at det har oppstått en misforståelse mellom barnevernsarbeiderne og mannen til Aisha. Når tolken hadde tolket feil hadde mannen hennes reagert med redsel og sinne og kastet ut barnevernet. Feil oversetting er svært uheldig i disse situasjonene og misforståelser som dette kan føre til store psykiske belastninger for familiene det går utover. Men det er vanskelig for en barnevernsarbeider som ikke snakker begge språkene å vurdere kvaliteten på det innholdet som tolken oversetter. Dette understreker viktigheten av å bruke profesjonelle tolker som kan dokumentere sine ferdigheter (IMDi, 2007).

Vår informant, Ali, forteller at i en tolkesituasjon kan det fort oppstå misforståelser ved at det som blir oversatt ikke blir forstått i sin kontekst. Noen utrykk er ikke ment bokstavelig talt, men som en advarsel eller et utrykk for noe annet.

Ali: *«Hos oss, hvis mor eller far sier ' jeg skal drepe deg', det betyr ikke at jeg skal drepe deg.."* Ali sier at tolkene oversetter det de hører direkte til norsk uten å ta hensyns til konteksten. Og som Ali sier, når en nordmann hører at foreldrene har sagt "jeg skal drepe deg " til barna, så har de truet dem på livet og det er en veldig alvorlig sak. Aisha kom med det samme eksempelet når hun fortalte om ulike måter å uttrykke seg på i Norge og i hennes hjemland. Det skal påpekes at Ali og Aisha er fra to ulike verdensdeler. Aisha sier: *"For eksempel en person sier til barnet sitt, jeg dreper deg. Dreper hu barna? Det gjør a ikke. Men det er jo et sånn et ordtak som de sier det. Hvis du oversetter det til norsk så blir det voldsomt, men på mitt språk så er det helt vanlig."*

Slik vi forstår disse informantene så sier de at når noe oversettes fra et språk til et annet kan meningsinnholdet fort forandres og noen uttrykk må bli forstått i sin kontekst, ellers vil meningen bli en helt annen.

Ettersom vår kulturelle bakgrunn påvirker hvordan vi kommuniserer og oppfatter meningsinnhold på, kan betydningsinnholdet i en samtale fort bli misforstått når det blir oversatt til et annet språk (Eide & Eide, 2007). Tolkning handler ikke kun om å oversette ord fra et språk til et annet, man må også fortolke budskapet som blir gitt. Deretter må man overføre budskapet til et annet språk på en slik måte at meningsinnholdet blir det samme (Hanssen, 2011).

Alle våre utsagn er preget av våre livserfaringer og assosiasjoner vi skaper oss i samfunnet. Derfor vil ikke det å beherske et språk bety å kun forstå ordene, man må samtidig ha en forståelse for den livsverdenen språket er en del av (Eide & Eide, 2007). I Norge kan det for eksempel oppfattes som uhøflig og svekke tillit dersom blikket ikke møtes. Dette er koder som krever tid og krefter å lære (Berggrav, 2013). Man må altså kjenne til de sosiale strukturene i samfunnet og de kulturelle særtrekkene for å forstå meningsinnholdet i samtalen. Her spiller også våre egne erfaringer, kunnskaper og personlighet inn (Eide & Eide, 2007).

6.3 Tap av foreldreautoritet

Vår informant, Aisha, var klar på at hun ønsket strengere krav når det kom til å lære seg det norske språket. Hun mente mange barnevernssaker kunne vært unngått om foreldrene hadde hatt bedre norskkunnskaper. Når foreldrene ikke snakker norsk får de ikke fulgt opp barna på samme måte når det kommer til blant annet skolearbeid. ”*Hvor er den foreldrerollen?”*spør Aisha.

Når barna lærer seg norsk, mens foreldrene fremdeles har lave norskkunnskaper kan rollene i familiene bli snudd på hodet. Dette kan svekke foreldrenes autoritet og respektforhold, da det blir vanskelig å følge opp barna i for eksempel skole sammenheng, eller hos lege om barna er syke og lignende. Nå er det barna som forstår og må forklare ting for foreldrene og ikke omvendt. De mister altså deres posisjon som kunnskapsformidlere overfor barna (Magelssen, 2002).

Selv om foreldrene er veldig interessert i hvordan barna gjør det på skolen, kan det være vanskelig for dem å holde kontakt med skolen eller å hjelpe barna med skolearbeid på grunn av språkforskjeller. Noen foreldre mangler skolegang selv og kan dermed ha liten innsikt i skolens innhold. Det kan være vanskelig å sette seg inn i, og forstå forventningene knyttet til foreldrerollen som stilles fra samfunnet og skolen. De forstår ikke det norske skolesystemet og reglene der. Barna må da søke seg til andre personer for å få den hjelper de trenger.

Følelsen av å miste sin posisjon som kunnskapsformidlere og opplevelsen av at rollen deres som foreldre svekkes kan gi en avmaktsfølelse. Denne avmaktsfølelsen kan igjen forsterke eventuelle traumerelaterte problemer. Dette kan også påvirke foreldrenes innlevelse i, og oppfølging av barnets situasjon ved at de kan ha mindre overskudd til å takle et «vanskelig» barn på en konstruktiv måte. På den annen side kan barnet oppføre seg på en måte som bryter med foreldrenes egne verdier og forventninger. Mens barna forsøker å finne sin plass i omgivelsene, kan foreldrene dermed oppleve en situasjon av avmakt og avvisning (Berggrav, 2013).

Som vi ser over kan minoritetsforeldre føle avmakt på grunn av manglende norskkunskaper. Dermed kan det være en relasjon mellom mangel på språk og makt. Ved at minoritetsforeldre

i møte med barnevernstjenesten ikke har mulighet til å forstå det som blir sagt eller selv gjøre seg forstått vil det begrense deres mulighet til å gå inn i en dialog på like premisser. Språket blir dermed en synlig indikator på hvem som tilhører majoriteten og hvem som tilhører minoriteten. Mulighetene for bruk av makt er også en gjeldende faktor i barnevernstjenestens arbeid. Foreldre er ikke vant til å bli styrt på noen måte, de er vant til å bestemme over sitt hushold. Men i møte med barnevernet mister de sin autoritet ved at det ikke lenger er de som bestemmer.

Kontakt mellom barnevernet og familiene er basert på ønsket om samarbeid og en positiv endring i familiene, men mulighetene for at det kan bli utført tvangstiltak er også til stedet. Makten ligger hos barnevernet, da det er de som vurderer foreldrenes egnethet som omsorgspersoner og om de er i stand til å ta nytte av tjenestetilbudet eller ikke (Marthinsen & Lichtwarck, 2013).

Vår informant, Fatima, forteller om en frustrasjon og følelse av avmakt over det å ikke kunne bestemme over sine barn. Hun sier at i hennes hjemland tilhører barna foreldrene og det er foreldrene som vet hva som er best for sine barn. Vi forstår det som at Fatima føler at i møte med barnevernet mister foreldrene sin makt og kontroll ovenfor sine egne barn fordi de ikke har noe de skulle ha sagt når det kommer til hva de mener er det beste for barna.

Når foreldre har et godt samarbeid med skolen kan det i følge studier gjort av Huttunen (1998) ha en positiv effekt på foreldrenes forståelse av deres betydning for barnet. Det kan ha en positiv effekt på barnet og også gi foreldrene en økt glede av foreldrerollen (Bø, 2011).

En annen ting som kan vanskeliggjøre foreldrerollen er mangel på sosial kapital. Mange mangler et sosialt nettverk og har lite kontakt med majoritetsbefolkningen. Flere av våre informanter sa at det var vanskelig å komme i kontakt med etnisk norske personer. Det kan gjøre at man blir isolert, har vanskeligheter med å sosialisere seg og å tilegne seg informasjon. Dermed får foreldrene liten erfaring og kunnskap om blant annet ulike oppdragelsesmetoder i en norsk kontekst og lite kjennskap til kulturelle koder. De kan mangle andre voksne kontakter eller slektninger som har utdanning og som kan hjelpe til og veilede dem eller barna

i forhold til utdanning og yrkesliv, eller fungere som brobyggere i slike sammenhenger. Broer til innflytelsesrike personer eller organisasjoner pekes ofte på som en mangel for personer med minoritetsbakgrunn (Backe-Hansen, 2010).

I følge Nordahl (2007) klarer elever med foreldre med minoritetsbakgrunn seg relativt dårligere i skolen (Nordahl, 2007). Det forklares med at opplæringstilbudet i skolen er tilpasset elever som kommer fra hjem som har tid og ressurser til å følge opp barna i forhold til skolens krav og forventninger. Dette er da gjerne hjem som har akademisk utdannende foreldre (Nordahl, 2007).

Men flere studier i internasjonal faglitteratur viser tvert i mot at elever med foreldre med minoritetsbakgrunn klarer seg bra på skolen, selv om foreldrene har lavt utdanningsnivå og svak økonomi. Har familiene et godt nettverk i forhold til slektninger i nærheten kan det være en ressurs i forhold til etnisk forankret familiebasert sosial kapital.

Elever med foreldre med minoritetsbakgrunn klarer seg bra på skolen, selv om foreldrene har lavt utdanningsnivå og svak økonomi. Det forklares med at minoritetsfamilier ofte preges av sterkt samhold. Det fant Zhou & Bankston (1994) i en studie gjort blant innvandrere fra Vietnam i New Orleans. En annen studie gjort av Crozier og Davies (2006) blant familier med bakgrunn fra Pakistan og Bangladesh viste også at familiesamhold kan være en ressurs. Selvom foreldrene har hatt svært begrenset skolegang får de unge lettere hjelp til sin skolegang fra eldre søsken eller fra slektninger. De kan også være støttende for at skolen skal tas på alvor, gi råd om skolevalg og bistå i kontakt med skolen. Slik støtte blir særlig viktig når foreldrene selv har et lavt utdanningsnivå. Et annet poeng i studien viser at foreldrene kan være sterkt opptatt av sine barns utdanning, uten at de selv nødvendigvis tar mye direkte kontakt med skolen (Lauglo, 2010).

Studier fra 2004 og 2005 gjort av Modood har vist at elever som er barn av innvandrere fra Kina, Pakistan, India og Bangladesh har vært overrepresentert ved britiske universiteter de senere årene. Selv om deres foreldre har betydelig lavere utdanning og yrkesmessige status i snitt enn majoritetsbefolkningen. Derfor hevder Modood at teoriene i utdanningssosiologien om sosial klasse ikke strekker til som forklaring på innvandrerungdommers mestring av

utdanningssystemet, og han har pekt på etnisk forankret familiebasert sosial kapital som en alternativ forklaring (Lauglo, 2010).

7 AVSLUTTENDE DRØFTING OG KONKLUSJON

I dette kapittelet vil vi først gi en oppsummering av våre mest sentrale funn i forhold til avhandlingens problemstilling som vi presenterte i innledningen. Videre vil vi gjøre rede for avhandlingens begrensninger, og til slutt vil vi se på nye spørsmål som vårt arbeid har reist og hva det har å si for videre forskning.

Vårt formål med denne oppgaven var å få mer kunnskap om hvordan minoritetsforeldre opplevde møtet med barnevernstjenesten i Norge. Vi ønsket å kunne bidra til en større forståelse for hva minoritetsforeldrene opplevde som vanskelig i kontakt med barneverntjenesten. Dette var et tema vi ville gi mer oppmerksomhet og arbeidet med avhandlingen bidro til å gi oss mer kunnskap på området. Vi så også at ved å få minoritetsforeldrenes egne opplevelser frem i lyset kunne det bidra til å minske eventuelle fordommer hos oss selv og andre. Gjennom å kartlegge ulike forhold som fremmet eller var til hinder for godt samarbeid, ville man lettere kunne utvikle gode samarbeidsrutiner mellom minoritetsforeldre og barneverntjenesten. Når det kommer til begrensninger for oppgaven så har vår studie tatt utgangspunkt i minoritetsforeldrenes opplevelser og erfaringer i møte med barnevernet. I etterkant ser vi at det hadde vært interessant og nyttig for studien å også se nærmener på barnevernsarbeidernes erfaringer. Ved å innhente data om deres opplevelse i møtet med foreldrene, og deres refleksjoner rundt egen praksis kunne vi fått et bredere perspektiv og større forståelse av samarbeidet.

Vi valgte å gjøre en kvalitativ undersøkelse og våre data ble innhentet fra mennesker med ulike erfaringer og opplevelser.Vi intervjuet 7 foreldre fra ulike land, og ulike verdensdeler. Vi tok i bruk en intervjuguide hvor vi stilte foreldrene spørsmål som vi tenkte var viktige i prosessen for å forstå foreldrenes ulike opplevelser av møtet med barnevernstjenesten. Vi diskuterte problemstillingen og prøvde å finne ut hva som var bakgrunnen for de ulike opplevelsene. I lys av teori drøftet vi de ulike opplevelsene til foreldrene.

7.1 Avsluttende drøfting

Her vil vi ha en avsluttende drøfting av funnene fra analysedelen. Vi har valgt å dele de inn i de samme kategoriene vi brukte i analysen, ”oppdragelse”, ”frykten for barnevernet” og ”tap av foreldreautoritet”. Vi vil vise til hovedfunnene samlet til slutt.

7.1.1 Oppdragelse

Oppdragelse av barn varierer fra generasjon til generasjon og mellom ulike familier. Det er ulike syn på hva som er god oppdragelse, men intensjon til de aller fleste foreldre er å oppdra sunne barn med evner tilpasset samfunnsformen de lever i. Våre data viser at minoritetsfamilier som kommer til Norge har med seg ulike forankrede disiplineringsmetoder fra hjemlandet. Disse oppdragelsesmetodene kan være annerledes fra majoritetens oppdragelsesmetoder. Dermed kan minoritetsforeldre reagere på majoritetens oppdragelsespraksis, på samme måte som majoriteten reagerer på minoritetsforeldrenes oppdragelsespraksis. Problemer oppstår når disse disiplineringsmetodene innebærer fysisk avstraffelse eller streng kontroll av barna, fordi dette går imot norsk lov. Våre data viser at foreldrene forklarer fysisk avstraffelse som et ledd i disiplin og ikke for å skade barnet og henviser til for eksempel klask på hånden. To av våre informanter ga også uttrykk for at de følte barnevernstjenesten hadde en oppfatning av at alle minoritetsforeldre slår barna sine. Disse oppfatningene stemte ikke overens med deres eget syn på seg selv og sin foreldrerolle.

Når det kommer til begrepet ”barnets beste” uttalte flere av informantene at det var majoriteten som hadde definisjonsmakt på hva som var det beste for barnet og hva som var god omsorg. De følte at deres meninger ikke spilte noen rolle. Dataene viser at det er ulik forståelse mellom barnevernstjenesten og minoritetsforeldre om hva som er til barns beste. Og at det kan være vanskelig for dem å forstå hverandres synspunkter. En informant fortalte at hun følte at man mistet retten til å bestemme over sitt eget barn i Norge, fordi hun ikke hadde noe hun skulle ha sagt når det kom til hva som var det beste for hennes barn. Vi forsto det som at hun følte at foreldre mister sin makt og kontroll ovenfor sine egne barn, når de ikke kan bestemme deres egen oppdragelsespraksis.

7.1.2 Frykten for barnevernet

Ifølge våre informanter er det en utstrakt oppfatning om at barnevernstjenestens primære oppgave er å ta barn fra foreldrene, ikke å hjelpe familiene. Informantene hadde hørt historier fra andre foreldre om hvordan den norske staten overtok omsorgen for barn, mens foreldrene ikke hadde noe de skulle ha sagt. Disse fortellingene skapte frykt og mistillit. Flere av våre informanter ga uttrykk for at de ikke ble inkludert i barnevernstjenestens beslutningsprosesser. De opplevde at saksbehandlerne ikke tok hensyn til foreldrenes synspunkter og kun hadde tro på det barna sa. Alt skulle skje på barnevernstjenestens premisser og de følte dermed at de ikke hadde noen makt i møte med barnevernet. Slik vi forsto informantene ga flere uttrykk for at møtet med barnevernet ble kjennetegnet av enveiskommunikasjon.

Det ble også stilt spørsmål ved barnevernstjenestens primære oppgave. En informant sa at oppfatningen av at barnevernets primære oppgave først og fremst er å ta barna fra foreldrene kan ha en sammenheng med at mange ikke vet at det finnes hjelpetiltak. Og grunnen til det, mente en annen kunne være blant annet på grunn av språkmangel. Det er vanskeligere å tilegne seg kunnskap om barnevernets oppgaver når en ikke kan språket. Lave norskkunskaper kan også føre til flere vanskeligheter. Forskjellige måter å ordlegge seg på, ulike koder og ulike måter å forstå meningsinnhold i samtalen på kan føre til misfortåelser i møte mellom foreldre og barnevernstjenesten. I tillegg vil en lettere kunne tilegne seg kunnskap om oppdragelsesmetoder tilpasset en norsk kontekst om en behersker det norske språket.

7.1.3 Tap av foreldreautoritet

Muligheten for bruk av makt i barnevernstjenesten kan føre til avmakt hos foreldrene. De er ikke vant til å bli styrt på noen måte. De er vant til å bestemme over sitt hushold. En informant forklarte det som at nå er han ikke lenger herre over sitt hus. Foreldrene mister sin autoritet ved at det ikke lenger er de som bestemmer. Makten ligger nå hos barnevernet, da det er de som vurderer foreldrenes egnethet som omsorgspersoner.

Lave norskkunnskaper kan også vanskeliggjøre foreldrerollen. Rollene i familiene kan bli snudd da det er barna som ofte kan norsk og må forklare ting for foreldrene og ikke omvendt. De mister altså deres posisjon som kunnskapsformidlere overfor barna og dette kan svekke foreldrenes autoritet og respektforhold. Det kan også bli vanskelig å følge opp barna i for eksempel skole sammenheng, eller hos lege om barna er syke.

7.1.4 Hovedfunn

Vi stilte oss selv spørsmålet hvordan disse tre temaene, ”oppdragelse”, ”frykt for barnevernet” og ”tap av foreldreautoritet”, hang sammen og hva som var forholdet mellom dem. Ut ifra vår analyse av datamaterialet ser vi at de sentrale temaene som gjentok seg var mangel på tillit til barnevernet og følelse av avmakt i møte med barnevernet.

Våre funn viser at mistillit til barnevernet blant minoritetsforeldre ofte blir spredd gjennom fortellinger og rykter, som igjen skaper frykt og er med på å forhindre et godt samarbeid. Vi har erfart at mangel på tillit til barnevernet ikke primært er relatert til informantenes egne negative erfaringer, men til en rekke oppfatninger av barnevernet som informantene beskrev som vanlige blant etniske minoritetsforeldre generelt. De frykter at all kontakt med barnevernet vil resultere i overtakelse av barna.

Når det kommer til informantenes egne erfaringer fant vi at mangel på tillit kan forstås i lys av det å ikke blir inkludert i barnevernets beslutningsprosesser, at barnevernet kun lyttet til barna og ikke brukte tid på å blir kjent med foreldrene. Samtidig ga de uttrykk for at deres kultur

ikke ble tatt hensyn til når det kom til oppdragelse av barna, og at det ble forventet at barna skulle oppdras etter norske verdier og normer.

Når det kommer til avmakt i møte med barnevernet viser våre funn at minoritetsforeldre kan oppleve barnevernet som et slags ”familiepoliti” som kan ta barna ut fra familien med makt om nødvendig. Det er barnevernet som har all makt og det fører igjen til en følelse av avmakt hos foreldrene. De er ikke vant til å bli styrt på noen måte. Informantene forteller at de ikke får bestemme hva som er best for deres barn, og at alt må skje på barnevernets premisser. De følger loven slavisk, og tolker ikke konteksten rundt.

På grunn av avhandlingens lille omfang kan ikke våre funn generaliseres, men de kan brukes til å gi mer kunnskap på feltet, blant annet til barnevernsarbeidere som jobber med minoritetsfamilier. Vår hensikt med avhandlingen var ikke å finne fram til en fasit, men å bidra til en større forståelse av hvordan minoritetsforeldre opplevde møtet med barnevernet. Dataene vi samlet inn kan være nyttig informasjon til videre refleksjon og drøfting.

7.2 Sosial kapital

Avsluttningsvis vil vi si noe om hvordan vi kan se på sosial kapital i forhold til vår problemstilling. Sosial kapital kan sees som sosiale ressurser for å realisere mål. Med sosiale ressurser mener vi sosiale relasjoner og nettverk preget av gjensidighet, tillit og felles verdier og normer (Norges forskningsråd, 2005). Sosial kapital har betydning for både individet og samfunnet i forhold til utveksling av kunnskap og kommunikasjon.

Tilgang til ulike sosiale relasjoner er ofte en forutsetning for aktiv deltakelse i ulike deler av et samfunn. Men ved flytting fra et land til et annet taper man tilgang til sosial kapital knyttet til sitt nærmiljø (Field, 2003). For minoritetsforeldre kan det å få tilgang til samfunnet og ta i bruk dets tilbud være vanskelig uten et nettverk som viser vei og forklarer. Mange

innvandrere blir isolert, har vanskeligheter med og skaffe seg informasjon og har lite kjennskap til kulturelle koder

Våre funn viser at det kan være vanskelig for noen minoritetsforeldre å forstå reglene det norske barnevernet opererer under. Som minoritetsforeldre uten språkforståelse, kunnskap om det norske systemet, eller kunnskap om hva de statlige tiltakene betyr, kan tilknytningen til et nettverk være avgjørende for å sikre en bedre forståelse. Noen minoritetsforeldre kan føle seg utestengt fra norske nettverk og det kan føre til en generell misnøye med livet i Norge, noe som igjen kan skape aversjon og mistillit til den norske kulturen og også mot det norske barnevernet (Gullestad 2006).

Å lære seg det norske språket er nok det største hinderet for å ta del i samfunnet. Og det er nok ingen tvil om at kjennskap til det norske språket er en viktig forutsetning for sosiale relasjoner til majoritetsbefolkningen. Gjennom bekjentskaper og vennskap med nordmenn kan minoritetsforeldre øke sine norskkunnskaper og lære seg de ulike kulturelle kodene (Field 2003). Men flere av våre informanter ga uttrykk for vanskeligheter med å komme i kontakt med nordmenn. En av våre informanter fortalte at han hadde bodd i Norge i mange år, men hadde fremdeles ingen nære norske venner. Han kunne ikke kalle dem noe annet enn bekjente, selv etter mange år.

At minoritetsforeldre lærer seg det norske språket er også viktig for å ha en god relasjon mellom hjem og skole slik at barna får en god utvikling. Skolesystemet er tilpasset majoritetsbefolkningen og disse vil ha lettere for å dekode systemet, mens minoritetsbarna selv må læres til a dekode skolens system.

Foreldre er barns primære kilde til sosial kapital. Dette kan vi si fordi foreldrene er barnets føste nettverk og det er dem som formidler verdier og normer til barnet og lærer dem om samfunnet og hvordan det fungerer. Men med liten tilgang på sosiale relasjoner med majoriteten kan det være vanskelig for minoritetsforeldrene å lære og integreres i det nye samfunnet, uansett hvor interessert de er. Når det kommer til oppdragelse av barn kan det

være vanskelig å tilegne seg kunnskap om hvordan man oppdrar barn i en norsk kontekst og hvilke alternativer som finnes til for eksempel oppdragervold som ledd i disiplinering av barna. I Norge foregår oppdragelsen ofte innenfor husets fire vegger, og uten sosial kapital kan det være vanskelig å få et innblikk i hvordan barn bli oppdratt i en norsk kontekst.

En av våre informanter fortalte at ved hjelp av hennes utdannelse som førskolelærer og mestring av språket fikk hun et nytt bilde av barnevernstjenesten. Samtidig som flere av hennes venner ikke hadde samme tilgang på informasjon og dermed hadde et inntrykk av barnevernstjenesten blandet av usikkerhet og frykt. For minoritetsforeldre kan det være vanskeligere å innhente informasjon om barnevernstjenesten på grunn av manglende nettverk og norskkunskaper, og dermed er det større sannsynlighet for at det vil oppstå misforståelse og feiloppfatninger om barnevernets primære oppgaver (Moen, 1996).

Endel etnisk norske foreldre frykter også barnevernet, men i motsetning til minoritetsforeldre har etnisk norske foreldre ofte større mulighet til å skaffe seg informasjon om tjenesten på grunn av blant annet høyere sosial og kulturell kapital. De kan språket, og vil dermed få informasjon gjennom media, venner og offentlige etater på deres eget språk. Høy sosial kapital kan dermed fremme tillit, ved at en får mer informasjon om tjenesten og ikke kun hører rykter. Det vil si hvis personen har sosialt nettverk med majoriteten.

7.3 Informantenes egne forslag til bedre samarbeid

Vi ønsker til slutt å presentere informantenes egne forslag til løsninger på hvordan en kan forbedre samarbeidet mellom minoritetsforeldre og barnevernstjenesten.

Ønske om mer og bedre informasjon om barnevernets oppgaver var det som ble tatt opp flest ganger. De ønsket informasjon om hva barnevernstjenesten er, hva det står for, og hva de kan hjelpe med. Noen ønsket å få denne informasjonen gjennom møter mellom barnevernet og foreldre der de kunne ha en dialog og få til en, som vår informant Ali sa, umystifisering av

barnevernet. For det var gjennom slike møter man kunne bygge tillit. Flere ga uttrykk for at et slikt informasjonsmøte med en representant fra barnevernet ville gi større utbytte enn et informasjonshefte hvor foreldre måtte lese seg til informasjon selv. Som en av våre informanter sa ”*Den beste måten er jo, folk hvis de snakker sammen. Da blir det, ikke første gangen, ikke andre ganger, men tredje gang, da finner vi tonen, da skal vi samarbeide».* Noen nevnte også at det kunne vært en fordel å ansette personer fra ulike land i barnevernet, slik at de kunne fungere som en slags brobygger.

Et annet ønske var at staten skulle bruke penger på å veilede foreldre istedefor å bruke penger på å ta barna deres. Flere nevnte at de ønsket kurs for nyinnflyttede innvandrere om hvordan en skulle oppdra barn i en norsk kontekst, hva som var deres plikter som foreldre, samt lover og regler for oppdragelse. De ønsket undervisning i forhold til oppdragelses metoder.

Andre ting som ble nevnt var et strengere krav på at alle måtte lære seg det norske språket. Vår informant Aisha følte at minoritetsforeldre hadde mange barnevernssaker og mistet så mange barn til barnevernet på grunn av mangel på språk. En annen ting var ønske om bedre forståelse for ulike kulturer fra barnevernets side. En av våre informanter sa at de som jobbet i barnevernet ikke kunne følge loven helt slavisk, men måtte også tolke konteksten rundt og se på se hele familien. De ønsket altså at barnevernet skulle heve sin kompetanse innenfor flerkulturelt arbeid.

7.4 Veien videre

Vi ønsket som sagt å finne ut mer om hvordan minoritetsforeldre opplevde møtet med barnevernet. Dette har vi i stor grad fått svar på, så langt det er mulig ut ifra det lille omfanget av våre studie. Studiet har gitt oss større innsikt og forståelse for utfordringene som ligger i møtet mellom minoritetsforeldre og barnevernstjenesten. Men det har i tillegg dukket opp nye spørsmål underveis i denne prosessen. Spørsmål som ville vært viktig å forske videre på for å bedre samarbeidet mellom minoritetsforeldre og barnevernstjenesten.

Hvordan opplever barnevernsarbeidere møtet med minoritetsforeldre? Underveis i denne prosessen så vi behovet for å snakke med barnevernsarbeidere om deres opplevelse og erfaring i møte med minoritetsfamilier. Det kunne vært med på å heve studien ytterligere. Hva bør vektlegges for å kunne bedre samarbeidet mellom minoritetsfamilier og barnevernet? Eventuelt hvordan en kan øke tillit?

REFERANSELISTE.

- Abdu`l-Bahà. (1974). *Abdu`l- Bahàs visdom - Taler holdt av Abdu`l Bahai i Paris og London 1911-1913*. Oslo: Nasjonalt åndelig råd for Baha`is i Norge
- Aftenposten. (2016, 04.03.). Aftenposten mener: Barns beste må alltid veie tyngst. Hentet fra: http://www.aftenposten.no/meninger/leder/Aftenposten-mener-Barns-beste-ma-alltid-veie-tyngst-14783b.html
- Backe-Hansen, E., Hydle, I. (2010). *Sosial kapital og andre kapitaler hos barn og unge i Norge.* (NOVA rapport 20/2010) Hentet fra: file:///C:/Users/Camilla/Downloads/4609_1.pdf
- Bakken, H. B. (2014, 07.07). Vold mot minoritetsbarn handler mer om situasjon enn kultur. Hentet fra: http://forskning.no/etnisitet-barn-og-ungdom-kriminalitet-vold/2014/06/venner-og-familie-hindrer-familievold-uansett
- Barnekonvensjonen. (1989). FNs konvensjon om barnets rettigheter. Hentet fra: http://barneombudet.no/for-voksne/barnekonvensjonen/hele-barnekonvensjonen/#19
- Barnelova. (1981). *Lov om barn og foreldre.* Hentet fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7/KAPITTEL_8#KAPITTEL_8
- Becher, A. A. (2006). *Flerstemmig Mangfold - Samarbeid med minoritetsforeldre*. Bergen: Fagbokforlaget**.**
- Berggrav, S. (2013). Tåler noen barn mer juling? Hjelpeapparatests håndtering av vold mot barn I minoritetsfamilier. Redd barna. Hentet fra: file:///C:/Users/Camilla/Downloads/Rapport%20T%C3%A5ler%20noen%20barn%20mer%20juling%20(2).pdf
- Bowie, F. (2006). *The Anthropology of Religion.* Oxford: Blackwell Publishing.
- Brenna, L. R. (2004). *Sangam! – integrering og inkludering*. Bergen: Fagbokforlaget
- Brenna, L. R. (2008). *Manzil – mangfoldig ledelse og utvikling.* Oslo: Cappelen Damm AS.
- Brottveit, G. (2013). *Barnets beste – en fortolkende tilnærming til begrepets betydning i en barnevernfaglig kontekst*. (1/2013). Hentet fra: http://fonteneforskning.no/pdf-15.19405.0.2.d6b70b75a8
- Bø, B. & Rappana, O. B. C. (2008). *Utfordrende foreldreskap- under ulike livsbetingelser og tradisjoner.* Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

- Cohen, A. P. (1993). Culture as identity: an anthropologist view, *New Literary History.* The Johns Hopkins University Press.
- Egeberg, E. (2007). *Minoritetsspråklige med særskilte behov – En bok om utredningsarbeid.* Oslo: Cappelens Forlag AS.
- Eide , H. & Eide, T. (2007). *Kommunikasjon i relasjoner: samhandling, konfliktløsning, etikk.* Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Eide, H. & Eide, T. (2004). *Kommunikasjon i praksis - Relasjoner, samspill og etikk i sosialfaglig arbeid.* Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Eide, K., Qureshi, N. A., Rugkåsa, M. & Vike, H. (2009). *Over profesjonelle barrierer : Et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge.* Oslo: Gyldendal akademisk.
- Elstad, J. I. & Barstad, A. (2008). *Sosiologiske perspektiver på psykiske plager,* Tidsskrift for psykisk helsearbeid, vol. 5, nr. 3, s. 204-212. Høyskolen i Telemark, Kopisenteret Porsgrunn.
- Fajersson, K. E., Karlsson, E., Becher, A., & Otterstad, A. M. (2009). *Grip sjansene! Profesjonskompetanse, barn og kulturelt mangofold.* Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Field, J. (2003). *Social Capital.* London: Routledge.
- Frønes, I. (2011). *Moderne Bardom*, 3. utgave. Oslo: Cappellen Damm AS.
- Fuglerud, Ø. (2008). *Migrasjonsforståelse. Flytteprosesser, rasisme og globalisering*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Fylkesnes, M. K., Iversen, A. C., Bjørknes, R., & Nygren, L. (2015). Frykten for barnevernet – En undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger, *Norges barnevern,* 92(2), 80-96.
- Gjervan, M., Andersen, C.E. & Bleka, M. (2012). *Se mangfold! Perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen.* Oslo: Cappelen Akademiske Forlag.
- Glaser, V. & Bølstad, J. (2008). *Moderne oppvekst, nye tider – nye krav*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Goffmann, E. (2009). *Stigma: om afvigerens sociale identitet.* Fredriksberg, Samfundslitteratur. Høyskolen i Telemark, kopisenteret Porsgrunn.
- Grimen, H. (2004). *Samfunnsvitenskapelige tenkemåter.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlag.

- Gulbrandsen, L. M. (2006). *Oppvekst og psykologisk utvikling.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Hanssen, I. (2011). *Helsearbeid i et flerkulturelt samfunn.* Opplag. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Helland, H., & Øya, T. (2000). *Forebyggende ungdomsarbeid*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hundeide, K. (2009). ICDP for veiledere som arbeider med minoritetsforeldre. International Child Development Programme. Hentet fra: http://www.icdp.no/files/ICDP_Norsk%20sammendrag%20av%20evalueringsrapport%2030%20sider.pdf
- Hylland-Eriksen, H. T., & Sajjad, A. T. (2011). *Kulturforskjeller i praksis.* Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Hylland Eriksen, T. (2007). *Mangfold versus forskjellighet*. *Grenser for kultur. Perspektiver fra norske minoritetsforskning*, Oslo*: Pax.*
- Hylland Eriksen, T. (2001). *Flerkulturell forståelse.* Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- ICDP Norge. (2016). Om ICDP. Hentet fra: http://www.icdp.no/om-icdp
- IMDI. (2007). Vi og de - en håndbok om kommunikasjon på tvers av kulturer. Hentet fra: http://www.imdi.no/globalassets/dokumenter/brosjyrer-og-ressurser/vi-og-de---handbok.pdf
- Jacobsen, D. I. (2003). *Forståelse, beskrivelse og forklaring- innføring i samfunnsvitenskapelig metode for helse- og sosialfagene.* Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.
- Jacobsen, A. R. (2009). *Innvandrere og psykisk helse: Psyk av arbeidsledighet?,* Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. Hentet fra: http://psykiskhelse.no/novus/upload/file/Psyk_av_arbeidsledighet.pdf
- Kaya, M., S., Høgmo A. & Fauske H. (2010). *Integrasjon og mangfold. Utfordringer for sosialarbeideren*. Oslo:Cappelen Damm AS.
- Kinge, E. (2009). *Hvor er hjelpen når den trengs? – Om relasjonskompetanse - Om foreldresamarbeid.* Oslo: Gyldendal.
- Kumar, B. N., & Viken, B. (red.). (2010). *Folkehelse i et migrasjonsperspektiv.* Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

- Kvale, S., Brinkmann, S., Anderssen,T. M. & Rygge, J. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju.* Oslo: Gyldendal akademisk.
- Larsen, E. (2004). *Miljøterapi med barn og unge - organisasjonen som terapeut*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Lauglo, J. (2010). Unge fra innvandrerfamilier og sosial kapital for utdanning. *Norges forskningsråd.* Hentet fra: http://www.forskningsradet.no/prognett-imer/Sentrale_dokumenter/Satellite%3Fblobcol%3Durldata%26blobheader%3Dapplication%252Fpdf%26blobheadername1%3DContent-Disposition%253A%26blobheadervalue1%3D%2Battachment%253B%2Bfilename%253DrapportInnvandrerungdom.pdf%26blobkey%3Did%26blobtable%3DMungoBlobs%26blobwhere%3D1274460440586%26ssbinary%3Dtrue
- Magelssen, R. (2008). *Kultursensitivitet.* Oslo: Akribe.
- Marthinsen, E. & Lichtwarck, W. (red.). (2013). *Det nye barnevernet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Moen, B. (1996). *Samspill mellom innvandrere og barnevernsarbeidere – Uløselige dilemmaer.* Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.
- Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten. (2014). Sjekkliste for å vurdere kvalitativ forskning. Hentet fra: file:///C:/Users/Camilla/Downloads/Sjekkliste%20Kvalitativ%202014.pdf
- Nilssen, V. (2012). *Analyse i kvalitative studier. Den skrivende forskeren.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Nordahl, T. (2007). *Hjem og skole - Hvordan skape et bedre samarbeid?* Oslo: Universitetsforlaget.
- Norges forskningsråd. (2005). Sosial kapital. Hentet fra: http://www.forskningsradet.no/CSStorage/Flex_attachment/8212021661.pdf
- Norman, M. G. (2016). Massedemonstrasjoner mot norsk barnevern i 19 land. *VG.* Hentet fra: http://www.vg.no/nyheter/utenriks/romania/massedemonstrasjoner-mot-norsk-barnevern-i-19-land/a/23593260/
- Norsk innvandrerforum. (2013). *Flerkulturelt barnevern - Hvordan fremme dialog mellom barnevernet og etniske minoriteter.* Hentet fra: http://norskinnvandrerforum.no/wp-content/uploads/2014/05/Rapport-Norsk-Innvandrerforum-20131.pdf
- Paulsen, V., Thorshaug, K., & Berg, B. (2015). Møter mellom innvandrere og barnevernet. Kunnskapsstatus. Hentet fra:

https://samforsk.no/Publikasjoner/Kunnskapsstatus%20barnevern%20og%20innvandring.pdf

- Rugkåsa, M., Eide, K., & Ylvisaker, S. (2015). Kulturalisering og symbolsk mening i barnevernsarbeid. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 18(2), 2–15.
- Rådet for psykisk helse. (2007). *Psykisk helse i et flerkulturelt samfunn,* Høyskolen i Telemark, kopisenteret Porsgrunn. Hentet fra: http://www.psykiskhelse.no/novus/upload/file/rapporter/Rapport_minoriteter.pdf
- Salole, L. (2013). *Krysskulturelle barn og unge: om tilhørighet, anerkjennelse, dilemmaer og ressurser.* Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Sandberg, S., & Pedersen, W. (2006). *Gatekapital*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Saus, M. (2006). *Kontekstuelt barnevern – kultur og barnevernsarbeid*. (2:2006). Hentet fra: https://uit.no/Content/233091/Hefte%202,%20Kontekstuelt%20barnevern,%20%20Saus%202006.pdf
- Savosnick, G. (2012). *Det er vanskelig å være mor i Norge – oppdragelse i et flerkulturelt perspektiv.* (Mastergradsavhandling, Høgskolen i Lillehammer), Hentet fra: https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/145143/Masteroppgave%20Grethe%20Savosnick%20MASBU%20V%C3%A5r%202012.pdf?sequence=1
- Skogstrøm, L. (2015a). Hun trodde det skulle bli en helt vanlig dag på jobben – isteden ble hun arrestert, mistenkt for å være en voldelig mor. *Aftenposten.* Hentet fra: http://www.aftenposten.no/amagasinet/Hun-trodde-det-skulle-bli-en-helt-vanlig-dag-pa-jobben---isteden-ble-hun-arrestert_-mistenkt-for-a-vare-en-voldelig-mor-61283b.html
- Skogstrøm, L. (2015b). Barneombud Anne Lindmoe: - Voksne må tåle å bli tråkket på tærne. *Aftenposten.* Hentet fra: http://www.aftenposten.no/norge/Barneombud-Anne-Lindboe----Voksne-ma-tale-a-bli-trakket-pa-tarne-39249b.html
- Skogstrøm, L. (2016). Reagerer sterkt på den høye andelen voldsutøvere med innvandrerbakgrunn. *Aftenposten.* Hentet fra: http://www.aftenposten.no/norge/Krisesenterleder-Volden-fra-etnisk-norske-kan-vare-mye-vanskeligere-a-bevise-47801b.html

- Statistisk sentralbyrå. (2016a). Kvart fjerde barn i barnevernet har innvandrarbakgrunn. Hentet fra: http://ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/kvart-fjerde-barn-i-barnevernet-har-innvandrarbakgrunn
- Statistisk sentralbyrå. (2016b). Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Hentet fra: http://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvbef
- Statistisk sentralbyrå. (2016c). Nøkkeltall for innvandring og innvandrere. Hentet fra: https://www.ssb.no/innvandring-og-innvandrere/nokkeltall
- Statistisk sentralbyrå. (2016d). Introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere, 2015. Hentet fra: http://www.ssb.no/utdanning/statistikker/introinnv
- Stefansen, K., & Farstad, G. R. (2008). Småbarnsforeldres omsorgsprosjekter - Betydningen av klasse. Hentet fra: http://www.nova.no/asset/3464/1/3464_1.pdf
- Støren, L. A. (2004). Arbeidsledighet og overkvalifisering blant ikke-vestlige innvandrere med høy utdanning. Hentet fra: http://www.nifu.no/Norway/Publications/2004/skriftserie7-2004.pdf
- Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse – En innføring i kvalitativ metode*. 3. utgave. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Tholin, K. R. (2008). *Yrkesetikk for førskolelærer*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Tjora, A. (2012). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis.* 2. utgave Oslo: Gyldedal akademisk.
- Vollebæk, K. (2015). Statens politikk har vært feilslått og nedbrytende i hundre år. *Aftenposten.* Hentet fra: http://www.aftenposten.no/meninger/Statens-politikk-har-vart-feilslatt-og-nedbrytende-i-hundre-ar-39518b.html
- Windheim, I. (2006). Migrasjon – hvem, hva, hvorfor. Hentet fra: http://www.nupi.no/Skole/HHD-Artikler/20082/Migrasjon-hvem-hva-hvorfor
- Wæhle, E. (2015). Store Norske Leksikon. Hentet fra: https://snl.no/minoritet
- Aakvaag, G. C. (2008). *Moderne sosiologisk teori.* Oslo: Abstrakt forlag AS.

VEDLEGG

Intervjuguide

1. Introduksjon

Hvem er vi?

Hvorfor er vi her?

Anonymisering

2. Møte med Norge

Hvordan var deres møte med Norge?

Erfaringer med å bo i Norge

Utfordringer

3. Oppdragelse

Hva er utfordringen som foreldre i Norge?

Hvordan er oppdragelsen av barn i Norge i forhold til i deres hjemland?

Erfaring med foreldrerollen i Norge? Tar barna styringa?

4. Sosialt nettverk

Hvordan er deres sosiale nettverk?

Har dere mange etniske nordmenn i deres nærmeste omgangskrets?

Hvordan er deres forhold til andre etniske nordmenn?

Barnas nettverk

5. Møte med barnevernet

Hva er deres erfaringer i møte med barnevernet?

Har dere noen form for barnevern i deres hjemland?

Forståelse for hva barnevernet driver med.

Hvordan var deres bilde av barnevernet før/etter første møtet? Ble det bekreftet? Hva endret bilde?

Hva kunne blitt gjort annerledes og hva er dere fornøyd med i møte med barnevernet?

6. Kommunikasjon

Hvordan/av hvem har dere fått informasjon fra barnevernet?

Hvordan har kommunikasjonen vært under samtalene?

Har det vært bruk for tolk under samtalene? Hvis ja, har det blitt brukt?

7. Avslutning

Er det noe dere vil tilføye i forhold til det vi har snakket om?

Informansjonsbrev og samtykke

Deltakelse i prosjektet:

”Hvordan opplever minoritetsforeldre møtet med barnevernet? ”

Informasjonsbrev og samtykke fra informantene

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et prosjekt om hvordan du har opplevd samspillet med barnevernet i Norge. Dette forskningsprosjektet ønsker å få vite hva selve møtet med barnevernet har betydd for deg, hvilke erfaringer du har gjort deg og hvordan dette påvirker din nåværende situasjon og forventninger du har til framtiden.

Dersom du ønsker å bli med i prosjektet innebærer det at vi får lov til å intervjue deg en gang. Intervjuet vil ta ca. en time. Prosjektet starter opp i løpet av vinter 2014 og avsluttes i mai 2015.

Ingen andre vil få vite hva du har fortalt til oss. All informasjon vil bli anonymisert slik at det ikke er mulig å kjenne igjen hvem informasjonen kommer fra. Det betyr at ingen andre får vite hva du sier i intervjuene. Etter prosjektet avsluttes vil alt av informasjon bli slettet.

Det er frivillig å delta. Du kan trekke deg når som helst og uten å oppgi noen grunn for dette. Du kan ta direkte kontakt med prosjektlederne Camilla Tangerås eller Hazbije Krasniqi.

Prosjektet er meldt inn til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) for godkjennelse.

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt informasjon om prosjektet «minoritetsforeldres samspill med barnevernet», og er villig til å delta i prosjektet:

_____

Vennlig hilsen

Prosjektlederne:

Hazbije Krasniqi

Camilla Tangerås

Ved Høgskolen i Telemark

Du kan ta kontakt med oss:

Hazbije Krasniqi

Mobil: 90680453

E-post: hazbie_85@hotmail.com

Camilla Tangerås

Mobil: 40016451

E-post: cibby88@hotmail.com

Prosjektveileder ved Høgskolen i Telemark:

Ketil Eide

Tlf: 35575456

E-post: ketil.eide@hit.no

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Ketil Eide

Institutt for sosialfag Høgskolen i Telemark
Postboks 203
3901 PORSGRUNN

Vår dato: 08.01.2015 Vår ref: 41038 / 3 / AMS Deres dato: Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 04.12.2014. Meldingen gjelder prosjektet:

41038	*Minoritetesforeldres samspill med barnevernet*
Behandlingsansvarlig	*Høgskolen i Telemark, ved institusjonens øverste leder*
Daglig ansvarlig	*Ketil Eide*
Student	*Camilla Tangerås*

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, http://pvo.nsd.no/prosjekt.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 15.05.2015, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Katrine Utaaker Segadal

Anne-Mette Somby

Kontaktperson: Anne-Mette Somby tlf: 55 58 24 10
Vedlegg: Prosjektvurdering

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.